

LUNDS
UNIVERSITET

Facköversättarutbildningen

EXAMENSARBETE HT 2005

DEL 1: Översättning

Lisa Sjösten
Gyllenkroks allé 3
222 24 Lund

Hålla tungan rätt i mun

Om vikten av exakthet och konsekvens vid
översättningen av den fackfilosofiska
texten *Reasons and Persons*

Handledare:
Lisa Christensen
Institutionen för nordiska språk
Lennart Nyberg
Engelska institutionen

PART FOUR

DEL FYRA

FUTURE GENERATIONS

FRAMTIDA GENERATIONER

16

THE NON-IDENTITY PROBLEM

16

ICKE-IDENTITETS- PROBLEMET

1 THERE is another question about
personal identity. Each of us might
never have existed. What would have
made this true? The answer produces a
5 problem that most of us overlook.

DET finns en annan fråga som handlar om
personlig identitet: möjligheten att var och
en av oss aldrig skulle ha existerat. Frågan
är under vilka omständigheter detta skulle
vara sant. Svaret skapar ett problem som de
flesta av oss förbiser.

One of my aims in Part Four is to
discuss this problem. My other aim is to
discuss the part of our moral theory in
10 which this problem arises. This is the
part that covers how we affect future
generations. This is the most important
part of our moral theory, since the next
few centuries will be the most important
15 in human history.

Ett av syftena i del fyra är att diskutera
detta problem. Det andra syftet är att
diskutera den del av vår moralteori i vilken
problemet uppkommer, nämligen delen
som handlar om hur vi påverkar framtida
generationer. Detta är den viktigaste delen
av vår moralteori, eftersom de kommande
århundradena kommer att bli de viktigaste i
mänsklighetens historia.

119. HOW OUR IDENTITY IN FACT DEPENDS ON WHEN WE WERE CONCEIVED

119. VARFÖR BEFRUKTNINGSÖGONBLICKET ÄR AVGÖRANDE FÖR VÅR IDENTITET

20 What would have made it true that
some particular person would never
have existed? With one qualification, I
believe

Under vilka omständigheter skulle det vara
sant att en viss person aldrig skulle ha
existerat? Efter en modifiering tror jag på

25 *The Time-Dependence Claim:* If any
particular person had not been conceived
when he was *in fact* conceived, it is in
fact true that he would never have
existed.

*Påståendet om tidpunktens avgörande
betydelse:* Om en viss person inte hade
avlats när han *de facto* avlades är det de
facto sant att han aldrig skulle ha existerat.

This claim is not obviously true. Thus
one woman writes:

Det här påståendet är inte uppenbart sant.
Som en kvinna skriver:

30 "It is always fascinating to speculate on
who we would have been if our parents

"Det är alltid fängslande att spekulera över
vilka vi hade varit om vår mor (eller far)

had married other people.”¹

35 In wondering who she would have been, this woman ignores the answer: ‘No one’.

40 Though the Time-Dependence Claim is not obviously true, it is not controversial, and it is easy to believe. It is thus unlike the Reductionist View about personal identity over time. This is one of several competing views, and is hard to believe. The Time-Dependence Claim is not about personal identity over time. It is about a different
45 though related subject: personal identity in different possible histories of the world. Several views about this subject are worth discussing. But the Time-Dependence Claim is *not* one of these
50 views. It is a claim that is true on *all* of these views.

55 As I have said, the claim should be qualified. Each of us grew from a particular pair of cells: an ovum and the spermatozoon by which, out of millions, it was fertilized. Suppose that my mother had not conceived a child at the time when in fact she conceived me. And
60 suppose that she had conceived a child within a few days of this time. This child would have grown from the same particular ovum from which I grew. But even if this child had been conceived
65 only a few seconds earlier or later, it is almost certain that he would have grown from a different spermatozoon. This child would have had some but not all of my genes. Would this child have been
70 me?

75 We are inclined to believe that any question about our identity must have an answer, which must be either Yes or No. As before, I reject this view. There are cases in which our identity is indeterminate. What I have just described may be such a case. If it is, my question has no answer. It is neither true nor false that, if these events had
80 occurred, I would never have existed. Though I can always ask, ‘Would I

hade gift sig med någon annan.”¹

Genom att fråga sig vem hon skulle ha varit blundar hon för svaret: ”Ingen”.

Trots att påståendet om tidpunktens avgörande betydelse inte är uppenbart sant är det inte kontroversiellt och dessutom lätt att tro på. På så vis skiljer det sig från den reduktionistiska uppfattningen om personlig identitet över tid. Denna uppfattning, som är en av flera motstridande, är svår att tro på. Påståendet om tidpunktens avgörande betydelse handlar inte om personlig identitet över tid. Det handlar om en annan men relaterad fråga: personlig identitet i olika möjliga världshistorier. Det finns flera uppfattningar i frågan som är värda att diskutera. Påståendet om tidpunktens avgörande betydelse är dock *inte* en av dessa uppfattningar, utan ett påstående som är sant enligt *samtliga*.

Som jag har sagt bör påståendet om tidpunktens avgörande betydelse modifieras. Var och en av oss har växt från två specifika celler: ett ägg och den av miljontals spermier som befruktade det. Pondera att min mor inte hade avlat ett barn vid den tidpunkt då hon de facto avlade mig. Anta också att hon hade avlat ett barn inom några dagar från denna tidpunkt. Det barnet skulle ha växt från samma ägg som jag växte från. Men även om barnet hade avlats bara några sekunder tidigare eller senare är det nästan helt säkert att det skulle ha växt från en annan spermie. Barnet skulle ha burit några av mina gener men inte alla. Skulle det barnet ha varit jag?

Vi har en benägenhet att tro att alla frågor som rör vår identitet måste kunna besvaras med antingen ja eller nej. Liksom tidigare förkastar jag en sådan uppfattning. Det finns fall då vår identitet är obestämd. Fallet jag just har beskrivit kan vara ett sådant. Om det är så har min fråga inget svar. Det är varken sant eller falskt att jag, om ovanstående hade hänt, aldrig skulle ha existerat. Även om jag alltid kan ställa frågan ”Skulle jag ha existerat?” skulle den

	have existed?', this would here be an empty question.	i det här fallet sakna innehåll.
85	These last claims are controversial. Since I want my Time-Dependence Claim not to be controversial, I shall set aside these cases. The claim can become	De sista påståendena är kontroversiella. Eftersom jag vill att mitt påstående om tidpunktens avgörande betydelse ska vara okontroversiellt kommer jag att bortse från dessa fall. Påståendet blir då
90	(TD2) If any particular person had not been conceived within a month of the time when he was in fact conceived, he would in fact never have existed.	(TP2) Om en viss person inte hade avlats inom en månad från den tidpunkt då han <i>de facto</i> avlades är det <i>de facto</i> sant att han aldrig skulle ha existerat.
95	I claim that this is <i>in fact</i> true. I do not claim that it is <i>necessarily</i> true. The different views about this subject make competing claims about what is necessary. It is because I claim less that my claim is not controversial. Those who disagree about what <i>could</i> have	Jag påstår att detta är <i>de facto</i> sant. Jag påstår <i>inte</i> att det är <i>nödvändigtvis</i> sant. De olika uppfattningarna i frågan gör motsatta påståenden om vad som är nödvändigt. Att mitt påstående inte är kontroversiellt beror på att det är mindre omfattande. De som inte är överens om vad som <i>kunde</i> ha hänt
100	happened may agree about what <i>would in fact</i> have happened. As I shall argue, the holders of all plausible views would agree with me.	kan enas om vad som <i>de facto skulle</i> ha hänt. Som jag kommer att hävda skulle anhängarna av samtliga rimliga uppfattningar hålla med mig.
105	These views make claims about the <i>necessary properties</i> of each particular person. Some of a person's necessary properties are had by everyone: these are the properties that are necessary to being a person. What concerns us here are the <i>distinctive</i> necessary properties of each particular person. Suppose I claim that <i>P</i> is one of Kant's distinctive necessary properties. This means that Kant could not have lacked <i>P</i> , and that	Dessa uppfattningar gör påståenden i frågan om varje persons <i>nödvändiga egenskaper</i> . Några av en persons nödvändiga egenskaper finns hos alla: de egenskaper som är nödvändiga för att vara en person. Det som intresserar oss här är varje enskild persons <i>utmärkande</i> nödvändiga egenskaper. Pondera att jag hävdar att <i>P</i> är en av Kants utmärkande nödvändiga egenskaper. Det betyder att Kant inte kunde ha saknat <i>P</i> och att endast Kant kunde ha haft <i>P</i> .
110	only Kant could have had <i>P</i> .	Enligt
115	According to	
120	<i>The Origin View</i> , each person has this distinctive necessary property: that of having grown from the particular pair of cells from which this person in fact grew. ²	<i>Ursprungsuppfattningen</i> har varje person följande <i>utmärkande</i> nödvändiga egenskap: att ha växt från just det par celler som den här personen <i>de facto</i> växte från. ²
125	This property cannot be <i>fully</i> distinctive. Any pair of identical twins <i>both</i> grew from such a pair of cells. And any fertilized ovum might have later split, and produced twins. The Origin View must be revised to meet this problem. But I need not discuss this revision. It is enough for my purposes that, on this	Den här egenskapen kan inte vara <i>fullständigt</i> utmärkande. Varje par enäggstvillingar har <i>båda</i> växt från ett sådant par celler. Och varje befruktat ägg skulle senare ha kunnat delas så att tvillingar hade utvecklats. För att övervinna problemet måste ursprungsuppfattningen revideras. Jag behöver dock inte diskutera en

- 130 view, Kant could not have grown from a different pair of cells. It is irrelevant that, because there can be twins, it is false that *only* Kant could have grown from this pair of cells.
- 135
- 140 Holders of the Origin View would accept my claim that, if Kant had not been conceived within a month of the time when he was conceived, he would in fact never have existed. If he had not been conceived in that month, no child would in fact have grown from the particular pair of cells from which he grew. (This claim makes an assumption both about the distinctive necessary properties of this pair of cells, and about the human reproductive system. But these assumptions are not controversial.)
- 145
- 150 According to certain other views, Kant could have grown from a different pair of cells. On *The Featureless Cartesian View*, Kant was a particular Cartesian Ego, which
- 155 had *no* distinctive necessary properties.
- On this view, a person's identity has no connections with his physical and mental characteristics. Kant might have been me, and vice versa, though, if this had happened, no one would have noticed any difference. It is at worst mildly controversial to claim, as I did, that we should reject *this* version of the Cartesian View.
- 160
- 165 Two other views are closely related. On *The Descriptive View*, each person has several distinctive necessary properties. These are this person's most
- 170 important distinctive properties, and they do not include having grown from a particular pair of cells.
- In the case of Kant, these properties would include his authorship of certain
- 175 books. One version of this view does not claim that Kant must have had *all* these properties. Anyone with most of these properties would have been Kant.
- sådan revidering. För mitt syfte är det tillräckligt att Kant enligt den här uppfattningen inte kunde ha växt från två helt andra celler. Det är irrelevant att det, på grund av möjligheten att tvillingar kan utvecklas, är falskt att *endast* Kant kunde ha växt från dessa två celler.
- Ursprungsuppfattningens anhängare skulle godta mitt påstående att Kant, om han inte hade avlats inom en månad från den tidpunkt då han avlades, de facto inte skulle ha existerat. Om han inte hade avlats under den månaden skulle de facto inget barn ha växt från just det par celler som han växte från. (Det här påståendet utgår från två antaganden: ett om de här cellernas utmärkande nödvändiga egenskaper och ett om det mänskliga fortplantningssystemet. Antagandena är dock inte kontroversiella.)
- Enligt vissa andra uppfattningar kunde Kant ha växt från två andra celler. Enligt *Den opersonliga cartesianska uppfattningen* var Kant ett visst cartesianskt subjekt *utan* utmärkande nödvändiga egenskaper.
- Enligt den här uppfattningen har en persons identitet inga samband med hans fysiska och psykiska egenskaper. Kant hade kunnat vara jag och tvärtom trots att ingen, om det hade varit så, skulle ha märkt någon skillnad. Det är i sämsta fall en aning kontroversiellt att, som jag gjorde, hävda att vi borde förkasta *denna* version av den cartesianska uppfattningen.
- Det finns två andra och nära besläktade uppfattningar. Enligt *Den deskriptiva uppfattningen* har varje person flera utmärkande nödvändiga egenskaper. Dessa är de viktigaste av personens utmärkande egenskaper och omfattar inte att ha växt från ett visst par celler.
- När det gäller Kant skulle dessa egenskaper omfatta att vara författaren till vissa böcker. Enligt en version av den här uppfattningen behöver Kant inte ha haft *alla* dessa egenskaper. Vem som helst med de flesta av dessa egenskaper skulle ha varit Kant.

180 *The Descriptive Name View*, every person's name means 'the person who ...'. For us now, 'Kant' means 'the person who wrote the *Critique of Pure Reason*, etc'. A particular person's
 185 necessary properties are those that would be listed when we explain the meaning of this person's name.

Both this and the Descriptive View might be combined with the other
 190 version of Cartesianism. Kant might be claimed to be the Cartesian Ego whose distinctive necessary properties include the authorship of certain books. But the two Descriptive Views need not add this
 195 claim.³

One objection to the Descriptive Views is that each person's life could have been very different. Kant could
 200 have died in his cradle. Since this is possible, the authorship of certain books cannot be one of Kant's necessary properties.

205 One reply to this objection retreats to a weaker claim. It could be said:

210 Though this property is not necessary, it is distinctive. Kant might not have written these books. But, in any possible history in which a single person wrote these books, this person would have been Kant.

215 I need not discuss whether this, or some other reply, meets this objection-Even if the objection can be met, my Time-Dependence Claim is true.

220 On both Descriptive Views, Kant could have grown from a different pair of cells, or even had different parents. This would have happened if Kant's mother had not conceived a child when she conceived him, and some other couple had conceived a child who later
 225 wrote the *Critique of Pure Reason*, etc. On the Descriptive Views, this child would have been Kant. He would not

Den deskriptiva namn-uppfattningen betyder varje persons namn 'personen som ...'. För oss idag betyder 'Kant' 'personen som skrev *Kritik av det rena förnuftet* och så vidare'. En viss persons nödvändiga egenskaper är dem som man skulle räkna upp för att förklara vad personens namn betyder.

Både denna och den deskriptiva uppfattningen kan kombineras med den andra versionen av cartesianism. Kant skulle kunna påstås vara det cartesianska subjekt vars utmärkande nödvändiga egenskaper omfattar att vara författaren till vissa böcker. De två deskriptiva uppfattningarna behöver dock inte lägga till detta påstående.³

En invändning mot de deskriptiva uppfattningarna är att varje persons liv kunde ha sett ut på ett helt annat sätt. Kant kunde ha dött i vaggan. Eftersom detta är möjligt kan inte det att vara författaren till vissa böcker vara en av Kants nödvändiga egenskaper.

Ett sätt att bemöta invändningen är att istället göra ett mindre omfattande påstående. Detta kan uttryckas: Trots att den här egenskapen inte är nödvändig är den utmärkande. Det är möjligt att Kant aldrig skulle ha skrivit de här böckerna. Men i varje tänkbar historia där en enskild person skrev böckerna skulle den personen ha varit Kant.

Jag behöver inte diskutera huruvida detta eller något annat svar bemöter invändningen. Mitt påståndet om tidpunktens avgörande betydelse är sant även om invändningen kan bemötas.

Enligt båda de deskriptiva uppfattningarna kunde Kant ha växt från ett annat par celler eller till och med haft andra föräldrar. Detta skulle ha inträffat om Kants mor inte hade avlat ett barn när hon avlade honom och om ett annat par hade avlat ett barn som senare skrev *Kritik av det rena förnuftet* och så vidare. Enligt de deskriptiva uppfattningarna skulle det barnet ha varit Kant. Han skulle inte ha *hetat* Kant. Detta

230 have been *called* Kant. But this does not
worry holders of these views. They
would claim that, if this had happened,
Kant would have had both different
parents and a different name.

235 Though they believe that this might
have happened, most holders of the
Descriptive Views would accept my
claim that it would *not in fact* have
happened. If they claim that it *would*
have happened, they must accept an
extreme version of Tolstoy's view, stated
240 in the epilogue of *War and Peace*, that
history does not depend on the decisions
made by particular people. On this view,
if Napoleon's mother had remained
childless, history would have provided a
245 'substitute Napoleon', who would have
invaded Russia in 1812. And, if Kant's
mother had remained childless, history
would have provided another author of
the *Critique of Pure Reason*. This view
250 is too implausible to be worth
discussing.

There is another way in which
holders of the Descriptive Views might
reject my claim. They might claim that
255 Kant's necessary properties were far
less distinctive. They might for instance
merely be: being his mother's first child.
This claim meets the objection that each
person's life might have been very
260 different. But this claim is also too
implausible to be worth discussing. I am
the second of my mother's three
children. This claim implies absurdly
that, if my mother had conceived no
265 child when she in fact conceived me, I
would have been my younger sister.

Consider next the possible history in
which the Descriptive Views seem most
plausible. Suppose that Kant's mother
270 had not conceived a child when she
conceived him, and that one month later
she conceived a child who was exactly
like Kant. This child would have
grown from a different pair of cells; but
275 by an amazing coincidence, of a kind
that never actually happens, this child
would have had all of Kant's genes. And
suppose that, apart from the fact and the
effects of being born later, this child

bekymrar dock inte anhängarna av de här
uppfattningarna. De skulle påstå att Kant
om detta hade hänt både skulle ha haft andra
föräldrar och ett annat namn.

Trots att de tror att detta hade kunnat
hända skulle de flesta anhängare av de
deskriptiva uppfattningarna godta mitt
påstående att detta *de facto inte* skulle ha
hänt. Om de hävdar att det *skulle* ha hänt
måste de godta en extrem version av den
uppfattning som Tolstoj uttrycker i epilogen
till *Krig och fred*, nämligen att historien inte
är en följd av beslut fattade av specifika
människor. Om Napoleons mor hade
förblivit barnlös skulle historien enligt den
här uppfattningen ha skaffat fram en
"ersättare" som skulle ha invaderat
Ryssland 1812. Och om Kants mor hade
förblivit barnlös skulle historien ha skaffat
fram en annan författare till *Kritik av det
rena förnuftet*. Den här uppfattningen är för
orimlig för att vara värd att diskutera.

Anhängarna av de deskriptiva
uppfattningarna kan förkasta mitt påstående
också på ett annat sätt. De kan hävda att
Kants nödvändiga egenskaper var mycket
mindre utmärkande. De skulle exempelvis
kunna vara enbart detta: att vara sin mors
första barn. Det här påståendet bemöter
invändningen att varje persons liv kunde ha
sett ut på ett helt annat sätt. Men även detta
påstående är för orimligt för att vara värt att
diskutera. Av min mors tre barn är jag
nummer två. Det här påståendet medför det
orimliga att om min mor inte hade avlat ett
barn när hon *de facto* avlade mig skulle jag
ha varit min yngre syster.

Betrakta nu den möjliga historia i vilken
de deskriptiva uppfattningarna förefaller
mest rimliga. Pondera att Kants mor inte
hade avlat ett barn när hon avlade honom
och att hon en månad senare avlade ett barn
som var precis som Kant. Det här barnet
skulle ha växt från ett annat par celler men
skulle av en otrolig och i verkligheten
omöjlig tillfällighet bära alla Kants gener.
Och anta att barnet, förutom att det föddes
senare, skulle ha levt ett liv som var precis
som Kants, skulle ha skrivit *Kritik av det
rena förnuftet* och så vidare.

280 would have lived a life that was just like
Kant's, writing the *Critique of Pure
Reason*, etc.

285 On the Descriptive Views, this child
would have been Kant. Holders of the
Origin View might object:

290 Kant was a particular person. In your
imagined possible history, you have not
shown that you are referring to *this*
particular person. In this imagined
history, there would have been someone
who was *exactly like* this person. But
exact similarity is not the same as
numerical identity, as is shown by any
295 two exactly similar things.

These remarks explain why the Origin
View refers to the particular pair of cells
from which a person grew.

300 A fifth view also makes such a direct
reference. On
The Backward Variation View, this
reference need not be to the point of
origin, or to the cells from which a
person grew. The reference can be made
305 at any time in this person's life. By
making such a reference, we can
describe how this person might have had
a different origin.

310 Consider a holder of this view who, in
1780, is attending one of Kant's
lectures. This person might claim:

315 Kant is the person standing *there*. Kant
might have had different parents, and
lived a different life up until the recent
past. For this to have been what
happened, all that is needed is that this
different life would have led Kant to be
now standing there.

320 This view must make some further
claims. But it meets the objection that, to
justify a claim of identity, we need
more than similarity. Holders of the
Origin View therefore need a different
225 objection to the Backward Variation
View. For my purposes, I need not
decide between these views.

Enligt de deskriptiva uppfattningarna
skulle barnet ha varit Kant. Anhängarna av
ursprungsuppfattningen skulle kunna
invända:

Kant var en specifik person. I den möjliga
historia ni tänker er har ni inte visat att ni
syftar på just *den här* personen. I er tänkta
historia skulle det ha funnits någon som var
exakt som den här personen. Men exakt
likhet är inte detsamma som numerisk
identitet, något som man kan se på alla par
av exakt likadana ting.

Dessa anmärkningar förklarar varför
ursprungsuppfattningen syftar på just det
par celler från vilka en person har växt.

Även en femte uppfattning gör denna typ
av direkt syftning. Enligt
Ursprungsvariationsuppfattningen behöver
syftningen inte gälla tillkomstögonblicket
eller det par celler från vilka en person har
växt. Syftningen kan gälla vilken tidpunkt i
personens liv som helst. Genom att göra en
sådan hänvisning kan vi beskriva hur
personen kunde ha haft ett annat ursprung.

Tänk dig en anhängare av den här
uppfattningen som 1780 besöker en av
Kants föreläsningar. Den här personen kan
påstå:

Kant är personen som står *där*. Kant hade
kunnat ha andra föräldrar och fram till helt
nyligen ha levt ett helt annat liv. Allt som
krävs för att detta skulle ha varit fallet är att
det andra livet hade utmynnat i att Kant står
här nu.

Den här uppfattningen måste göra
ytterligare några påståenden. Men den
bemöter invändningen att det krävs mer än
likhet för att rättfärdiga påstådd identitet.
Anhängarna av ursprungsuppfattningen
behöver därför en annan invändning mot
ursprungsvariationsuppfattningen. För mina
syften är det inte nödvändigt att välja
mellan dessa uppfattningar.

<p>330 On the Backward Variation View, Kant might have had a different origin. But holders of this view would accept my claim that, in fact, this would not have happened. They would agree that, if Kant had not been conceived within a 335 month of the time when he was conceived, he would in fact never have existed.</p>	<p>Enligt ursprungsvariationsuppfattningen kunde Kant ha haft ett annat ursprung. Uppfattningens anhängare skulle dock godta mitt påstående att detta de facto inte skulle ha hänt. De skulle hålla med om att Kant, om han inte hade avlats inom en månad från det han avlades, de facto aldrig skulle ha existerat.</p>
<p>340 I have now described all of the views about our identity in different possible histories.⁵ I discuss in endnote 6 how these views are related to the different views about our identity over time. On all of the plausible views, my Time- Dependence Claim is true. This claim 345 applies to everyone. You were conceived at a certain time. It is in fact true that, if you had not been conceived within a month of that time, <i>you</i> would never have existed.</p>	<p>Jag har nu beskrivit alla uppfattningar om vår identitet i olika tänkbara historier.⁵ I slutnot 6 diskuterar jag på vilket sätt dessa uppfattningar är besläktade med de olika uppfattningarna om vår identitet över tid. Enligt alla rimliga uppfattningar är mitt påstående om tidpunktens avgörande betydelse sant. Det stämmer in på alla. Du avlades vid en viss tidpunkt. Det är de facto sant att <i>du</i>, om du inte hade avlats inom en månad från den tidpunkten, inte skulle ha existerat.</p>
<p>350 120. THE THREE KINDS OF CHOICE</p>	<p>120. TRE TYPER AV VALMÖJLIGHETER</p>
<p>355 Unless we, or some global disaster, destroy the human race, there will be people living later who do not now exist. These are <i>future people</i>. Science has given to our generation great ability both to affect these people, and to predict these effects.</p>	<p>Såvida inte vi själva eller någon global katastrof utplånar mänskligheten kommer det längre fram att leva människor som inte existerar nu. De är <i>framtida människor</i>. Vetenskapen ger vår generation förmåga att i stor utsträckning både påverka dessa människor och förutsäga konsekvenserna av sådan påverkan.</p>
<p>360 Two kinds of effect raise puzzling questions. We can affect the identities of future people, or <i>who</i> the people are who will later live. And we can affect the number of future people. These 365 effects give us different kinds of choice.</p>	<p>Två typer av konsekvenser ger upphov till komplicerade frågor. Vi kan påverka de framtida människornas identiteter, eller med andra ord <i>vilka</i> de människor är som kommer att leva längre fram. Vi kan dessutom påverka de framtida människornas antal. De här konsekvenserna ger oss olika typer av valmöjligheter.</p>
<p>370 [...] Utelämnat diagram Different Number Choices affect both the number and the identities of future people. Same Number Choices affect the identities of future people, but do not affect their number. Same People Choices affect neither. 375</p>	<p>Val som påverkar antalet människor påverkar både de framtida människornas antal och deras identiteter. Val som inte påverkar antalet människor påverkar de framtida människornas identiteter men inte deras antal. Val som inte påverkar vilka människor som kommer att leva påverkar varken antal eller identitet.</p>

121. WHAT WEIGHT SHOULD WE
GIVE TO THE INTERESTS OF
FUTURE PEOPLE?

380 Most of our moral thinking is about
Same People Choices. As I shall argue,
such choices are not as numerous as
most of us assume. Very many of our
choices will in fact have some effect on
385 both the identities and the number of
future people. But in most of these
cases, because we cannot predict what
the particular effects would be, these
effects can be morally ignored. We can
390 treat these cases as if they were Same
People Choices.

In some cases we can predict that some
395 act either may or will be against the
interests of future people. This can be
true when we are making a Same
People Choice. In such a case,
whatever we choose, all and only the
400 same people will ever live. Some of
these people will be future people. Since
these people will exist whatever we
choose, we can either harm or benefit
these people in a quite straightforward
405 way.

Suppose that I leave some broken
glass in the undergrowth of a wood. A
410 hundred years later this glass wounds a
child. My act harms this child. If I had
safely buried the glass, this child would
have walked through the wood
unharmmed.

415 Does it make a moral difference that the
child whom I harm does not now exist?

On one view, moral principles cover
only people who can *reciprocate*, or
harm and benefit each other. If I cannot
be harmed or benefited by this child, as
420 we can plausibly suppose, the harm that
I cause this child has no moral
importance. I assume that we should
reject this view.⁷

425 Some writers claim that, while we
ought to be concerned about effects on
future people, we are morally justified

121. HUR STOR HÄNSYN BÖR VI TA
TILL FRAMTIDA MÄNNISKORS
INTRESSEN?

Vårt moraliska tänkande handlar mestadels
om val som inte påverkar vilka människor
som kommer att leva. Dessa val är dock,
som jag kommer att hävda, inte så många
som de flesta av oss antar. Våldigt många
av våra val kommer de facto att få någon
form av konsekvens både på de framtida
människornas identiteter och deras antal.
Eftersom vi inte kan förutsäga exakt vilka
konsekvenserna kommer att bli behöver vi i
de flesta fall dock inte ta moralisk hänsyn
till dem. Vi kan behandla sådana fall som
om de vore val som inte påverkar vilka
människor som kommer att leva.

I vissa fall kan vi förutsäga att en viss
handling antingen kan eller kommer att
strida mot framtida människors intressen.
Detta kan vara sant när vi står inför ett val
som inte påverkar vilka människor som
kommer att leva. Oavsett vad vi väljer i ett
sådant fall kommer samma människor och
endast dessa under alla omständigheter att
leva. Vissa av dem kommer att vara
framtida människor. Eftersom de kommer
att existera vilka val vi än gör kan vi på ett
ganska omedelbart sätt antingen skada eller
gynna dem.

Ponera att jag lämnar krossat glas på
marken i en skog. Hundra år senare skadar
sig ett barn på glaset. Min handling skadar
barnet. Om jag hade grävt ner glaset på ett
säkert sätt hade barnet kunnat gå välbehållet
genom skogen. Gör det en moralisk skillnad
att barnet som jag skadar inte existerar nu?

Enligt en uppfattning kräver moraliska
principer *reciprocitet* och omfattar därmed
enbart människor som kan skada och gynna
varandra. Om jag, vilket vi rimligen kan
ponera, inte kan skadas eller gynnas av det
här barnet, har den skada jag tillfogar
honom eller henne ingen moralisk
betydelse. Jag antar att vi bör förkasta den
här uppfattningen.⁷

Vissa skribenter hävdar att vi samtidigt
som vi bör fästa avseende vid
konsekvenserna för framtida människor är

in being less concerned about effects in
the further future. This is a common
430 view in welfare economics, and cost-
benefit analysis. On this view, we can
discount the more remote effects of our
acts and policies, at some rate of n per
cent per year. This is called the *Social*
435 *Discount Rate*.

Suppose we are considering how to
dispose safely of the radio-active matter
called *nuclear waste*. If we believe in
440 the Social Discount Rate, we shall be
concerned with safety only in the nearer
future. We shall not be troubled by the
fact that some nuclear waste will be
radio-active for thousands of years. At
445 a discount rate of five per cent, one
death next year counts for more than a
billion deaths in 500 years. On this
view, catastrophes in the further future
can now be regarded as morally trivial.

As this case suggests, the Social
Discount Rate is indefensible.
Remoteness in time roughly correlates
with some important facts, such as
predictability. But, as I argue in
455 Appendix F, these correlations are too
rough to justify the Social Discount
Rate. The present moral importance of
future events does *not* decline at a rate
of n per cent per year. Remoteness in
460 time has, in itself, no more significance
than remoteness in space. Suppose that I
shoot some arrow into a distant wood,
where it wounds some person. If I
should have known that there might be
465 someone in this wood, I am guilty of
gross negligence. Because this person is
far away, I cannot identify the person
whom I harm. But this is no excuse. Nor
is it any excuse that this person is far
470 away. We should make the same claims
about effects on people who are
temporally remote.

122. A YOUNG GIRL'S CHILD

475 Future people are, in one respect, unlike
distant people. We can affect their
identity. And many of our acts have this

moraliskt rättfärdigade att fästa mindre
avseende vid konsekvenserna i en avlägsen
framtid. Detta är en vanlig uppfattning inom
områdena välfärdsekonomi och
lönsamhetsberäkning. Enligt den här
uppfattningen kan vi *diskontera* de mer
avlägsna konsekvenserna av våra handlingar
och principer med n procent per år. Detta
kallas den *sociala diskonteringsräntan*.

Ponera att vi överväger hur vi på ett
säkert sätt ska hantera det radioaktiva ämne
som kallas *kärnavfall*. Om vi tror på den
sociala diskonteringsräntan kommer vi att
fästa avseende vid säkerhet bara i den
närmaste framtiden. Vi kommer inte att
bekymra oss om det faktum att kärnavfallet
kommer att vara radioaktivt i tusentals år.
Med en diskonteringsränta på fem procent
väger ett enda dödsfall nästa år tyngre än en
miljard dödsfall om 500 år. Enligt den här
uppfattningen kan katastrofer i en avlägsen
framtid anses sakna moralisk betydelse nu.

Som det här fallet visar är den sociala
diskonteringsräntan oförsvarlig. Det finns
ett övergripande samband mellan
avlägsenhet i tid och vissa andra viktiga
faktorer som exempelvis förutsägbarhet.
Men som jag argumenterar i appendix F är
sambanden alltför övergripande för att
kunna rättfärdiga den sociala
diskonteringsräntan. Den moraliska
betydelse som framtida händelser har idag
avtar *inte* med n procent per år. Avstånd i
tid har i sig inte större betydelse än rumsligt
avstånd. Ponera att jag skjuter en pil in i en
avlägsen skog och därigenom skadar någon.
Om jag hade vetat att det kunde finnas
någon i skogen är jag skyldig till grov
oaktsamhet. Eftersom den här personen är
långt borta kan jag inte identifiera den
person jag skadar. Detta är dock ingen
ursäkt. Inte heller är det någon ursäkt att
personen är långt borta. Vi bör påstå samma
sak om konsekvenserna för människor som
befinner sig på stort temporalt avstånd.

122. EN UNG FLICKAS BARN

Framtida människor skiljer sig på ett sätt
från människor som befinner sig långt borta.
Vi kan påverka deras identitet. Och flera av

effect.

480 This fact produces a problem.
Before I describe this problem, I shall
repeat some preliminary remarks. I
assume that one person can be worse off
than another, in morally significant
ways, and by more or less. But I do not
485 even in principle, precise. I assume that
there is only rough or partial
comparability. On this assumption, it
could be true of two people that neither
490 is worse off than the other, but this
would not imply that these people are
exactly equally well off.

495 'Worse off' could be taken to refer,
either to someone's level of happiness,
or more narrowly to his standard of
living, or, more broadly, to the quality
of his life. Since it is the broadest, I shall
often use the phrase 'the quality of life'. I
also call certain lives 'worth living'.
500 This description can be ignored by those
who believe that there could not be lives
that are not worth living. But, like many
other people, I believe that there could
be such lives. Finally, I extend the
505 ordinary use of the phrase 'worth
living'. If one of two people would have
a lower quality of life, I call his life to
this extent 'less worth living'.

510 When considering future people, we
must answer two questions:

515 (1) If we cause someone to exist, who
will have a life worth living, do we
thereby benefit this person?
(2) Do we also benefit this person if
some act of ours is a remote but
necessary part of the cause of his
existence?

520 These are difficult questions. If we
answer Yes to both, I shall say that we
believe *that causing to exist can
benefit*.

525 Some people answer Yes to (1) but
No to (2). These people give their

våra handlingar gör det.

Detta skapar ett problem. Innan jag
beskriver problemet kommer jag att upprepa
några inledande kommentarer. Jag antar att
en person kan ha det sämre ställt än en
annan på moraliskt väsentliga sätt samt i
större eller mindre utsträckning. Men jag
antar inte att dessa jämförelser kan vara
exakta, inte ens principiellt. Jag antar att
jämförelserna bara kan vara grova eller
ofullständiga. Enligt det här antagandet kan
det vara sant om två personer att ingen av
dem har det sämre ställt än den andre utan
att detta medför att de båda har det exakt
lika bra ställt.

Man kan förstå 'sämre ställt' som en
syftning antingen på någons lyckonivå eller
i snävare mening på hans levnadsstandard
eller i vidare mening på hans livskvalitet.
Eftersom ordet 'livskvalitet' har en vidare
betydelse än de andra orden kommer jag ofta
att använda det. Jag kommer också att kalla
vissa liv 'värda att leva'. Denna beskrivning
kan ignoreras av dem som inte tror att det
kan finnas liv som inte är värda att leva.
Liksom många andra människor tror jag
dock att det kan finnas sådana liv. Slutligen
utvidgar jag det vanliga bruket av frasen
'värt att leva'. Om en av två personer har en
lägre livskvalitet än den andre kallar jag
hans liv lika mycket 'mindre värt att leva'.

När vi tar framtida människor under
övervägande måste vi besvara två frågor:

(1) Har vi, om vi orsakar någons existens och
den personens liv kommer att vara värt att
leva, därmed gynnat den personen?
(2) Gynnar vi den här personen även om
någon av våra handlingar har en ytterst liten
men nödvändig del i att orsaka hans
existens?

Detta är svåra frågor. Om vi svarar ja på
båda kommer jag att säga att vi tror *att man
kan gynna någon genom att orsaka hans
existens*.

Vissa svarar ja på (1) men nej på (2). Det
andra svaret beror på att de använder

<p>second answer because they use ‘benefit’ in its ordinary sense. As I argued in Section 25, we ought for moral purposes to extend our use of ‘benefit’. If we answer Yes to (1) we should answer Yes to (2).</p> <p>530</p> <p>Many people answer No to both these questions. These people might say: ‘We benefit someone if it is true that, if we had not done what we did, this would have been worse for this person. If we had not caused someone to exist, this would <i>not</i> have been worse for this person.’</p> <p>535</p> <p>I believe that, while it is defensible to answer No to both these questions, it is also defensible to answer Yes to both. For those who doubt this second belief I have written Appendix G. Since I believe that it is defensible both to claim and to deny that causing to exist can benefit, I shall discuss the implications of both views.</p> <p>540</p> <p>545</p> <p>550</p> <p>555</p> <p>560</p> <p>Since such cases are becoming common, they raise a practical problem.⁸ They also raise a theoretical problem.</p> <p>Suppose that we tried to persuade this girl that she ought to wait. We claimed: ‘If you have a child now, you will soon regret this. If you wait, this will be better for you.’ She replied: ‘This is my affair. Even if I am doing what will be worse for me, I have a right to do what I want.’</p> <p>570</p> <p>We replied: ‘This is not entirely your affair. You should think not only of yourself, but also of your child. It will be worse for him if you have him now. If you have him later, you will give him</p> <p>575</p>	<p>‘gynna’ i ordets vanliga betydelse. Som jag hävdade i avsnitt 25 bör vi av moraliska skäl utvidga vår användning av ‘gynna’. Om vi svarar ja på (1) borde vi svara ja på (2).</p> <p>Många besvarar båda frågorna med nej. De kan säga att: ”Vi gynnar någon om det är sant att det skulle ha varit sämre för den här personen om vi inte hade gjort som vi gjorde. Om vi inte hade orsakat en viss persons existens skulle detta <i>inte</i> ha varit sämre för den personen.”</p> <p>Jag tror att det samtidigt som det är hållbart att besvara bägge frågorna med nej också är hållbart att besvara dem med ja. För dem som betvivlar min senare övertygelse har jag skrivit appendix G. Eftersom jag tror att det är hållbart både att påstå och förneka att man gynnar någon genom att orsaka hans existens kommer jag att diskutera vad de bägge uppfattningarna medför.</p> <p>Betrakta</p> <p><i>Den 14-åriga flickan.</i> Flickan väljer att skaffa ett barn. Eftersom hon är så ung ger hon sitt barn en dålig start i livet. Även om detta kommer att få dåliga konsekvenser som drabbar barnet under hela hans liv kommer hans liv ändå att kunna förväntas vara värt att leva. Om flickan hade väntat i flera år skulle hon ha fått ett annat barn som hon skulle ha gett en bättre start i livet.</p> <p>Eftersom sådana här fall blir allt vanligare ger de upphov till ett praktiskt problem.⁸ De ger även upphov till ett teoretiskt problem.</p> <p>Ponera att vi försöker övertyga flickan om att hon bör vänta. Vi påstår att: ”Om du får barn nu kommer du snart att ångra det. Att vänta skulle vara bättre för dig.” Hon svarar: ”Det är min ensak. Även om jag gör något som kommer att vara sämre för mig har jag rätt att göra som jag vill.”</p> <p>Vi svarar: ”Det här handlar inte bara om dig. Du borde inte tänka bara på dig själv utan också på barnet. Det blir sämre för honom om du får honom nu. Om du får honom längre fram kommer du att ge</p>
---	--

a better start in life.'

We failed to persuade this girl. She had a child when she was 14, and, as we predicted, she gave him a bad start in life. Were we right to claim that her decision was worse for her child? If she had waited, this particular child would never have existed. And, despite its bad start, his life is worth living. Suppose first that we do *not* believe that causing to exist can benefit. We should ask, 'If someone lives a life that is worth living, is this worse for this person than if he had never existed?' Our answer must be No. Suppose next that we believe that causing to exist *can* benefit. On this view, this girl's decision benefits her child.

On both views, this girl's decision was not worse for her child. When we see this, do we change our mind about this decision? Do we cease to believe that it would have been better if this girl had waited, so that she could give to her first child a better start in life? I continue to have this belief, as do most of those who consider this case. But we cannot defend this belief in the natural way that I suggested. We cannot claim that this girl's decision was worse for her child. What is the objection to her decision? This question arises because, in the different outcomes, different people would be born. I shall therefore call this the *Non-Identity Problem*?⁹

It may be said:
In one sense, this girl's decision was worse for her child. In trying to persuade this girl not to have a child now, we can use the phrase 'her child' and the pronoun 'he' to cover *any* child that she might have. These words need not refer to one particular child. We can truly claim: 'If this girl does not have her child now, but waits and has him later, *he* will not be the same particular child. If she has him later, he will be a different child.' By using these words in this way, we can explain why it would be better if this girl waits. We can claim:

honom en bättre start i livet."

Vi lyckas inte övertyga flickan. Hon får barn vid 14 års ålder och precis som vi förutsett ger hon barnet en dålig start i livet. Hade vi rätt när vi påstod att hennes beslut var sämre för barnet? Om hon hade väntat skulle just det här barnet aldrig ha existerat. Och trots det dåliga utgångsläget är hans liv värt att leva. Pondera till att börja med att vi *inte* tror att man kan gynna någon genom att orsaka hans existens. Vi skulle fråga "Om någon lever ett liv som är värt att leva, är detta då sämre för den här personen än att aldrig ha existerat?" Vårt svar måste bli nej. Anta därefter att vi tror att man *kan* gynna någon genom att orsaka hans existens. Enligt en sådan uppfattning gynnas flickans barn av hennes beslut.

Enligt bägge uppfattningarna är flickans beslut inte sämre för hennes barn. Leder den här insikten till att vi ändrar uppfattning om beslutet i fråga? Tror vi inte längre att det skulle ha varit bättre om flickan hade väntat och därmed kunnat ge sin förstfödde en bättre start i livet? Jag, liksom de flesta andra som tar fallet i beaktande, behåller samma övertygelse. Vår övertygelse kan dock inte rättfärdigas på det självklara sätt jag föreslog. Vi kan inte påstå att flickans beslut var sämre för hennes barn. Vilken är invändningen mot hennes beslut? Frågan uppstår på grund av att olika människor skulle födas i olika utfall. Jag ska därför kalla detta icke-identitetsproblemet.⁹

Man kan säga följande:
På ett sätt var den här flickans beslut sämre för hennes barn. I våra försök att övertala henne att inte skaffa ett barn just nu kan vi använda frasen 'hennes barn' och pronomenet 'han' så att de omfattar vilket barn som helst som hon kan få. Orden behöver inte syfta på ett specifikt barn. Vi kan sanningsenligt påstå: "Om flickan inte får sitt barn nu utan väntar och får honom längre fram kommer *han* inte att vara exakt samma barn. Om hon får honom längre fram kommer han att vara ett annat barn." Genom att använda orden på det här sättet kan vi förklara varför det skulle vara bättre om flickan väntar. Vi kan påstå:

630 (A) The objection to this girl's decision is that it will probably be worse for her child. If she waited, she would probably give him a better start in life.

635 Though we can truly make this claim, it does *not* explain the objection to this girl's decision. This becomes clear after she has had her child. The phrase 'her child' now naturally refers to this particular child. And this girl's decision was *not* worse for *this* child. Though there is a sense in which (A) is true, (A) does not appeal to a familiar moral principle.

640 On one of our familiar principles, it is an objection to someone's choice that this choice will be worse for, or be against the interests of, any other particular person. If we claim that this girl's decision was worse for her child, we cannot be claiming that it was worse for a particular person. We cannot claim, 645 of the girl's child, that her decision was worse for *him*. We must admit that, in claim (A), the words 'her child' do not refer to her child. (A) is not about what is good or bad for any of the particular people who ever live. (A) appeals to a new principle, that must be explained and justified. 650

655 If (A) seems to appeal to a familiar principle, this is because it has two senses. Here is another example. A general shows military skill if, in many battles, he always makes his the winning side. But there are two ways of doing this. He might win victories. Or he might always, when he is about to lose, change sides. A general shows no 660 military skill if it is only in the second sense that he always makes his the winning side.

665 To what principle does (A) appeal? We should state the principle in a way that shows the kind of choice to which it applies. These are Same Number Choices, which affect the identities of future people, but do not affect their number. We might suggest

675

(A) Invändningen mot flickans beslut är att det troligtvis kommer att vara sämre för hennes barn. Om hon väntade skulle hon troligtvis ge honom en bättre start i livet.

Även om vi sanningsenligt kan påstå detta förklarar det *inte* invändningen mot flickans beslut. Detta står klart efter det att hon fått sitt barn. Frasen 'hennes barn' syftar nu naturligtvis på just det här barnet. Och flickans beslut var *inte* sämre för *det här* barnet. Trots att (A) är sant på sätt och vis så hänvisar (A) inte till någon välkänd moralisk princip.

Att någons val kommer att vara sämre för en viss person eller strida mot en viss persons intressen är enligt en av våra välkända principer en invändning mot ett sådant val. Om vi påstår att flickans beslut var sämre för hennes barn kan vi inte påstå att det var sämre för en specifik person. Vi kan inte påstå om flickans barn att hennes beslut var sämre för *honom*. Vi måste medge att orden 'hennes barn' i påståendet (A) inte syftar på hennes barn. (A) handlar inte om vad som är bra eller dåligt för någon av de människor som någonsin kommer att leva. (A) hänvisar till en ny princip som måste förklaras och rättfärdigas.

Om (A) verkar hänvisa till en välkänd princip beror detta på att (A) betyder två saker. Här kommer ett annat exempel. En general uppvisar militär skicklighet om han i flera slag alltid avgår med segern. Det finns dock två sätt att göra detta på. Han kan vinna segrar. Eller så kan han byta sida när han håller på att förlora. En general uppvisar ingen militär skicklighet om det bara är på det andra sättet han alltid avgår med segern.

Vilken princip hänvisar (A) till? Vi bör redogöra för principen på ett sätt som visar vilken sorts valsituation den ska tillämpas på, nämligen val som inte påverkar hur många människor som kommer att leva. Dessa påverkar framtida människors identitet men inte deras antal. Ett förslag kan vara

The Same Number Quality Claim, or Q:
If in either of two possible outcomes the
same number of people would ever live,
it would be worse if those who live are
680 worse off, or have a lower quality of life,
than those who would have lived.

This claim is plausible. And it implies
what we believe about the 14-Year-Old
Girl. The child that she has now will
685 probably be worse off than a child she
could have had later would have been,
since this other child would have had a
better start in life. If this is true, Q implies
that this is the worse of these two
690 outcomes. Q implies that it would have
been better if this girl had waited, and
had a child later.

We may shrink from claiming, of
this girl's actual child, that it would
695 have been better if he had never existed.
But, if we claimed earlier that it would
be better if this girl waits, this is what we
must claim. We cannot consistently
make a claim and deny this same claim
700 later. If (1) in 1990 it *would be* better if
this girl waits and has a child later, then
(2) in 2020 it *would have been* better if
she had waited and had a child later.
And (2) implies (3) that it would have
705 been better if the child who existed had
not been her actual child. If we cannot
accept (3), we must reject (1).

I suggest that, on reflection, we can
accept (3). I believe that, if I was the
710 actual child of this girl, I could accept
(3). (3) does not imply that my
existence is *bad*, or intrinsically morally
undesirable. The claim is merely that,
since a child born later would probably
715 have had a better life than mine, it
would have been better if my mother
had waited, and had a child later. This
claim need not imply that I ought
rationally to regret that my mother had
720 *me*, or that she ought rationally to
regret this. Since it would have been
better if she had waited, she ought
perhaps to have some moral regret. And
it is probably true that she made the

Livskvalitetspåståendet eller L: Om samma
antal människor under alla omständigheter
skulle leva i två möjliga utfall skulle det
vara sämre om de som lever har det sämre
ställt, eller har lägre livskvalitet, än dem
som kunde ha levt.

Detta är ett rimligt påstående. Det medför
dessutom vad vi tror när det gäller den 14-
åriga flickan. Barnet som hon får nu
kommer sannolikt att ha det sämre ställt än
ett barn som hon kunde ha fått längre fram
skulle ha haft det, eftersom det andra barnet
skulle ha fått en bättre start i livet. Om
ovanstående stämmer medför L att det här
är det sämre av de två utfallen. L medför att
det skulle ha varit bättre om flickan hade
väntat och fått barn senare.

Det kan kännas olustigt att påstå om
flickans faktiska barn att det hade varit
bättre om han aldrig hade existerat. Men om
vi tidigare har hävdat att det skulle vara
bättre om flickan väntar måste vi göra ett
sådant påstående. Vi kan inte på ett
konsekvent sätt påstå en sak och senare
förneka samma påstående. Om det (1) 1990
skulle vara bättre om flickan väntar och får
barn senare skulle det (2) 2020 *ha varit*
bättre om hon hade väntat och fått barn
senare. Och (2) medför (3) att det skulle ha
varit bättre om ett annat barn än hennes
faktiska hade varit det som existerat. Om vi
inte kan godta (3) måste vi förkasta (1).

Jag föreslår att vi efter moget
övervägande kan godta (3). Om *jag* hade
varit flickans faktiska barn tror jag att jag
skulle kunna godta (3). (3) medför inte att
min existens är dålig eller i sig moraliskt
förkastlig. Påståendet säger enbart att det,
eftersom ett barn som skulle ha fötts senare
troligtvis skulle ha fått ett bättre liv än jag,
hade varit bättre om min mor hade väntat
och fått barn senare. Påståendet behöver
inte medföra att jag rationellt borde beklaga
att min mor fick *mig* eller att hon rationellt
borde ångra detta. Eftersom det skulle ha
varit bättre om hon hade väntat borde hon
kanske känna viss moralisk ånger. Och det
är troligtvis sant att hon gjorde utfallet
sämre för sig själv. Men även om detta är

725 outcome worse for herself. But, even if
this is true, it does not show that she
ought rationally to regret her act, all
things considered. If she loves me, her
actual child, this is enough to block the
730 claim that she is irrational if she does
not have such regret.¹⁰ Even when it
implies a claim like (3), I conclude that
we can accept Q.

735 Though Q is plausible, it does not
solve the Non-Identity Problem. Q
covers only the cases where, in the
different outcomes, the same number of
people would ever live. We need a claim
that covers cases where, in the different
740 outcomes, different numbers would ever
live. The Non-Identity Problem can
arise in these cases.

Because Q is restricted, it could be
justified in several different ways.
745 There are several principles that imply
Q, but conflict when applied to
Different Number Choices. We shall
need to decide which of these
principles, or which set of principles,
750 we ought to accept. Call what we ought
to accept *Theory X*. X will solve the
Non-Identity Problem in Different
Number Choices. And X will tell us
how Q should be justified, or more fully
755 explained.

In the case of the 14-Year-Old Girl,
we are not forced to appeal to Q. There
are other facts to which we could
760 appeal, such as the effects on other
people. But the problem can arise in a
purer form.

765 123. HOW LOWERING THE QUALITY OF LIFE MIGHT BE WORSE FOR NO ONE

Suppose that we are choosing between
two social or economic policies. And
suppose that, on one of the two policies,
the standard of living would be slightly
770 higher over the next century. This effect
implies another. It is not true that,
whichever policy we choose, the same
particular people will exist in the further
future. Given the effects of two such

sant visar det inte att hon på det hela taget
borde ångra sin handling av rationella skäl.
Om hon älskar mig, sitt faktiska barn,
räcker detta för att hålla tillbaka påståendet
att hon är irrationell om hon inte känner
sådan ånger.¹⁰ Även då det medför ett
påstående som (3) drar jag slutsatsen att vi
kan godta L.

Trots att L är en rimlig princip löser den
inte icke-identitetsproblemet. L omfattar
bara de fall där samma antal människor
under alla omständigheter skulle leva i de
olika utfallen. Vi behöver ett påstående som
omfattar fall där olika antal människor
skulle leva i de olika utfallen. Det är i dessa
fall som icke-identitetsproblemet
uppkommer.

På grund av sina avgränsningar kan L
rättfärdigas på flera olika sätt. Det finns
flera principer som medför L men som
hamnar i konflikt när de tillämpas på val
som påverkar hur många människor som
kommer att leva. Vi kommer att behöva
avgöra vilken av dessa principer, eller
vilken uppsättning principer, vi bör godta.
Låt oss kalla vad vi borde godta för Teori X.
X kommer att lösa icke-identitetsproblemet
när det gäller val som påverkar hur många
människor som kommer att leva. X kommer
också att förklara hur L ska rättfärdigas eller
förklaras mer utförligt.

I fallet med den 14-åriga flickan är vi inte
tvingade att hänvisa till L. Det finns andra
saker man kan hänvisa till, som exempelvis
konsekvenserna för andra människor.
Problemet kan dock uppstå i en renare form.

123. HUR DET KAN KOMMA SIG ATT SÄNKNINGAR AV LIVSKVALITETEN INTE ÄR SÄMRE FÖR NÅGON

Ponera att vi väljer mellan två
socialpolitiska eller ekonomiska linjer. Och
anta att den ena av dem skulle leda till att
levnadsstandarden under det kommande
århundradet skulle vara något högre. Den
här konsekvensen medför en annan. Det är
inte sant att exakt samma människor
kommer att existera i en avlägsen framtid
oavsett vilken linje vi väljer. Med tanke på

775	policies on the details of our lives, it would increasingly over time be true that, on the different policies, people married different people. And, even in the same marriages, the children would	hur två sådana linjer skulle påverka enskilda faktorer i våra liv skulle det med tiden i allt	högre grad vara sant att människor inte skulle gifta sig med samma människor i de olika utfallen. Och även inom samma
780	increasingly over time be conceived at different times. As I have argued, children conceived more than a month earlier or later would in fact be different children. Since the choice between our	785	two policies would affect the timing of later conceptions, some of the people who are later born would owe their existence to our choice of one of the two policies. If we had chosen the other
790	policy, these particular people would never have existed. And the proportion of those later born who owe their existence to our choice would, like ripples in a pool, steadily grow. We can	795	plausibly assume that, after one or two centuries, there would be no one living in our community who would have been born whichever policy we chose. (It may help to think about this question: how
800	many of us could truly claim, 'Even if railways and motor cars had never been invented, I would still have been born'?)	805	How does this produce a problem? Consider
810	<i>Depletion.</i> As a community, we must choose whether to deplete or conserve certain kinds of resources. If we choose Depletion, the quality of life over the next two centuries would be slightly higher than it would have been if we had chosen Conservation. But it would later, for many centuries, be much lower than	815	it would have been if we had chosen Conservation. This would be because, at the start of this period, people would have to find alternatives for the resources that we had depleted. It is
820	worth distinguishing two versions of this case. The effects of the different policies would be as shown below.	825	[...] Utelämnat diagram
			På vilket sätt skapar detta ett problem? Betrakta
			<i>Förbrukningslinjen.</i> Som samhälle måste vi välja om vi ska förbruka eller hushålla med vissa typer av resurser. Om vi väljer förbrukningslinjen kommer livskvaliteten under de två kommande århundradena att bli något högre än den skulle ha blivit om vi hade valt hushållningslinjen. Längre fram kommer dock livskvaliteten att under flera århundraden vara mycket lägre än den skulle ha varit om vi hade valt hushållningslinjen. Detta skulle bero på att människor i början av den här perioden skulle vara tvungna att hitta alternativ till de resurser vi hade förbrukat. Det finns en poäng med att skilja mellan två olika versioner av fallet. De två linjernas konsekvenser skulle bli som visas nedan.

We could never know, in such detail, that these would be the effects of two policies. But this is no objection to this case. Similar effects would sometimes be predictable. Nor does it matter that this imagined case is artificially simple, since this merely clarifies the relevant questions.

835 Suppose that we choose Depletion, and that this has either of the two effects shown in my diagram. Is our choice worse for anyone?

840 Because we chose Depletion, millions of people have, for several centuries, a much lower quality of life. This quality of life is much lower, not than it is now, but than it would have been if we had chosen Conservation. These people's lives are worth living; and, if we had chosen Conservation, these particular people would never have existed. Suppose that we do not assume that causing to exist can benefit. We should ask, 'If particular people live lives that are worth living, is this worse for these people than if they had never existed?' Our answer must be No. Suppose next that we do assume that causing to exist can benefit. Since these future people's lives will be worth living, and they would never have existed if we had chosen Conservation, our choice of Depletion is not only not worse for these people: it *benefits* them.

865 On both answers, our choice will not be worse for these future people. Moreover, when we understand the case, we know that this is true. We know that, even if it greatly lowers the quality of life for several centuries, our choice will not be worse for anyone who ever lives.

875 Does this make a moral difference? There are three views. It might make all the difference, or some difference, or no difference. There might be no objection to our choice, or some objection, or the objection may be just as strong.

Det är omöjligt att veta så här exakt att två olika linjer verkligen skulle få de här konsekvenserna. Det är dock ingen invändning mot det här fallet. Liknande konsekvenser skulle ibland vara möjliga att förutse. Att det fiktiva fallet är en konstruerad förenkling spelar inte heller någon roll eftersom detta endast bidrar till att belysa de relevanta frågorna.

Ponera att vi väljer förbrukningslinjen och att detta längre fram får någon av de två konsekvenser som visas i mitt diagram. Är vårt val sämre för någon?

På grund av att vi väljer förbrukningslinjen kommer miljontals människor att under flera århundraden ha en mycket lägre livskvalitet. Livskvaliteten är mycket lägre, inte jämfört med nu, utan jämfört med vad den skulle ha varit om vi hade valt hushållningslinjen. Människornas liv är värda att leva och om vi hade valt hushållningslinjen skulle just de här människorna aldrig ha existerat. Ponera att vi inte antar att man gynnar någon genom att orsaka hans existens. Vår fråga skulle vara "Om en viss grupp människor lever liv som är värda att leva, är detta då sämre för dem än att aldrig ha existerat?" Vårt svar måste bli nej. Ponera därefter att vi antar att man gynnar någon genom att orsaka hans existens. Eftersom dessa framtida människors liv kommer att vara värda att leva och eftersom de aldrig skulle ha existerat om vi hade valt hushållningslinjen är det inte bara så att vårt val av förbrukningslinjen inte är sämre för de här människorna: det *gynnar* dem.

Enligt båda svaren kommer vårt val inte att vara sämre för dessa framtida människor. När vi förstår fallet vet vi dessutom att detta är sant. Vi vet att vårt val, även om det i hög grad sänker livskvaliteten under flera århundraden, inte kommer att vara sämre för någon som någonsin kommer att leva.

Gör detta någon moralisk skillnad? Det finns tre uppfattningar. Det skulle kunna göra en absolut skillnad, en partiell skillnad eller ingen skillnad alls. Det skulle kunna vara så att det inte finns någon invändning mot vårt val, eller en partiell invändning eller så kan invändningen vara lika stark.

880 Some believe that *what is bad must be bad for someone*. On this view, there is no objection to our choice. Since it will be bad for no one, our choice cannot have a bad effect. The great lowering of the quality of life provides no moral reason not to choose Depletion.

885 Certain writers accept this conclusion.¹¹ But it is very implausible. Before we consider cases of this kind, we may accept the view that what is bad must be bad for someone. But the case of Depletion shows, I believe, that we must reject this view. The great lowering of the quality of life must provide *some* moral reason not to choose Depletion. This is believed by most of those who consider cases of this kind.

895 If this is what we believe, we should ask two questions:

900 (1) What is the moral reason not to choose Depletion?

905 (2) Does it make a moral difference that this lowering of the quality of life will be worse for no one? Would this effect be *worse*, having greater moral weight, if it *was* worse for particular people?

910 Our need to answer (1), and other similar questions, I call the Non-Identity Problem. This problem arises because the identities of people in the further future can be very easily affected. Some people believe that this problem is a mere quibble. This reaction is unjustified. The problem arises because of superficial facts about our reproductive system. But, though it arises in a superficial way, it is a real problem. When we are choosing between two social or economic policies, of the kind that I described, it is *not true* that, in the further future, the same people will exist whatever we choose. It is therefore *not true* that a choice like Depletion will be against the interests of future people. We cannot dismiss this problem with the pretence that this is

Somliga tror att *det som är dåligt måste vara dåligt för någon*. Enligt denna uppfattning finns det ingen invändning mot vårt val. Då det inte kommer att vara dåligt för någon kan vårt val inte få dåliga konsekvenser. Den stora sänkningen av livskvaliteten ger oss inga moraliska skäl att inte välja förbrukningslinjen.

Vissa skribenter godtar den här slutsatsen.¹¹ Den är dock ytterst orimlig. Innan vi har studerat den här typen av fall kanske vi godtar uppfattningen att det som är dåligt måste vara dåligt för någon. Jag tror dock att förbrukningsfallet visar att vi måste förkasta en sådan uppfattning. Den stora livskvalitetssänkningen måste ge oss ett *partiellt* moraliskt skäl att inte välja förbrukningslinjen. Det tror de flesta som har studerat den här typen av fall.

Om detta är vad vi tror bör vi ställa två frågor:

(1) Vad finns det för moraliskt skäl att inte välja förbrukningslinjen?

(2) Gör det någon moralisk skillnad att livskvalitetssänkningen inte är sämre för någon? Skulle den här konsekvensen vara *sämre*, och ha större moralisk vikt, om den *vore* sämre för en viss grupp människor?

Det är vårt behov av att besvara (1) och andra liknande frågor som jag kallar icke-identitetsproblemet. Problemet uppkommer eftersom framtida människors identiteter mycket lätt kan påverkas. Vissa tror att det här problemet bara är en petitesse, vilket är en inställning som inte kan rättfärdigas. Trots att problemet uppkommer på grund av okomplicerade fakta om vårt fortplantningssystem är det ändå inget okomplicerat problem. När vi väljer mellan två socialpolitiska och ekonomiska linjer av den typ jag har beskrivit är det *inte sant* att samma människor kommer att leva i en avlägsen framtid oavsett vad vi väljer. Det är därför *inte sant* att ett val som det av förbrukningslinjen kommer att strida mot framtida människors intressen. Vi kan inte avfärda problemet med förevändningen att detta *är* sant.

true.

930 We partly answer question (1) if we
appeal to Q. On this claim, if the
numbers would be the same, it would be
worse if those who live have a lower
quality of life than those who would have
lived. But the problem can arise in cases
935 where, in the different outcomes, there
would be different numbers of people.
To cover these cases we need Theory X.
Only X will explain how Q should be
justified, and provide a full solution to
940 our problem.

124. WHY AN APPEAL TO RIGHTS CANNOT WHOLLY SOLVE THE PROBLEM

945 Can we solve our problem by appealing
to people's rights? Reconsider the 14-
Year-Old Girl. By having her child so
young, she gives him a bad start in life. It
might be claimed: 'The objection to this
girl's decision is that she violates her
950 child's right to a good start in life'.

Even if this child has this right, it
could not have been fulfilled. This girl
could not have had *this* child when she
was a mature woman. Some would
955 claim that, since this child's right could
not be fulfilled, this girl cannot be
claimed to violate his right. The objector
might reply: 'It is wrong to cause
someone to exist if we know that this
960 person will have a right that cannot be
fulfilled.' Can this be the objection to this
girl's decision?¹³

Some years ago, a British politician
welcomed the fact that, in the previous
965 year, there had been fewer teenage
pregnancies. A middle-aged man wrote
in anger to *The Times*. He had been born
when his mother was only 14. He
admitted that, because his mother was
970 so young, his early years had been hard
for both of them. But his life was now
well worth living. Was the politician
suggesting that it would have been
better if he had never been born? This
975 suggestion seemed to him outrageous.

The politician was, implicitly,
suggesting this. On the politician's view,

Om vi hänvisar till L kan vi delvis
besvara fråga (1). Enligt detta påstående
skulle det, om antalet vore detsamma, vara
sämre om de som lever har en lägre
livskvalitet än de som skulle ha levt. Men
problemet kan uppkomma i fall där olika
antal människor skulle komma att leva i
olika utfall. För att omfatta sådana fall
behöver vi Teori X. Endast X kommer att
förklara hur L ska rättfärdigas och ge oss en
fullständig lösning på vårt problem.

124. VARFÖR VI INTE TILL FULLO KAN LÖSA PROBLEMET GENOM ATT HÄNVISA TILL RÄTTIGHETER

Kan vi lösa vårt problem genom att hänvisa
till människors rättigheter? Tänk återigen på
den 14-åriga flickan. Genom att få sitt barn
så ung ger hon barnet en dålig start i livet.
Man skulle kunna påstå: "Invändningen mot
flickans beslut är att det kränker hennes
barns rätt till en bra start i livet".

Även om barnet har en sådan rättighet
hade den inte kunnat tillgodoses. Flickan
hade inte kunnat få just *det här* barnet som
fullvuxen kvinna. Eftersom barnets rättighet
inte hade kunnat tillgodoses kan man enligt
somliga inte hävda att flickan kränker hans
rättighet. Meningsmotståndaren skulle kunna
svara: "Det är fel att orsaka någons existens
om vi vet att personen i fråga kommer att ha
en rättighet som inte kan tillgodoses." Kan
detta vara invändningen mot flickans
beslut?¹³

För några år sedan uttryckte en brittisk
politiker sin belåtenhet över att
tonårsgraviditeterna hade minskat året
innan. En medelålders man skrev ett argt
brev till tidningen *The Times*. Han hade
fötts när hans mor bara var 14 år. Han
medgav att hans första år på grund av
hennes låga ålder hade varit svåra för dem
båda. Men nu var hans liv verkligen värt att
leva. Menade politikern att det skulle ha
varit bättre om han aldrig hade fötts. Denna
antydning upplevde han som kränkande.

Men detta var vad politikern antydde.
Enligt dennes uppfattning skulle det ha varit

it would have been better if this man's
mother had waited for several years
980 before having children. I believe that we
should accept this view. But can we
plausibly explain this view by claiming
that this angry man had a right that was
not fulfilled?

985 I believe that we cannot. Suppose that
I have a right to privacy. I ask you to
marry me. If you accept, you are not
acting wrongly, by violating my right to
privacy. Since I am glad that you act as
990 you do, with respect to you I *waive* this
right. A similar claim applies to the
writer of the angry letter to *The Times*.
On the suggestion made above, this man
has a right to be born by a mature
995 woman, who would give him a good
start in life. This man's mother acted
wrongly because she caused him to
exist with a right that cannot be
fulfilled. But this man's letter shows
1000 that he was glad to be alive. He denies
that his mother acted wrongly because
of what she did to him. If we had
claimed that her act was wrong, because
he has a right that cannot be fulfilled,
1005 he could have said. 'I waive this right'.
This would have undermined our
objection to his mother's act.

It would have been better if this
1010 man's mother had waited. But this is not
because of what she did to her actual
child. It is because of what she could
have done for any child that she could
have had when she was mature. The
1015 objection must be that, if she had
waited, she could have given to some
other child a better start in life.

Return now to the Case of Depletion.
Suppose that we choose Greater
1020 Depletion. More than two centuries
later, the quality of life is much lower
than it would have been if we had chosen
Conservation. But the people who will
then be living will have a quality of life
1025 that is about as high as ours will on
average be over the next century. Do
these people have rights to which an
objector can appeal?

bättre om mannens mor hade väntat i flera år
innan hon fick barn. Jag tror att vi bör godta
den uppfattningen. Men kan vi på ett rimligt
sätt förklara den genom att hävda att den
arge mannen hade en rättighet som inte
tillgodosetts?

Jag tror att detta är omöjligt. Ponera att
jag har rätt till avskildhet. Jag ber dig att
gifta dig med mig. Om du svarar ja har du
inte handlat orätt genom att kränka min rätt
till avskildhet. Eftersom det gläder mig att
du handlar så som du gör har jag
beträffande dig *avstått* från denna rättighet.
Ett liknande påstående gäller mannen som
skrev det arga brevet till *The Times*. Enligt
politikerns antydning hade mannen rätt att
födas av en fullvuxen kvinna som hade
kunnat ge honom en bra start i livet.
Mannens mor handlade orätt eftersom hon
orsakade hans existens och därmed att han
måste leva med en rättighet som inte kan
tillgodoses. Men brevet visar att han var
glad över att leva. Han förnekar att hans
mor handlade orätt mot honom genom att
göra som hon gjorde. Om vi hade påstått
att hon handlade orätt eftersom han har en
rättighet som inte kan tillgodoses hade han
kunnat säga: "Jag avstod från den
rättigheten". Detta skulle ha undergrävt vår
invändning mot moderns handling.

Det hade varit bättre om mannens mor
hade väntat. Men detta beror inte på vad hon
gjorde mot sitt faktiska barn. Det beror på
vad hon kunde ha gjort för vilket som helst
av de barn hon kunde ha fått som fullvuxen.
Invändningen måste vara att hon, om hon
hade väntat, hade kunnat ge ett annat barn en
bättre start i livet.

Återvänd nu till förbrukningsfallet.
Ponera att vi väljer alternativet större
förbrukning. Mer än två århundraden längre
fram är livskvaliteten mycket lägre än den
skulle ha varit om vi hade valt
hushållningslinjen. Men människorna som
kommer att leva då kommer att ha en
livskvalitet som är ungefär lika hög som vår
i genomsnitt kommer att vara under det
kommande århundradet. Har dessa
människor rättigheter som en kritiker kan
hänvisa till?

1030 It might be claimed that these people
have a right to their share of the
resources that we have depleted. But
people do not have rights to a share of a
particular resource. Suppose that we
1035 deplete some resource, but invent
technology that will enable our
successors, though they lack this
resource, to have the same range of
opportunities. There would be no
1040 objection to what we have done. The
most that could be claimed is that people
in each generation have a right to an
equal range of opportunities, or to an
equally high quality of life.¹⁴

1045 If we choose Greater Depletion, those
who live more than two centuries later
will have fewer opportunities, and a
lower quality of life, than some earlier
and some later generations. If people
1050 have a right to equal opportunities, and
an equally high quality of life, an appeal
to these rights may provide some
objection to our choice. Those who live
more than two centuries later could not
1055 possibly have had greater opportunities,
or a higher quality of life. If we had
chosen otherwise, these people would
never have existed. Since their rights
could not be fulfilled, we may not
1060 violate their rights. But, as before, it
may be objected that we cause people
to exist with rights that cannot be
fulfilled.

It is not clear that this is a good
1065 objection. If these people knew the facts,
they would not regret that we acted as
we did. If they were glad to be alive,
they might react like the man who wrote
to *The Times*. They might waive their
1070 rights. But, since we cannot assume that
this is how they would all react, an
appeal to their rights may provide some
objection to our choice.

1075 Can this appeal provide an objection
to our choice of *Lesser Depletion*? In this
case, those who live more than two
centuries later have a much higher
quality of life than we do now. Can we
1080 claim that these people have a *right* to an
even higher quality of life? I believe

Man kan påstå att de här människorna har
rätt till sin del av de resurser som vi har
förbrukat. Men människor har inte rätt till en
del av en viss bestämd resurs. Pondera att vi
förbrukar en viss resurs men utvecklar
tekniker som kommer att göra så att våra
efterkommande har samma möjligheter, trots
att de saknar resursen. Det skulle inte finnas
någon invändning mot vårt agerande. Man
skulle som mest kunna påstå att varje
generation människor har rätt till lika
möjligheter eller lika hög livskvalitet.¹⁴

Om vi väljer den större förbrukningen
kommer de som lever om två århundraden
att ha färre möjligheter och lägre livskvalitet
än några tidigare och senare generationer.
Om alla människor har rätt till lika
möjligheter och lika hög livskvalitet skulle
en hänvisning till dessa rättigheter kunna ge
oss en partiell invändning mot vårt val. De
som lever mer än två århundraden längre
fram kunde omöjligen ha haft bättre
möjligheter eller en högre livskvalitet. Om
vi hade gjort ett annat val skulle just de här
människorna aldrig ha existerat. Eftersom
deras rättigheter inte kan tillgodoses kan vi
inte kränka dem. Liksom tidigare kan man
dock invända att vi är orsaken till att ett
antal människor, vars rättigheter inte kan
tillgodoses, kommer att existera.

Det är inte uppenbart att det här är en bra
invändning. Om de här människorna kände
till alla fakta skulle de inte beklaga att vi
handlade som vi gjorde. Om de är glada att
leva skulle de kunna reagera som mannen
som skrev till *The Times*. De skulle kunna
avstå från sina rättigheter. Men eftersom vi
inte kan anta att alla skulle reagera så skulle
en hänvisning till deras rättigheter kunna ge
oss en partiell invändning mot vårt val.

Kan en sådan hänvisning ge oss en
invändning mot vårt val av alternativet
mindre förbrukning? I det här fallet har de
som lever två århundraden senare en mycket
högre livskvalitet än vi har nu. Kan vi påstå
att de har *rätt* till en *ännu högre* livskvalitet?
Enligt vilken rimlig rättighetsteori som helst

that, on any plausible theory about rights, the answer would be No.

1085 It will help to imagine away the Non-Identity Problem. Suppose that our reproductive system was very different. Suppose that, whatever policies we followed, the very same people would live more than two centuries later. The
1090 objection to our choice would then be that, for the sake of small benefits to ourselves and our children, we prevent many future people from receiving very much greater benefits. Since these future
1095 people would be better off than us, we would not be acting unjustly. The objection to our choice would have to appeal to the Principle of Utility.

1100 Could this objection appeal to rights? Only if, like Godwin, we present Utilitarianism as a theory about rights. On Godwin's view, everyone has a right to get what the Principle of Utility
1105 implies that he should be given. Most of those who believe in rights would reject this view. Many people explain rights as what *constrain*, or *limit*, the Principle of Utility. These people claim that it is
1110 wrong to violate certain rights, even if this would greatly increase the net sum of benefits minus burdens. On such a theory, some weight is given to the Principle of Utility. Since such a theory
1115 is not Utilitarian, this principle is better called the *Principle of Beneficence*. This principle is one part of such a theory, and the claim that we have certain rights is a different part of this theory. I shall
1120 assume that, if we believe in rights, this is the kind of moral theory that we accept.

1125 Return to the case where we imagine away the Non-Identity Problem. If we reject Godwin's view, we could not object to the choice of Lesser Depletion by appealing to the rights of those who will live in the further future. Our objection would appeal to the
1130 Principle of Beneficence. The objection would be that, for the sake of small benefits to ourselves and our children, we deny, to people better off than us,

tror jag att svaret skulle bli nej.

Det underlättar att tänka bort icke-identitetsproblemet. Ponera att vårt fortplantningssystem fungerade på ett helt annat sätt. Anta att exakt samma människor skulle leva om tvåhundra år, vilka socialpolitiska eller ekonomiska linjer vi än väljer. Invändningen mot vårt val skulle vara att vi genom att prioritera små fördelar för vår egen och våra barns del förhindrar ett stort antal framtida människor från att åtnjuta väldigt mycket större fördelar. Då dessa framtida människor skulle ha det bättre ställt än vi skulle vårt agerande inte vara orätt. Invändningen mot vårt val skulle vara tvungen att hänvisa till utilitetsprincipen.

Skulle en sådan invändning kunna hänvisa till rättigheter? Bara om vi som Godwin presenterar utilitarismen som en teori om rättigheter. Enligt Godwins uppfattning har varje människa rätt att få det utilitetsprincipen medför att han bör få. De flesta som tror på rättigheter skulle förkasta den här uppfattningen. Många människor beskriver rättigheter som det som *bestämmer* eller *avgränsar* utilitetsprincipen. De påstår att det är fel att kränka vissa rättigheter även då det innebär en stor ökning av nettosumman av fördelar minus nackdelar. En sådan teori tillmäter utilitetsprincipen en viss betydelse. Eftersom en sådan teori inte är utilitaristisk är *välvillighetsprincipen* ett bättre namn. Den här principen är en del av en sådan teori medan påståendet att vi har vissa rättigheter är en annan del av den. Jag ska anta att detta är den sorts moralteori som vi godtar om vi tror att det finns rättigheter.

Gå tillbaka till fallet där vi tänkte bort icke-identitetsproblemet. Om vi förkastar Godwins uppfattning kan vi inte invända mot valet av den mindre förbrukningen genom att hänvisa till rättigheterna hos dem som kommer att leva i en avlägsen framtid. Vår invändning skulle hänvisa till välvillighetsprincipen. Invändningen skulle vara att vi genom att prioritera små fördelar för vår egen och våra barns del förhindrar ett stort antal framtida människor från att

1135 very much greater benefits. In calling
this an objection, I need not claim that it
shows our choice to be wrong. I am
merely claiming that, since we deny
these people very much greater benefits,
1140 this provides *some* moral reason not to
make this choice.

If we now restore our actual
reproductive system, this reason
disappears. Consider the people who
will live more than two centuries later.
1145 Our choice of Lesser Depletion does not
deny these people *any* benefit. If we had
chosen Conservation, this would not
have benefited these people, since they
would never have existed.

1150 When we assume away the Non-
Identity Problem, our reason not to
make this choice is explained by an
appeal, not to people's rights, but to the
Principle of Beneficence. When we
1155 restore the Non-Identity Problem, this
reason disappears. Since this reason
appealed to the Principle of
Beneficence, what the problem shows is
that this principle is inadequate, and
1160 must be revised. We need a better
account of beneficence, or what I call
Theory X.

One part of our moral theory
appeals to beneficence; another part
1165 appeals to people's rights. We should
therefore not expect that an appeal to
rights could fill the gap in our
inadequate Principle of Beneficence.
We should expect that, as I have
1170 claimed, appealing to rights cannot
wholly solve the Non-Identity
Problem.¹⁵

1175 125. DOES THE FACT OF NON-
IDENTITY MAKE A MORAL
DIFFERENCE?

In trying to revise our Principle of
Beneficence—trying to find Theory X—
we must consider cases where, in the
different outcomes, different numbers of
1180 people would exist. Before we turn to
these cases, we can ask what we
believe about the other question that I
mentioned. Our choice of Depletion will
be worse for no one. Does this make a

åtnjuta väldigt mycket större fördelar. För att
kalla det här för en invändning behöver jag
inte påstå att den visar att vårt val är orätt.
Jag påstår bara att eftersom vi förnekar de
här människorna mycket större fördelar ger
detta oss ett *partiellt* moraliskt skäl att inte
göra ett sådant val.

Om vi nu återinför vårt faktiska
fortplantningssystem försvinner det skälet.
Tänk på de människor som kommer att leva
mer än två århundraden längre fram. Vårt
val av den mindre förbrukningen förvägrar
inte de här människorna *någon* fördel. Det
hade inte gynnat dem om vi hade valt
hushållningslinjen eftersom de då aldrig
skulle ha existerat.

När vi tänker bort icke-
identitetsproblemet kan vi förklara skälet
mot att göra det här valet med att hänvisa,
inte till människors rättigheter, utan till
välvillighetsprincipen. När vi återinför
icke-identitetsproblemet försvinner det här
skälet. Eftersom skälet hänvisade till
välvillighetsprincipen visar problemet att
den är bristfällig och måste revideras. Vi
behöver en bättre beskrivning av välvilja,
eller med andra ord det jag kallar Teori
X.

En del av vår moralteori hänvisar till
välvilja och en annan del hänvisar till
människors rättigheter. Vi bör därför inte
förvänta oss att kunna fylla luckan i vår
bristfälliga välvillighetsprincip genom att
hänvisa till rättigheter. Vi bör, som jag
har påstått, vara inställda på att vi inte till
fullo kan lösa icke-identitetsproblemet
genom att hänvisa till rättigheter.¹⁵

125. GÖR ICKE-IDENTITETS-
PROBLEMET NÅGON MORALISK
SKILLNAD?

När vi försöker revidera vår
välvillighetsprincip – för att hitta Teori X –
måste vi studera fall där olika antal
människor skulle existera i olika utfall.
Innan vi studerar de här fallen kan vi fråga
oss vad vi tror är svaret på den andra frågan
jag nämnde. Vårt val av förbrukningslinjen
kommer inte att vara sämre för någon. Gör
detta någon moralisk skillnad?

1185 moral difference?

We may be able to remember a time when we were concerned about effects on future generations, but had overlooked the Non-Identity Problem.
1190 We may have thought that a policy like Depletion would be against the interests of future people. When we saw that this was false, did we become less concerned about effects on future generations?

1195 When I saw the problem, I did not become less concerned. And the same is true of many other people. I shall say that we accept the *No-Difference View*.

1200 It is worth considering a different example:

The Medical Programmes. There are two rare conditions, *J* and *K*, which cannot be detected without special tests. If a pregnant woman has Condition *J*, this will cause the child she is carrying to have a certain handicap. A simple treatment would prevent this effect. If a woman has Condition *K* when she conceives a child, this will cause this child to have the same particular handicap. Condition *K* cannot be treated, but always disappears within two months. Suppose next that we have planned two medical programmes, but there are funds for only one; so one must be cancelled. In the first programme, millions of women would be tested during pregnancy. Those found to have Condition *J* would be treated. In the second programme, millions of women would be tested when they intend to try to become pregnant. Those found to have Condition *K* would be warned to postpone conception for at least two months, after which this incurable condition will have disappeared. Suppose finally that we can predict that these two programmes would achieve results in as many cases. If there is Pregnancy Testing, 1,000 children a year will be born normal rather than handicapped. If there is Preconception Testing, there will each year be born

Kanske kan vi minnas en tid när vi bekymrade oss över konsekvenserna för framtida generationer men ännu inte hade insett icke-identitetsproblemet. Kanske tyckte vi att en förbrukningslinje skulle strida mot framtida människors intressen. Blev vi mindre bekymrade över konsekvenserna för framtida generationer när vi insåg att detta inte var sant?

Jag blev inte mindre bekymrad när jag insåg problemet och detsamma är sant om många andra människor. Jag säger att vi godtar *likvärdighetsuppfattningen*.

Det finns en poäng med att betrakta ett annat exempel:

De medicinska programmen. Det finns två ovanliga sjukdomar, *J* och *K*, som bara kan upptäckas genom speciella kontroller. Om en gravid kvinna har sjukdomen *J* kommer det att leda till att barnet hon bär på får ett visst handikapp. En enkel behandling skulle förhindra detta. Om en kvinna har sjukdomen *K* när hon avlar ett barn kommer barnet att få exakt samma handikapp. Sjukdomen *K* kan inte behandlas men försvinner alltid inom två månader. Pondera därefter att vi har planerat två medicinska program. Det finns dock bara pengar till ett av dem, varför det andra måste ställas in. I det första kommer miljontals kvinnor att kontrolleras under graviditeten. De som visar sig bära på sjukdomen *J* kommer att behandlas. I det andra programmet kommer miljontals kvinnor att kontrolleras när de planerar en graviditet. De som visar sig ha sjukdomen *K* kommer att uppmanas att skjuta på befruktningen i minst två månader, efter vilka den obotliga sjukdomen kommer att ha försvunnit. Anta till sist också att vi kan förutsäga att programmen skulle uppnå resultat i exakt lika många fall. Om vi kontrollerar redan gravida kvinnor kommer 1000 barn om året att födas friska istället för handikappade. Om vi kontrollerar kvinnor som planerar att bli gravida kommer det varje år att födas 1000 friska barn istället för 1000 helt andra, handikappade, barn.

1235 1,000 normal children rather than a
1,000, different, handicapped children.

1240 Would these two programmes be
equally worthwhile? Let us note
carefully what the difference is. As a
result of either programme, 1,000
couples a year would have a normal
rather than a handicapped child. These
would be different couples, on the two
programmes. But since the numbers
1245 would be the same, the effects on the
parents and on other people would be
morally equivalent. If there is a moral
difference, this can only be in the
effects on the children.

1250 Note next that, in judging these
effects, we need have no view about the
moral status of a foetus. We can
suppose that it would take a year before
either kind of testing could begin. When
1255 we choose between the two
programmes, none of the children has
yet been conceived. And all those who
are conceived will become adults. We
are therefore considering effects, not on
1260 present foetuses, but on future people.
Assume next that the handicap in
question, though it is not trivial, is not
so severe as to make life doubtfully
worth living. Even if it can be against
1265 our interests to have been born, this is
not true of those born with this
handicap.

1270 Since we cannot afford both
programmes, which should we cancel?
Under one description, both would have
the same effect. Suppose that
Conditions J and K are the only causes
of this handicap. The incidence is now
2,000 among those born in each year.
1275 Either programme would halve the
incidence; the rate would drop to 1,000
a year. The difference is this. If we
decide to cancel Pregnancy Testing, it
will be true of those who are later born
1280 handicapped that, but for our decision,
they would have been cured. Our
decision will be worse for all these
people. If instead we decide to cancel
Pre-Conception Testing, there will later
1285 be just as many people who are born

Skulle de två programmen göra lika stor
nytta? Lägg noga märke till skillnaden
mellan dem. Som ett resultat av vardera
programmet kommer 1000 par om året att få
ett friskt snarare än ett handikappat barn.
Det skulle röra sig om olika par i de olika
programmen. Men eftersom antalet skulle
vara detsamma skulle konsekvenserna för
föräldrar och andra människor vara
moraliskt likvärdiga. Om det finns en
moralisk skillnad kan den bara handla om
konsekvenserna för barnen.

Notera att vi i bedömningen av
konsekvenserna inte behöver ha någon
uppfattning om ett fosters moraliska status.
Vi kan ponera att det skulle ta ett år innan
någon av kontrollerna kan påbörjas. När vi
väljer mellan de två programmen har inget
av barnen ännu avlats. Och alla de som
avlas kommer att bli vuxna människor. Vad
vi bedömer är därför konsekvenserna, inte
för nu existerande foster, utan för framtida
människor. Anta därefter att handikappet i
fråga trots att det inte är obetydligt ändå inte
är så allvarligt att det gör det tveksamt om
livet är värt att leva. Även om det kan strida
mot våra intressen att ha fötts är detta inte
sant om dem som föds med det här
handikappet.

Vi har alltså inte råd med båda
programmen. Vilket bör vi ställa in? Enligt
följande beskrivning skulle båda
programmen uppnå samma effekt. Ponera
att det bara är sjukdomarna J och K som
kan orsaka handikappet. Förekomsten är för
närvarande 2 000 av alla nyfödda varje år.
Varje program skulle halvera förekomsten,
och siffran skulle alltså sjunka till 1 000 om
året. Skillnaden är följande. Om vi
bestämmer oss för att ställa in kontrollerna
av gravida kommer det att vara sant om de
som senare föds handikappade att de hade
kunnat botas om det inte hade varit för vårt
beslut. Vårt beslut kommer att vara sämre
för alla de här människorna. Hade vi istället
valt att ställa in kontrollerna av kvinnor
som planerar att bli gravida kommer det

with this handicap. But it would not be true of these people that, but for our decision, they would have been cured. These people owe their existence to our decision. If we had not decided to cancel Pre-Conception Testing, the parents of these handicapped children would not have had *them*. They would have later had different children. Since the lives of these handicapped children are worth living, our decision will not be worse for any of them.

Does this make a moral difference? Or are the two programmes equally worthwhile? Is all that matters morally how many future lives will be lived by normal rather than handicapped people? Or does it also matter whether these lives would be lived by the very same people?

We should add one detail to the case. If we decide to cancel Pregnancy Testing, those who are later born handicapped might know that, if we had made a different decision, they would have been cured. Such knowledge might make their handicap harder to bear. We should therefore assume that, though it is not deliberately concealed, these people would not know this fact.

With this detail added, I judge the two programmes to be equally worthwhile. I know of some people who do not accept this claim; but I know of more who do.

My reaction is not merely an intuition. It is the judgement that I reach by reasoning as follows. Whichever programme is cancelled, there will later be just as many people with this handicap. These people would be different in the two outcomes that depend on our decision. And there is a claim that applies to only one of these two groups of handicapped people. Though they do not know this fact, the people in one group could have been cured. I therefore ask: 'If there will be people with some handicap, the fact that they are handicapped is bad. Would it be *worse* if, unknown to them, their handicap could have been cured?' This

längre fram att födas exakt lika många människor med handikappet. Men det skulle inte vara sant om dem att de hade kunnat botas om det inte hade varit för vårt beslut. Om vi inte hade beslutat att ställa in kontrollerna av kvinnor som planerar att bli gravida skulle de handikappade barnens föräldrar inte ha fått *just dem*. De skulle längre fram ha fått helt andra barn. Eftersom de handikappade barnens liv är värda att leva kommer vårt beslut inte att vara sämre för någon av dem.

Gör detta en moralisk skillnad? Eller gör bägge programmen lika stor nytta? Är det bara moraliskt viktigt hur många framtida liv som kommer att levas av friska snarare än handikappade människor? Eller är det också viktigt huruvida dessa liv skulle levas av exakt samma människor?

Vi bör tillföra en sak till fallet. Om vi bestämmer oss för att ställa in kontrollerna av gravida kanske de som senare föds handikappade kommer att veta om att de hade kunnat botas om vi hade fattat ett annat beslut. Den vetenskapen skulle kunna göra handikappet svårare att leva med. Vi bör därför anta att de inte skulle veta om det, även om det inte avsiktligt döljs.

Efter detta tillägg bedömer jag att programmen gör lika stor nytta. Jag vet att somliga inte godtar ett sådant påstående, men jag vet desto fler som gör det.

Min inställning är inte enbart en intuition. Det är en bedömning jag kommer fram till genom att resonera enligt följande. Vilket program som än ställs in kommer det senare att finnas exakt lika många människor med handikappet. Det skulle röra sig om olika människor i de bägge utfall som berörs av vårt beslut. Och det finns ett påstående som bara gäller en av dessa två grupper av handikappade människor. Trots att de inte själva vet om det hade människorna i den ena gruppen kunnat botas. Jag ställer därför frågan: "Om det kommer att finnas människor med ett visst handikapp är det faktum att de är handikappade dåligt. Skulle det vara *sämre* om handikappet, utan deras vetenskap, hade kunnat botas?" Detta skulle

would be worse if this fact made these
people worse off than people whose
1340 handicap could *not* have been cured.
But this fact does not have this effect.
If we decide to cancel Pregnancy
Testing, there will be a group of
handicapped people. If we decide to
1345 cancel Pre-Conception Testing, there
will be a different group of handicapped
people. The people in the first group
would not be worse off than the people
in the second group would have been.
1350 Since this is so, I judge these two
outcomes to be morally equivalent.
Given the details of the case, it seems to
me irrelevant that one of the groups but
not the other could have been cured.

1355

This fact *would have* been relevant if
curing this group would have reduced
the incidence of this handicap. But,
1360 since we have funds for only one
programme, this is not true. If we
choose to cure the first group, there will
later be just as many people with this
handicap. Since curing the first group
1365 would not reduce the number who *will*
be handicapped, we ought to choose to
cure this group only if they have a
stronger claim to be cured. And they do
not have a stronger claim. If we *could*
1370 cure the second group, they would have
an equal claim to be cured. If we chose
to cure the first group, they would
merely be luckier than the second group.
Since they would merely be luckier, and
1375 they do not have a stronger claim to be
cured, I do not believe that we ought to
choose to cure these people. Since it is
also true that, if we choose to cure these
people, this will not reduce the number
1380 of people who will be handicapped, I
conclude that the two programmes are
equally worthwhile. If Pre-Conception
Testing would achieve results in a few
more cases, I would judge it to be the
1385 better programme.¹⁵

This matches my reaction to our
choice of Depletion. I believe that it
would be bad if there would later be a
great lowering of the quality of life. And

vara sämre om det leder till att de har det
sämre ställt än människor vars handikapp
inte hade kunnat botas. Men det har inte en
sådan konsekvens. Om vi bestämmer oss för
att ställa in kontrollerna av gravida kommer
det att finnas en grupp handikappade
människor. Om vi bestämmer oss för att
ställa in kontrollerna av kvinnor som
planerar att bli gravida kommer det att
finnas en annan grupp handikappade
människor. Människorna i den första
gruppen kommer inte att ha det sämre ställt
än människorna i den andra gruppen skulle
ha haft det. På grund av detta bedömer jag
att de båda utfallen är moraliskt likvärdiga.
Med tanke på hur det här fallet är
konstruerat upplever jag det som irrelevant
att den ena gruppen men inte den andra hade
kunnat botas.

Detta *hade varit* relevant om man genom
att bota den gruppen hade minskat
förekomsten av handikappet. Men eftersom
vi bara har råd med det ena programmet är
detta inte sant. Om vi väljer att bota den
första gruppen kommer det senare att finnas
exakt lika många människor med det här
handikappet. Eftersom man genom att bota
den första gruppen inte minskar antalet
människor som *kommer* att vara
handikappade bör vi välja att bota denna
grupp bara om de har starkare krav på att bli
botade. Och det har de inte. Om vi *kunde*
bota den andra gruppen skulle de ha ett lika
starkt krav på att botas. Om vi väljer att bota
den första gruppen skulle de endast ha mer
tur än den andra gruppen. Eftersom de endast
skulle ha mer tur och inte ett starkare krav på
att bli botade tror jag inte att vi bör välja att
bota dem. Eftersom det också är sant att vi
genom att bota dem inte skulle minska
antalet människor som kommer att bli
handikappade drar jag slutsatsen att de två
programmen gör lika stor nytta. Om
kontrollerna av kvinnor som planerar att bli
gravida skulle ge resultat i bara ett fåtal fler
fall skulle jag betrakta detta som det bättre
programmet.¹⁵

Detta stämmer överens med hur jag såg
på valet av förbrukningslinjen. Jag tror att
det skulle vara dåligt om det längre fram
skulle ske en stor sänkning av

- 1390 I believe that it would not be *worse* if the people who later live would themselves have existed if we had chosen Conservation. The bad effect would not be worse if it had been, in this way,
- 1395 worse for any particular people. In considering both cases, I accept the No-Difference View. So do many other people.
- 1400 I have described two cases in which I, and many others, accept the No-Difference View. If we are right to accept this view, this may have important theoretical implications. This
- 1405 depends on whether we believe that, if we cause someone to exist who will have a life worth living, we thereby benefit this person. If we believe this, I cannot yet state the implications of the
- 1410 No-Difference View, since these will depend on decisions that I have not yet discussed. But suppose we believe that causing someone to exist cannot benefit this person. If this is what we believe,
- 1415 and we accept the No-Difference View, the implications are as follows.
I have suggested that we should appeal to
- 1420 Q: If in either of two possible outcomes the same number of people would ever live, it will be worse if those who live are worse off, or have a lower quality of life, than those who would have lived.
- Consider next
- 1425 *The Person-Affecting View*, or *V*: It will be worse if people are affected for the worse.
- In Same People Choices, *Q* and *V*
- 1430 coincide. When we are considering these choices, those who live are the same in both outcomes. If these people are worse off, or have a lower quality of life, they are affected for the worse, and vice versa.¹⁷ Since *Q* and *V* here coincide, it
- 1435 will make no difference to which we appeal.
- livskvaliteten. Och jag tror inte att det skulle vara *sämre* om exakt de människor som kommer att leva skulle ha existerat också om vi hade valt hushållningslinjen. Den dåliga konsekvensen skulle inte vara sämre om den på det här sättet hade varit sämre för en viss grupp människor. I bedömningen av de båda fallen godtar jag likvärdighetsuppfattningen. Detsamma gör många andra människor.
- Jag har beskrivit två fall i vilka jag och många andra godtar likvärdighetsuppfattningen. Om vi gör rätt i att godta den här uppfattningen kan detta få betydelsefulla teoretiska följder. Detta beror på huruvida vi tror att vi genom att vara orsak till att någon existerar som kommer att få ett liv som är värt att leva därmed gynnar den personen. Om vi tror det kan jag ännu inte ange vad likvärdighetsuppfattningen medför eftersom detta kommer att bero på beslut som vi ännu inte har diskuterat. Men ponera att vi tror att man inte kan gynna någon genom att orsaka hans existens. Om detta är vad vi tror och om vi godtar likvärdighetsuppfattningen medför det följande.
Jag har föreslagit att vi bör hänvisa till
- L: Om samma antal människor skulle leva i två möjliga utfall skulle det vara sämre om de som lever har det sämre ställt, eller har lägre livskvalitet, än de som kunde ha levt.
- Betrakta härefter
- Uppfattningen om personpåverkan* eller *U*: Något kommer att vara sämre om människor påverkas till det sämre.
- I val som inte påverkar vilka människor som kommer att leva sammanfaller *L* och *U*. När vi överväger dessa val är de som lever desamma i bägge utfallen. Om de här människorna har det sämre ställt eller har en lägre livskvalitet har de påverkats de till det sämre och tvärtom.¹⁷ Eftersom *L* och *U* sammanfaller här gör det ingen skillnad vilken av principerna vi hänvisar till.

The two claims conflict only in Same Number Choices. These are what this chapter has discussed. Suppose that we accept the No-Difference View. In considering these choices, we shall then appeal to Q *rather than* V. If we choose Depletion, this will tower the quality of life in the further future. According to Q, our choice has a bad effect. But, because of the facts about identity, our choice will be bad for no one. V does not imply that our choice has a bad effect. Would this effect be worse if it *was* worse for particular people? If we appealed to V rather than Q, our answer would be Yes. But, since we believe the No-Difference View, we answer No. We believe that V gives the wrong answer here. And V gives the wrong answer in the case of the Medical Programmes. Q describes the effects that we believe to be bad. And we believe that it makes no moral difference whether these effects are also bad according to V. V draws moral distinctions where, on our view, no distinctions should be drawn.

In Same People Choices, Q and V coincide. In Same Number Choices, where these claims conflict, we accept Q rather than V. When we make these two kinds of choice, we shall therefore have no use for V.

There remain the Different Number Choices, which Q does not cover. We shall here need Theory X. I have not yet discussed what X should claim. But we can predict the following. X will imply Q in Same Number Choices.

We can also predict that X will have the same relation to V. In Same People Choices, X and V will coincide. It will here make no difference to which we appeal. These are the choices with which most of our moral thinking is concerned. This explains the

Påståendena L och U hamnar bara i konflikt vid val som inte påverkar hur många människor som kommer att leva. Det är den typen av val som har diskuterats i det här kapitlet. Pondera att vi godtar likvärdighetsuppfattningen. När vi överväger den här typen av val kommer vi alltså att hänvisa till L *snarare än* till U. Om vi väljer förbrukningslinjen kommer detta att höja livskvaliteten i en avlägsen framtid. Enligt L får vårt val en dålig konsekvens, men på grund av vad vi vet om identitet kommer vårt val inte att vara dåligt för någon. U medför inte att vårt val har en dålig konsekvens. Skulle konsekvensen vara sämre om den var sämre för en viss grupp människor? Om vi hänvisade till U snarare än till L skulle svaret bli ja. Men eftersom vi tror på likvärdighetsuppfattningen svarar vi nej. Vi tror att U ger fel svar i det här fallet. U ger också fel svar när det gäller de medicinska programmen. L beskriver de konsekvenser som vi tror är dåliga. Och vi tror inte att det gör någon moralisk skillnad om dessa konsekvenser är dåliga även enligt U. U gör moraliska distinktioner där inga distinktioner bör göras enligt vår uppfattning.

Vid val som inte påverkar vilka människor som kommer att leva sammanfaller L och U. Vid val som inte påverkar hur många människor som kommer att leva och där uppfattningarna strider mot varandra godtar vi L snarare än U. När vi gör de här två typerna av val kommer vi därför inte att ha någon användning för U.

Återstår gör de val som påverkar hur många människor som kommer att leva. De här valen omfattas inte av L. Här kommer vi att behöva Teori X. Jag har ännu inte diskuterat vad X skulle förespråka. Vi kan dock förutsäga följande. X kommer att medföra L vid val som inte påverkar hur många människor som kommer att leva.

Vi kan också förutsäga att X kommer att ha samma sorts relation också till U. Vid val som inte påverkar hur många människor som kommer att leva kommer X och U att sammanfalla. Här kommer det inte att göra någon skillnad till vilket vi hänvisar. Det är kring dessa val som huvudparten av vårt

1490 plausibility of V. This part of morality, the part concerned with beneficence, or human well-being, is usually thought of in what I shall call *person-affecting* terms. We appeal to people's interests—
 1495 to what is good or bad for those people whom our acts affect. Even after we have found Theory X, we might continue to appeal to V in most cases, merely because it is more familiar. But
 1500 in some cases X and V will conflict. They may conflict when we are making Same and Different Number Choices. And, whenever X and V conflict, we shall appeal to X *rather than* V. We
 1505 shall believe that, if some effect is bad according to X, it makes no moral difference whether it is also bad according to V. As before, V draws a moral distinction where, on our view,
 1510 no distinction should be drawn. V is like the claim that it is wrong to enslave whites, or to deny the vote to adult males. We shall thus conclude that this part of morality, the part concerned
 1515 with beneficence and human well-being, cannot be explained in person-affecting terms. Its fundamental principles will not be concerned with whether our acts will be good or bad for those people whom
 1520 they affect. Theory X will imply that an effect is bad if it is bad for people. But this will not be *why* this effect is bad.

1525

Remember next that these claims assume that causing to exist cannot
 1530 benefit. This assumption is defensible. If we make this assumption, these claims show that many moral theories need to be revised, since these theories imply that it must make a moral difference
 1535 whether our acts are good or bad for those people whom they affect.¹⁸ And we may need to revise our beliefs about certain common cases. One example might be abortion. But most of our
 1540 moral thinking would be unchanged. Many significant relations hold only

moraliska tänkande rör sig. Detta förklarar varför U är rimligt. Den här delen av moralen, som handlar om välvilja eller mänskligt välbefinnande, tänker man ofta på i vad jag ska kalla termer av *personpåverkan*. Vi hänvisar till människors intressen – till vad som är bra eller dåligt för de människor som påverkas av våra handlingar. Också när vi har hittat Teori X kanske vi kommer att fortsätta att hänvisa till U i de flesta fall, bara för att U är mer välkänd. Men i några fall kommer X och U att strida mot varandra. Detta kan hända både vid val som påverkar och vid val som inte påverkar hur många människor som kommer att leva. Och närhelst X och U strider mot varandra kommer vi att hänvisa till X *snarare än* till U. Om en viss konsekvens är dålig enligt X kommer vi att tro att det inte gör någon moralisk skillnad huruvida den är dålig även enligt U. Återigen gör U moraliska distinktioner där inga distinktioner bör göras enligt vår uppfattning. U är som påståendet att det är fel att förslava vita människor eller att förvägra vuxna mäns deras rösträtt. Vi kan följaktligen konstatera att den här delen av moralen, som handlar om välvilja eller mänskligt välbefinnande, inte kan förklaras i termer av personpåverkan. Dess grundläggande principer kommer inte att handla om huruvida våra handlingar kommer att vara bra eller dåliga för de människor som påverkas av dem. Teori X kommer att medföra att en konsekvens är dålig om den är dålig för människor. Men detta kommer inte att vara *orsaken* till att konsekvensen är dålig.

Kom nu ihåg att dessa påståenden antar att man inte kan gynna någon genom att orsaka hans existens, vilket är ett hållbart antagande. Om vi gör ett sådant antagande visar påståendena att många moralteorier bör revideras eftersom de medför att det måste göra moralisk skillnad om våra handlingar är bra eller dåliga för de människor som påverkas av dem.¹⁸ Och vi kan behöva revidera våra övertygelser i vissa vanliga frågor. Ett sådant exempel kan vara abortfrågan. Större delen av vårt moraliska tänkande skulle dock förbli oförändrat. Många betydelsefulla relationer

- the standard of living will be somewhat higher over the next century. We do choose this policy. As a result, there is a catastrophe many centuries later.
- 1595 Because of geological changes to the Earth's surface, an earthquake releases radiation, which kills thousands of people. Though they are killed by this catastrophe, these people will have had
- 1600 lives that are worth living. We can assume that this radiation affects only people who are born after its release, and that it gives them an incurable disease that will kill them at about the age of 40.
- 1605 This disease has no effects before it kills.
- Our choice between these two policies will affect the details of the lives that are later lived. In the way explained above,
- 1610 our choice will therefore affect who will later live. After many centuries there would be no one living in our community who, whichever policy we chose, would have been born. Because
- 1615 we chose the Risky Policy, thousands of people are later killed. But if we had chosen the alternative Safe Policy, these particular people would never have existed. Different people would have
- 1620 existed in their place. Is our choice of the Risky Policy worse for anyone?
- We should ask, 'If people live lives that are worth living, even though they
- 1625 are killed by some catastrophe, is this worse for these people than if they had never existed?' Our answer must be No. Though it causes a predictable catastrophe, our choice of the Risky
- 1630 Policy will be worse for no one.
- Some may claim that our choice of Depletion does not have a bad effect. This cannot be claimed about our choice of the Risky Policy. Since this
- 1635 choice causes a catastrophe, it clearly has a bad effect. But our choice will not be bad for, or worse for, any of the people who later live. This case forces us to reject the view that a choice
- 1640 cannot have a bad effect if this choice will be bad for no one.
- riskfyllda linjen kommer levnadsstandarden att vara något högre under det kommande århundradet. Vi väljer denna linje. Till följd av detta sker det en katastrof flera århundraden senare. Till följd av geologiska förändringar i jordskorpan leder en jordbävning till att radioaktiv strålning läcker ut och dödar tusentals människor. Trots att de dör på grund av katastrofen kommer de att ha liv som är värda att leva. Låt oss anta att strålningen bara påverkar människor som fötts efter läckaget och att det ger dem en obotlig sjukdom som de kommer att dö av i fyrtioårsåldern. Sjukdomen har inga symptom innan själva dödsfallet.
- Vilken av de två linjerna vi väljer kommer att påverka enskilda faktorer i de liv som levs längre fram. Vårt val kommer därmed, på samma sätt som har förklarats ovan, att påverka vem som kommer att leva längre fram. Efter flera århundraden kommer det inte finnas någon i vårt samhälle som skulle ha fötts oavsett vilken linje vi hade valt. Eftersom vi väljer den riskfyllda linjen kommer tusentals människor längre fram att dödas. Men om vi istället hade valt den säkra linjen skulle just de här människorna aldrig ha existerat. Andra människor skulle ha existerat i deras ställe. Är vårt val av den riskfyllda linjen sämre för någon?
- Vi bör fråga "Är det för människor som lever liv värda att levas sämre att dödas i en katastrof än att aldrig ha existerat?" Vårt svar måste bli nej. Trots att vårt val av den riskfyllda linjen orsakar en katastrof som är möjlig att förutsäga kommer valet inte att vara sämre för någon.
- Vissa kan påstå att vårt val av förbrukningslinjen inte har en dålig konsekvens. Detsamma kan inte sägas om valet av den riskfyllda linjen. Eftersom detta val orsakar en katastrof får det uppenbart en dålig konsekvens. Men vårt val kommer inte att vara dåligt, eller sämre, för någon av de människor som kommer att leva i framtiden. Det här fallet tvingar oss att förkasta uppfattningen att ett val inte kan få en dålig konsekvens om valet inte kommer

att vara dåligt för någon.

1645 In this case, the Non-Identity Problem may seem easier to solve. Though our choice is not worse for the people struck by the catastrophe, it might be claimed that we harm these people. And the appeal to people's rights may here succeed.

1650 We can deserve to be blamed for harming others, even when this is not worse for them. Suppose that I drive carelessly, and in the resulting crash cause you to lose a leg. One year later, war breaks out. If you had not lost this leg, you would have been conscripted, and killed. My careless driving therefore saves your life. But I am still morally to blame.

1660 This case reminds us that, in assigning blame, we must consider not actual but predictable effects. I knew that my careless driving might harm others, but I could not know that it would in fact save your life. This distinction might apply to our choice of the Risky Policy. Suppose we know that, if we choose this policy, this may in the distant future cause many accidental deaths. But we have overlooked the Non-Identity Problem. We mistakenly believe that, whichever policy we choose, the very same people will later live. We therefore believe that our choice of the Risky Policy may be very greatly against the interests of some future people. If we believe this, our choice can be criticized. We can deserve blame for doing what we

1675 *believe* may be greatly against the interests of other people. This criticism stands even if our belief is false—just as I am as much to blame even if my careless driving will in fact save your life.

1685 Suppose that we cannot find Theory X, or that X seems less plausible than the objection to doing what may be greatly against the interests of other

1690 people. It may then be better if we conceal the Non-Identity Problem from those who will decide whether we

I det här fallet kan icke-identitetsproblemet verka enklare att lösa. Trots att vårt val inte är sämre för de människor som drabbas av katastrofen kan man påstå att vi skadar dem. Och här skulle det kunna fungera att hänvisa till människors rättigheter.

Vi kan vara klandervärda om vi skadar andra även då detta inte är sämre för dem. Pondera att jag kör vårdslöst och orsakar en olycka som leder till att du förlorar ett ben. Ett år senare bryter ett krig ut. Om du inte hade förlorat benet hade du inkallats och dödats. Min vårdslösa bilkörning räddar därmed ditt liv. Men jag är ändå moraliskt klandervärd.

Det här fallet påminner oss om att vi innan vi riktar beskyllningar mot någon måste ta hänsyn inte bara till de faktiska konsekvenserna utan även till konsekvenser som är möjliga att förutse. Jag visste att min vårdslösa bilkörning skulle kunna skada någon, men jag kunde inte veta att den de facto skulle rädda ditt liv. Den här distinktionen kan tillämpas på valet av den riskfyllda linjen. Pondera att vi, om vi väljer den, vet att detta i en avlägsen framtid kan orsaka ett stort antal dödsolyckor. Men vi har förbisett icke-identitetsproblemet. Vi tror felaktigt att exakt samma människor kommer att leva senare oavsett vilken linje vi väljer. Vi tror därför att valet av den riskfyllda linjen i mycket hög grad kan strida mot vissa framtida människors intressen. Om vi tror detta kan vårt val kritiseras. Vi kan vara klandervärda om vi gör något som vi *tror* kommer att strida mot andra människors intressen i mycket hög grad. Kritiken kvarstår även om vår övertygelse är falsk – precis som att jag är lika klandervärd även om min vårdslösa bilkörning faktiskt kommer att rädda ditt liv.

Pondera att vi inte kan hitta Teori X eller att X verkar mindre rimlig än invändningen mot att göra sådant som i mycket hög grad kan strida mot andra människors intressen. Det kan då vara bättre att dölja icke-identitetsproblemet för dem som avgör huruvida vi ska öka vår användning av

1695 increase our use of nuclear energy. It may be better if these people believe falsely that such a policy may, by causing a catastrophe, be greatly against the interests of some of those who will live in the distant future. If these people have this false belief, they may be more likely
1700 to reach the right conclusions.

We have lost this false belief. We realize that, if we choose the Risky Policy, our choice will *not* be worse for those people whom the catastrophe later
1705 kills. Note that this is not a lucky guess. It is not like predicting that, if I cause you to lose a leg, this will later save you from death in the trenches. We know that, if we choose the Risky Policy, this
1710 may in the distant future cause many people to be killed. But we also know that, if we had chosen the Safe Policy, the people who are killed would never have been born. Since these people's
1715 lives will be worth living, we *know* that our choice will not be worse for them.

If we know this, we cannot be compared to a careless driver. What is
1720 the objection to our choice? Can it be wrong to harm others, when we know that our act will not be worse for the people harmed? This might be wrong if we could have asked these people for
1725 their consent, but have failed to do so. By failing to ask these people for their consent, we infringe their autonomy. But this cannot be the objection to our choice of the Risky Policy. Since we
1730 could not possibly communicate with the people living many centuries from now, we cannot ask for their consent.

When we cannot ask for someone's consent, we should ask instead whether
1735 this person would later regret what we are doing. Would the people who are later killed regret our choice of the Risky Policy? Let us suppose that these people know all of the facts. From an
1740 early age they know that, because of the release of radiation, they have an incurable disease that will kill them at

kärnenergi eller inte. Det kan vara bättre om beslutsfattarna felaktigt tror att valet av en sådan linje, genom att orsaka en katastrof, i mycket hög grad kan strida mot intressena hos de människor som kommer att leva i en avlägsen framtid. Om beslutsfattarna har denna falska övertygelse kan detta öka deras
möjligheter att fatta rätt beslut.

Vi har inte längre denna falska övertygelse. Vi inser att om vi väljer den riskfyllda linjen kommer vårt val *inte* att vara sämre för de människor som längre fram dör i katastrofen. Notera att det här inte rör sig om en lyckad gissning. Det är inte detsamma som att förutse att min handling som leder till att du förlorar ett ben efteråt kommer att rädda dig från en död i skyttegravarna. Om vi väljer den riskfyllda linjen vet vi att detta i en avlägsen framtid kan orsaka att många människor dödas. Men vi vet också att om vi hade valt den säkra linjen skulle människorna som dödas aldrig ha fötts. Eftersom dessa människors liv kommer att vara värda att leva *vet* vi att vårt val inte kommer att vara sämre för dem.

Om vi vet detta kan vi inte jämföras med en vårdslös bilförare. Vilken är invändningen mot vårt val? Kan det vara fel att skada andra när vi vet att vår handling inte kommer att vara sämre för människorna som kommer till skada? Detta skulle kunna vara fel om vi hade kunnat be de här människorna om deras samtycke men ändå inte gjort det. Genom att inte be dem om deras samtycke begränsar vi deras autonomi. Men detta kan inte vara invändningen mot valet av den riskfyllda linjen. Eftersom vi omöjligt kan kommunicera med människor som lever flera århundraden från idag kan vi inte be om deras samtycke.

När vi inte kan be om någons samtycke bör vi istället fråga oss om personen i fråga längre fram skulle komma att beklaga det vi gör nu. Skulle människorna som dödas längre fram beklaga vårt val av den riskfyllda linjen? Låt oss ponera att de här människorna känner till alla fakta. Från tidig ålder vet de att de på grund av läckaget av radioaktiv strålning har en obotlig sjukdom som kommer att ta livet av

about the age of 40. They also know that, if we had chosen the Safe Policy, they would never have been born. These people would regret the fact that they will die young. But, since their lives are worth living, they would not regret the fact that they were ever born. They would therefore not regret our choice of the Risky Policy.

Can it be wrong to harm others, when we know *both* that if the people harmed knew about our act, they would not regret this act, *and* that our act will not be worse for these people than anything else that we could have done? How might we know that, though we are harming someone, our act will not be worse for this person? There are at least two kinds of case:

(1) Though we are harming someone, we may also know that we are giving to this person some fully compensating benefit. We could not know this unless the benefit would clearly outweigh the harm. But, if this is so, what we are doing will be better for this person. In this kind of case, if we are also not infringing this person's autonomy, there may be no objection to our act. There may be no objection to our harming someone when we know both that this person will have no regrets, and that our act will be clearly better for this person. In English Law, surgery was once regarded as justifiable grievous bodily harm. As I argued in Section 25, we should revise the ordinary use of the word 'harm'. If what we are doing will not be worse for some other person, or will even be better for this person, we are not, in a morally relevant sense, harming this person.

If we assume that causing to exist can benefit, our choice of the Risky Policy is, in its effects on those killed, like the case of the surgeon. Though our choice causes these people to be killed, since it also causes them to exist with a life worth living, it gives them a benefit that outweighs this harm. This suggests that

dem i fyrtioårsåldern. De vet också att de aldrig skulle ha fötts om vi hade valt den säkra linjen. De skulle beklaga det faktum att de kommer att dö unga, men eftersom deras liv är värda att leva skulle de inte beklaga det faktum att de alls föddes. De skulle därför inte beklaga vårt val av den riskfyllda linjen.

Kan det vara fel att skada andra när vi vet *både* att människorna som skadas, om de kände till vår handling, inte skulle beklaga den *och* att vår handling inte kommer att vara sämre för de här människorna än något annat vi kunde ha gjort? Hur kan vi veta att vår handling, trots att vi skadar någon, inte kommer att vara sämre för den personen? Det finns åtminstone två olika typer av fall:

(1) Även om vi skadar någon kan vi också veta att vi till den personen ger en fördel som ger full kompensation för skadan. Detta kan vi bara veta om fördelen på ett tydligt sätt uppväger skadan. Men om den gör det kommer vårt agerande att vara bättre för personen i fråga. Om vi dessutom inte begränsar personens autonomi kanske det inte finns någon invändning mot vår handling i den här typen av fall. Det kanske inte finns någon invändning mot att vi skadar någon när vi vet både att personen i fråga inte kommer att beklaga detta och att vår handling kommer att vara uppenbart bättre för honom. Enligt engelsk lag betraktades kirurgi en gång i tiden som en berättigad form av grov misshandel. Som jag argumenterade för i avsnitt 25 borde vi revidera den vanliga användningen av ordet 'skada'. Om det vi gör inte kommer att vara sämre för en viss person, eller till och med kommer att vara bättre för honom, skadar vi inte den här personen på något moraliskt relevant sätt.

Om vi antar att man gynnar någon genom att orsaka hans existens är valet av den riskfyllda linjen genom sina konsekvenser för dem som dödas av samma slag som kirurgifallet. Trots att vårt val orsakar dessa människors död skänker det också dem en fördel som uppväger den här skadan genom att det också orsakar deras existens och

- 1795 the objection to our choice cannot be that it harms these people. We may instead assume that causing to exist cannot benefit. On this assumption, our choice of the Risky Policy does not give to the
- 1800 people whom it kills some fully compensating benefit. Our choice is not *better* for these people. It is merely *not worse* for them.
- 1805
- (2) There is another kind of case in which we can know that, though we are harming someone on the ordinary use of
- 1810 ‘harm’, this will not be worse for this person. These are the cases that involve overdetermination. In these cases we know that, if we do not harm someone, this person will be harmed at least as
- 1815 much in some other way. Suppose that someone is trapped in a wreck and about to be burnt to death. This person asks us to shoot him, so that he does not die painfully. If we kill this person we are
- 1820 not, in a morally relevant sense, harming him.
- Such a case cannot show that there is no objection to our choice of the Risky Policy, since it is not relevantly similar.
- 1825 If the catastrophe did not occur, the people killed would have lived for many more years. There is a quite different reason why our choice of the Risky Policy is not worse for these people.
- 1830
- Could there be a case in which we kill some existing person, knowing what we know when we choose the Risky Policy? We must know (*a*) that this
- 1835 person will learn but not regret the fact that we have done something that will cause him to be killed. And we must know (*b*) that, though this person would otherwise have lived a normal life for
- 1840 many more years, causing him to be killed will be neither better nor worse for him. ((*b*) is what we know about the effects of our choice of the Risky Policy, if we assume that, in doing what is a
- 1845 necessary part of the cause of the existence of the people killed by the
- därmed ger dem liv som är värda att leva. Detta tyder på att invändningen mot vårt val inte kan vara att det skadar de här människorna. Vi skulle istället kunna utgå från att man inte kan gynna någon genom att orsaka hans existens. Enligt det här antagandet ger valet av den riskfyllda linjen inte de människor som dödas någon fördel som helt och hållet uppväger nackdelen. Vårt val är inte *bättre* för de här människorna. Det är bara *inte sämre* för dem.
- (2) Det finns en annan typ av fall i vilka vi kan veta att trots att vi skadar någon i ordets vanliga betydelse kommer detta inte att vara sämre för personen i fråga. De här fallen omfattar överdetermination. I de här fallen vet vi att om vi inte skadar någon kommer den här personen att skadas minst lika mycket på något annat sätt. Pondera att någon är instängd i ett brinnande bilvrak och håller på att dö i lågorna. Personen ber oss att skjuta honom så att han inte ska dö en plågsam död. Om vi dödar personen skadar vi honom inte i någon moraliskt relevant mening.
- Ett fall som detta kan inte visa att det inte finns någon invändning mot vårt val av den riskfyllda linjen eftersom det inte råder väsentlig likhet mellan fallen. Om katastrofen aldrig inträffade skulle människorna som annars hade dött i den ha levt vidare i många år. Det finns ett helt annat skäl till att vårt val av den riskfyllda linjen inte är sämre för de här människorna. Skulle det kunna finnas ett fall där vi dödar en existerande person och har samma kunskap som när vi väljer den riskfyllda linjen? Vi måste veta (*a*), att personen kommer att känna till men inte beklaga det faktum att vi har gjort något som kommer att orsaka hans död. Och vi måste veta (*b*), att trots att personen annars skulle ha levt ett normalt liv i många år kommer det vare sig att vara bättre eller sämre för honom att vi orsakar hans död. ((*b*) är vad vi vet att valet av den riskfyllda linjen skulle leda till om vi antar att vi inte kan sägas gynna de människor som längre fram dör i katastrofen genom att orsaka deras existens.)

catastrophe, we cannot be benefiting these people.)

1850 Suppose that we kill some existing person, who would otherwise have lived a normal life for many more years. In such a case, we could not *know* that (*b*) is true. Even if living for these many years would be neither better nor worse
1855 for this person, this could never be predicted. There cannot be a case where we kill some existing person, knowing what we know when we choose the Risky Policy. A case that is relevantly
1860 similar must involve causing someone to be killed who, if we had acted otherwise, would never have existed.

Compare these two cases:

1865 *Jane's Choice.* Jane has a congenital disease, that will kill her painlessly at about the age of 40. This disease has no effects before it kills. Jane knows that, if she has a child, it will have this same
1870 disease. Suppose that she can also assume the following. Like herself, her child would have a life that is worth living. There are no children who need to be but have not been adopted. Given the size of the world's population when
1875 this case occurs (perhaps in some future century), if Jane has a child, this will not be worse for other people. And, if she does not have this child, she will be unable to raise a child. She cannot
1880 persuade someone else to have an extra child, whom she would raise. (These assumptions give us the relevant question.) Knowing these facts, Jane chooses to have a child.

1885 *Ruth's Choice.* Ruth's situation is just like Jane's, with one exception. Her congenital disease, unlike Jane's, kills only males. If Ruth pays for the new technique of in vitro fertilization, she
1890 would be certain to have a daughter whom this disease would not kill. She decides to save this expense, and takes a risk. Unluckily, she has a son, whose inherited disease will kill him at about
1895 the age of 40.

Ponera att vi dödar en existerande person som annars skulle ha levt ett normalt liv i många år. I ett sådant fall skulle vi inte kunna *veta* att (*b*) är sant. Även om det att leva i så många år varken skulle vara bättre eller sämre för personen i fråga kan det aldrig förutsägas. Det kan aldrig finnas ett fall där vi dödar en existerande person och samtidigt vet vad vi vet när vi väljer den riskfyllda linjen. För att väsentlig likhet ska råda måste ett fall handla om att man orsakar att någon dör som aldrig skulle ha existerat om vi hade handlat annorlunda.

Jämför följande två fall:

Jennys val. Jenny har en medfödd sjukdom som kommer att leda till att hon dör smärtfritt i fyrtioårsåldern. Sjukdomen har inga symptom innan den leder till döden. Jenny vet att om hon får barn kommer barnet att ha samma sjukdom. Ponera att hon också kan anta följande. Barnet kommer liksom Jenny själv att få ett liv som är värt att leva. Det finns inga barn som behöver adopteras som inte redan har adopterats. Med tanke på hur stor jordens befolkning är när det här inträffar (kanske om något århundrade) kommer det inte att vara sämre för andra människor om Jenny skaffar ett barn. Och om hon inte skaffar det här barnet måste hon leva barnlös. Hon kan inte övertala någon annan att föda ett extra barn som hon kan ta hand om. (Dessa antaganden leder oss till den relevanta frågan.) Jenny känner till omständigheterna och väljer att föda ett barn.

Ruts val. Ruts situation är exakt som Jennys, fast med ett undantag. Till skillnad från Jennys medfödda sjukdom är hennes sjukdom bara dödlig när den drabbar män. Om Rut betalar för den nya provrörsbefruktningsstekniken skulle hon kunna försäkra sig om att få en dotter som inte skulle dö av sjukdomen. Hon bestämmer sig för att spara pengarna och tar därigenom en risk. Olyckligtvis får hon en son som kommer att dö i den medfödda sjukdomen när han är i fyrtioårsåldern.

- 1900 Is there a moral objection to Jane's choice? Given the assumptions in the case, this objection would have to appeal to the effect on Jane's child. Her choice will not be worse for this child.
- 1905 Is there an objection to her choice that appeals to this child's rights? Suppose we believe that each person has a right to live a full life. Jane knows that, if she has a child, his right to a full life could not possibly be fulfilled. This may imply that Jane does not violate this right. But the objection could be restated. It could be said: 'It is wrong to cause someone to exist with a right that cannot be fulfilled. This is why Jane acts wrongly.'
- 1910
- 1915 Is this a good objection? If I was Jane's child, my view would be like that of the man who wrote to *The Times*. I would regret the fact that I shall die young. But, since my life is worth living, I would not regret that my mother caused me to exist. And I would deny that her act was wrong because of what it did to me. If I was told that it *was* wrong, because it caused me to exist with a right that cannot be fulfilled, I would *waive* this right.
- 1920
- 1925
- 1930 If Jane's child waived his right, that might undermine this objection to her choice. But, though *I* would waive this right, I cannot be certain that, in all such cases, this is what such a child would do.
- 1935 If Jane's child does not waive his right, an appeal to this right may perhaps provide some objection to her choice.
- 1940 Turn now to Ruth's choice. There is clearly a greater objection to *this* choice. This is because Ruth has a different alternative. If Jane does not have a child, she will not be able to raise a child; and one fewer life will be lived. Ruth's alternative is to pay for the technique that will give her a different child whom her disease will not kill. She
- Finns det någon moralisk invändning mot Jennys val? Med tanke på de antaganden fallet bygger på skulle en sådan invändning behöva hänvisa till konsekvenserna för Jennys barn. Hennes val kommer inte att vara sämre för det här barnet. Finns det en invändning mot hennes val som hänvisar till det här barnets rättigheter? Ponera att vi tror att alla människor har rätt att leva ett helt liv. Om Jenny får barn vet hon att barnets rätt till ett helt liv omöjligen kommer att kunna tillgodoses. Detta kan medföra att Jenny inte kränker hans rättighet. Men invändningen kan omformuleras. Man kan säga: "Det är fel att orsaka någons existens om personen i fråga kommer att ha en rättighet som inte kommer att kunna tillgodoses. Därför handlar Jenny orätt."
- Är detta en bra invändning? Om jag var Jennys barn skulle jag vara av samma uppfattning som mannen som skrev till *The Times*. Jag skulle beklaga det faktum att jag kommer att dö ung. Men eftersom mitt liv är värt att leva skulle jag inte beklaga att min mor valde att föda mig. Och jag skulle förneka att hennes handling var fel på grund av hur den påverkade mig. Om man sa mig att handlingen *var* fel på grund av att den var orsak till min existens och därmed till att jag har en rättighet som är omöjlig att tillgodose skulle jag *avstå* från denna rättighet.
- Om Jennys barn avstod från sin rättighet skulle detta kunna underminera denna invändning mot hennes val. Men även om *jag* skulle avstå från den här rättigheten kan jag inte vara säker på att det i alla sådana här fall är vad ett barn i samma situation skulle göra. Om Jennys barn inte avstår från sin rättighet kan kanske en hänvisning till denna rättighet ge oss en partiell invändning mot hennes val.
- Gå nu över till Ruts val. Det är tydligt att det finns en större invändning mot *det* valet. Detta beror på att Rut har ett annat alternativ. Om Jenny inte får barn kommer hon att förbli barnlös och ett liv mindre kommer alltså att levas. Ruts alternativ är att betala för en teknik som kan ge henne ett annat barn som inte kommer att dö i sjukdomen. Hon väljer att spara pengarna

- 1950 chooses to save this expense, knowing that the chance is one in two that her child will be killed by this disease.
- 1955 Even if there is an objection to Jane's choice, there is a greater objection to Ruth's choice. This objection cannot appeal only to the effects on Ruth's actual child, since these are just like the effects of Jane's choice on Jane's child. The objection to Ruth's choice must appeal in part to the possible effect on a different child who, by paying for the new technique, she could have had. The appeal to this effect is not an appeal to anyone's rights.
- 1960
- 1965 Return now to our choice of the Risky Policy. If we choose this policy, this may cause people to exist who will be killed in a catastrophe. We know that our choice would not be worse for these people. But, if there is force in the objection to Jane's choice, this objection would apply to our choice. By choosing the Risky Policy, we may cause people to exist whose right to a full life cannot be fulfilled.
- 1970
- 1975 The appeal to these people's rights may provide some objection to our choice. But it cannot provide the whole objection. Our choice is, in one respect, unlike Jane's. Her alternative was to have no child. Our alternative is like Ruth's. If we had chosen the Safe Policy, we would have had different descendants, none of whom would have been killed by released radiation.
- 1980 The objection to Ruth's choice cannot appeal only to her child's right to a full life. The same is therefore true of the objection to our choice of the Risky Policy. This objection must in part appeal to the effects on the possible people who, if we had chosen differently, would have lived. As before, the appeal to rights cannot wholly solve the Non-Identity problem. We must also appeal to a claim like Q, which compares two different sets of possible lives.
- 1990
- 1995 samtidigt som hon vet att sannolikheten att hennes barn kommer att dö i sjukdomen är femtio procent.
- Även om det finns en invändning mot Jennys val finns det en större invändning mot Ruts val. Den invändningen bygger inte bara på konsekvenserna för Ruts faktiska barn, eftersom dessa är desamma som konsekvenserna som Jennys val har för Jennys barn. Invändningen mot Ruts val måste delvis hänvisa till de möjliga konsekvenserna för ett annat barn som hon kunde ha fått om hon hade valt att betala för den nya tekniken. Att hänvisa till de här konsekvenserna är inte detsamma som att hänvisa till alla människors rättigheter.
- Återvänd nu till valet av den riskfyllda linjen. Om vi väljer den kan det leda till att människor vars existens vi är orsak till kommer att dödas i en katastrof. Vi vet att vårt val inte skulle vara sämre för de här människorna. Men om det finns någon kraft i invändningen mot Jennys val skulle den drabba även vårt val. Genom att välja den riskfyllda linjen kanske vi är orsak till att människor, vars rätt till ett helt liv inte kommer att kunna tillgodoses, kommer att existera.
- Att hänvisa till de här människornas rättigheter kan ge oss en partiell invändning mot vårt val. Men det kan inte ge oss den totala invändningen. På ett sätt skiljer sig vårt val från Jennys. Hennes alternativ var att inte få barn. Vårt val är som Ruts. Om vi hade valt den säkra linjen skulle vi ha fått andra ättlingar, av vilka ingen hade dödats genom utsläppet av radioaktiv strålning.
- Invändningen mot Ruts val kan inte enbart hänvisa till hennes barns rätt till ett helt liv. Detsamma är därför sant om invändningen mot vårt val av den riskfyllda linjen. Invändningen måste delvis hänvisa till konsekvenserna för de människor som skulle ha levt om vi hade gjort ett annat val. Liksom tidigare kan vi inte till fullo lösa icke-identitetsproblemet genom att hänvisa till rättigheter. Vi måste också hänvisa till ett påstående som L, som jämför två olika uppsättningar möjliga liv.

2000 It may be objected: ‘When Ruth
conceives her child, it inherits the disease
that will deny it a full life. Because this
child's disease is inherited in this way, it
cannot be claimed that Ruth's choice kills
2005 her child. If we choose the Risky Policy,
the causal connections are less close.
Because the connections are less close,
our choice kills the people who later die
from the effects of released radiation.
2010 That we kill these people is the full
objection to our choice.’
This objection I find dubious. Why is
there a greater objection to our choice
because the causal connections are less
2015 close? The objection may be correct in
what it claims about our ordinary use of
‘kill’. But, as I argued in Section 25,
this use is morally irrelevant. Since that
argument may not convince, I add
2020

The Risky Cure for Infertility. Ann cannot
have a child unless she takes a certain
treatment. If she takes this treatment,
2025 she will have a son, who will be healthy.
But there is a risk that this treatment will
give her a rare disease. This disease has
the following features. It is
undetectable, and does not harm
2030 women, but it can infect one’s closest
relatives. The following is therefore true.
If Ann takes this treatment and has a
healthy son, there is a chance of one in
two that she will later infect her son in a
2035 way that will kill him when he is about
forty. Ann chooses to take this
treatment, and she does later infect her
son with this fatal disease.

On the objection stated above, there is a
2040 strong objection to Ann’s choice, which
does not apply to Ruth’s choice.
Because the causal connections are less
close, Ann’s choice kills her son. And
she knew that the chance was one in two
2045 that her choice would have this effect.
Ruth knows that that there is the same
chance that her child will die at about the
age of 40. But, because the causal
connections are so close, her choice

Man kan invända att: ”När Rut avlar sitt
barn överförs till barnet den sjukdom som
kommer att förvägra det ett helt liv. Eftersom
sjukdomen överförs till barnet på det här
sättet kan man inte påstå att Ruts val dödar
barnet. Om vi väljer den riskfyllda linjen är
de kausala sambanden svagare. Eftersom
sambanden är svagare är det vårt val som
dödar människorna som längre fram dör av
den radioaktiva strålningen. Den
fullständiga invändningen mot vårt val är att
vi dödar de här människorna.”
Jag finner den här invändningen
problematiske. Varför är invändningen mot
vårt val större för att de kausala sambanden
är svagare? Invändningens påstående om
vår vanliga användning av ordet ’döda’ kan
vara korrekt. Men som jag hävdade i
avsnitt 25 saknar den användningen
moralisk betydelse. Eftersom det
argumentet kanske inte övertygar tillfogar
jag

*Den riskabla behandlingen av ofrivillig
barnlöshet.* Ann kan inte få barn om hon inte
genomgår en viss behandling. Om hon
genomgår behandlingen kommer hon att få
en frisk son. Men risken finns att
behandlingen kommer att ge henne en
ovanlig sjukdom. Sjukdomen har följande
kännetecken. Den är omöjlig att upptäcka
och är ofarlig för kvinnor men kan smitta ens
närmaste släktingar. Följande är därför sant.
Om Ann genomgår behandlingen och får en
frisk son finns det en femtioprocentig risk att
hon senare kommer att smitta sin son på ett
sätt som leder till att han dör i
fyrtioårsåldern. Ann väljer att genomgå
behandlingen och hon smittar senare sin son
med den dödliga sjukdomen.

Enligt den ovan framställda invändningen
finns det en stark invändning mot Anns val
som inte drabbar Ruts val. Eftersom de
kausala sambanden är svagare är det Anns
val som dödar hennes son. Och hon visste
att det fanns en femtioprocentig risk att
hennes val skulle få detta till konsekvens.
Rut vet att det finns en lika stor risk att
hennes barn kommer att dö i fyrtioårsåldern.
Men eftersom de kausala sambanden är så
starka är det inte hennes val som dödar

2050 does not kill her son. According to this objection, this difference has great moral relevance.

2055 This is not plausible. Ruth and Ann both know that, if they act in a certain way, there is a chance of one in two that they will have sons who will be killed by a disease at about the age of forty. The causal story is different. But this does not make Ann's choice morally worse.
2060 I believe that this example shows that we should reject this last objection.

The objector might say: 'I deny that, by choosing to take the Risky Cure, Ann kills her son'. But, if the objector denies this, he cannot claim that, by choosing the Risky Policy, we kill some people in the distant future. The causal connections take the same form. Each choice produces a side-effect which later
2070 kills people who owe their existence to this choice.

If this objection fails, as I believe, my earlier claim is justified. It is
2075 morally significant that, if we choose the Risky Policy, our choice is like Ruth's rather than Jane's. It is morally significant that, if we had chosen otherwise, different people would have lived who would not have been killed.
2080 Since this is so, the objection to our choice cannot appeal only to the rights of those who actually later live. It must also appeal to a claim like Q, which
2085 compares different sets of possible lives. As I claimed earlier, the appeal to rights cannot wholly solve the Non-Identity Problem.

hennes son. Enligt denna invändning har den här skillnaden stor moralisk betydelse.

Detta är inte rimligt. Rut och Ann vet båda att om de agerar på ett visst sätt finns det en femtioprocentig risk att de får söner som kommer att dö av en sjukdom när de är i fyrtioårsåldern. Det finns kausala skillnader. Detta gör dock inte Anns val sämre i moraliskt hänseende. Jag tror att det här exemplet visar att vi bör förkasta den senaste invändningen.

Meningsmotståndaren kan säga: "Jag förnekar att Ann dödar sin son när hon väljer att genomgå den riskfyllda behandlingen." Men om meningsmotståndaren förnekar detta kan han inte påstå att vi genom att välja den riskfyllda linjen dödar ett antal människor i en avlägsen framtid. De kausala sambanden ser ut på samma sätt. Varje val framkallar en sidoeffekt som längre fram dödar människor som har detta val att tacka för sin existens.

Om den här invändningen inte håller, vilket jag inte tror att den gör, rättfärdigas mitt tidigare påstående. Det är av moralisk betydelse att vårt val, om vi väljer den riskfyllda linjen, är som Ruts snarare än Jennys. Det är av moralisk betydelse att andra människor, som inte hade dödats, skulle ha levt om vi hade gjort ett annat val. Eftersom det förhåller sig så kan invändningen mot vårt val inte bara hänvisa till rättigheterna som de människor som faktiskt lever längre fram har. Den måste också hänvisa till ett påstående som L, som jämför olika grupper av möjliga liv. Som jag tidigare påstod kan man inte till fullo lösa icke-identitetsproblemet genom att hänvisa till rättigheter.

LUNDS
UNIVERSITET

Facköversättarutbildningen

Lisa Sjösten
Gyllenkroks allé 3
222 24 Lund

EXAMENSARBETE HT 2005

DEL 2: Analys

Hålla tungan rätt i mun

Om vikten av exakthet och konsekvens vid
översättningen av den fackfilosofiska
texten *Reasons and Persons*

Handledare:
Lisa Christensen
Institutionen för nordiska språk
Lennart Nyberg
Engelska institutionen

Sammandrag

Den här uppsatsen handlar om problemen vid översättningen av ett parti ur det filosofiska verket *Reasons and Persons* av Derek Parfit (Oxford University Press). Textens terminologi bygger på allmänspråkliga ord som har fått en specialbetydelse i den filosofiska kontexten. Uppsatsens syfte är att klargöra hur konsekvent sådana ord används och hur de logiskt förhåller sig till varandra. Metodologiskt utgår jag från substantiv som uttrycker filosofiska påståenden och de verb som tar dessa som objekt och därigenom anger förhållningssätt till påståendena. Därefter undersöker jag gränsdragningar mellan och definitioner av ett visst antal ord, för att slutligen diskutera hur man bäst överför samma mönster till svenska. I en avslutande del lyfter jag fram problematiken kring skillnaden mellan engelska flerordsuttryck och svenska sammansättningar samt textens komplexa bruk av tempus. Materialet består, förutom källtext och översättning, av engelska och svenska ordböcker samt svenska parallelltexter.

Nyckelord:

Översättning, filosofi, allmänspråk, fackspråk, exakthet, konsekvens, språkhandling.

Engelsk titel:

Dot the I's and Cross the T's:

the Importance of Exactitude and Consistency when Translating the Philosophical Text
Reasons and Persons

Innehåll

Sammandrag

1. Inledning	4
2. Förberedande textanalys	5
2.1 Källtexten.....	5
2.2 Förutsättningar för översättningen.....	13
3. Forskningsuppgift	15
3.1 Syfte, metod och material.....	15
3.1.1 Syfte.....	15
3.1.2 Metod.....	16
3.1.3 Material.....	17
3.2 Nyckelordsundersökning.....	18
3.2.1 Uttryck för filosofiska påståenden – att ringa in ett ordfält.....	18
3.2.2 Analys av ordfältet.....	19
3.2.3 Svenska parallelltexter.....	25
3.2.4 Översättningsalternativ.....	26
3.2.5 Resultat av nyckelordsundersökningen.....	28
3.3 Språkhandlingar som anger förnekanden: ”reject” och ”deny”.....	29
3.3.1 Källtexten.....	29
3.3.2 Översättningsalternativ.....	31
3.4 Kvantifierande pronomen: ”no”, ”some” och ”full”.....	34
3.5 Sammanfattning.....	36
4. Översättningskommentar	37
4.1 Svenska sammansättningar och engelska flerordsuttryck.....	37
4.2 Tempusfrågan.....	41
Referenser.....	44

1. Inledning

Jag har översatt ett avsnitt ur det filosofiska verket *Reasons and Persons* av Derek Parfit. Den här uppsatsen handlar om problemen under översättningen med att överföra en terminologi som bygger på allmänspråkliga ord som har fått en specialbetydelse i den här kontexten. I en filosofisk text står påståendet i fokus och de ord som används för olika påståenden och olika sätt att förhålla sig till dessa är vanliga ord som vi använder dagligen. I en filosofisk kontext är de dock mycket mer välavgränsade och exakta än i vardagsspråket. Riskerna med den här typen av terminologi är att den enkla och allmänspråkliga framställningen gör att man inte uppfattar det exakta och konsekventa språkbruket. Översättningsarbetet har därför varit en balansgång mellan såväl enkelhet och exakthet som allmänspråk och fackspråk. Jag kommer att djupanalysera ett antal centrala ord och därefter diskutera problemen när det gäller att överföra konsekvens och exakthet till svenska. Syftet med uppsatsen är alltså att utreda likheter och avgränsningar mellan orden samt hur konsekvent de används.

Uppsatsen är skriven enligt kommentarmodellen istället för den mer traditionella uppsatsmodellen, detta för att bättre kunna spegla olika delar av översättningsarbetet. Den består av två delar. I den första delen redovisas källtext och översättning. I denna andra del presenteras en analys av källtexten och översättningen. Analysdelen inleds med en förberedande textanalys där jag diskuterar källtexten och förutsättningarna för översättningsarbetet. Denna följs av en fördjupningsdel där jag gör en grundlig analys av problemet med att överföra textens konsekvens och exakthet till svenska. Fördjupningsdelen avslutas med en sammanfattning och diskussion av resultaten. Därefter kommer en översättningskommentar, där jag mer översiktligt redogör för ytterligare två översättningsproblem.

Jag vill inledningsvis också passa på att ge praktisk information. Urvalet för översättningen består av kapitel 16, *The Non-Identity Problem*, som inleder avdelningen *Future Generations*. Jag har dock avstått från att översätta avsnittet *Conclusions* och noterna till texten. Jag har dessutom utelämnat två diagram från källtexten, vilket jag har markerat med [...]. Analysen bygger på samma urval som översättningen, men dessutom på avsnittet *Conclusions*. När jag i analysen hänvisar till källtexten eller översättningen gör jag det enligt följande mönster: (KT:28) eller (MT:101). KT står då för källtext och MT för måltext medan siffran representerar radnummer. I vissa av de källtextexempel som jag använder i analysdelen har jag markerat de aktuella orden med fetstil. Det ser alltså inte ut så i källtexten.

2. Förberedande textanalys

2.1 Källtexten

Följande textanalys är gjord med utgångspunkt i *Vägar genom texten – handbok i brukstextanalys* av Lennart Hellspong och Per Ledin och jag börjar med en kort presentation av källtexten. Det aktuella textpartiet är hämtat ur boken *Reasons and Persons* av den brittiske filosofen Derek Parfit och är alltså en enskild del av en större text. Att jag valde just det här avsnittet hade främst att göra med dess för uppgiften lämpliga längd. Det börjar först på sidan 251 i boken och föregås därmed av en stor textmassa.

Parfit är fellow vid All Souls College i Oxford och har tidvis figurerat som gästprofessor vid New York University. Hans huvudområden är personlig identitet, rationalitet och etik. Boken gavs första gången ut 1984 (mitt exemplar är dock en återutgivning från 1986) av Oxford University Press och har alltså skrivits i en modern anglosaxisk filosofisk-akademisk kontext.

Reasons and Persons brukar beskrivas som ett betydelsefullt verk inom den utilitaristiska traditionen. Inom filosofin handlar utilitarismen om hur man bedömer vilken handling som är den rätta eller den goda. Istället för att se handlingar som moraliskt goda eller onda i sig anser utilitarismen att handlingar bör bedömas efter de konsekvenser de får och i vilken grad de förverkligar största möjliga välbefinnande i världen (NE 1994).

I sin helhet handlar *Reasons and Persons* om våra moraliska värderingar. På bokens baksida kan man läsa att författaren utmanar några av våra starkaste föreställningar om rationalitet, moral och personlig identitet [min översättning]. Parfit menar att vi ofta misstar oss när det gäller moraliska övertygelser och uppfattningar om vår natur och våra handlingar. Han försöker genom hela boken att hitta vad han kallar Teori X som ska vara svaret på de frågor och lösningen på de problem som uppkommer. Mitt textavsnitt, *the Non-Identity Problem*, inleder kapitlet som handlar om våra moraliska skyldigheter mot framtida generationer. Det täcker därför bara den inledande diskussionen av denna fråga.

Texten har kommit till i en filosofisk, eller närmare bestämt utilitaristisk, **kontext** och är ett inlägg i ett ständigt pågående filosofiskt samtal om frågor som rör personlig identitet, rationalitet och moral. Den filosofiska diskussionen av livet och moralen har pågått sedan antikens dagar och Parfits text är således ett bidrag till denna diskussion. Textens **syfte** är alltså att granska våra moraliska föreställningar och försöka finna någon form av alternativ till

dessa. Den spinner vidare på vad som har tänkts och sagts tidigare men ger ett nytt bidrag till den redan befintliga diskussionen. Man brukar säga att "... filosofi uppstår ur filosofi" (Nordin 2003:602), något som i allra högsta grad är kopplat till **intertextualitet**. Texter är viktiga inom filosofin, inte bara nya utan även sådana som skrevs för väldigt länge sedan. (På en av de första sidorna i *Reasons and Persons* finns exempelvis ett citat av Nietzsche). Även filosofiska texter från antikens dagar är fortfarande aktuella. Filosofer diskuterar och argumenterar med varandra inte bara genom samtal, utan framförallt genom sina texter. Man hänvisar till eller vidareutvecklar någon annans argument eller förkastar tidigare filosofiska teorier för att utveckla egna. Även om filosofigenren inte är helt enhetlig (vilket jag kommer att återkomma till) så argumenterar man på ett likartat sätt. Dessutom bygger filosofiska texter, Parfitts såväl som andra, på en tanketradition som inte utsägs på ett tydligt sätt, nämligen att man kan komma fram till vad som är rätt eller fel genom rationellt tänkande. På så vis har den här texten en **vertikal intertextualitet**. Men även den **horisontella intertextualiteten** är tydlig genom att Parfitts text refererar till andra texter direkt genom citat och referat. Texten refererar inte bara till andra filosofiska texter utan även till texter utanför genren. Två exempel på det senare är ett citat från en biografi och ett referat av en insändare till tidningen *The Times*. Texten hänvisar också till människors moraliska attityder och har dessa som utgångspunkt för diskussionen.

Att filosofi är ett så pass gammalt ämne och att gamla texter fortfarande är aktuella gör **kulturkontexten** viktig. Parfitts text är ett resultat av en lång tradition av västerländskt tänkande, vilket så klart har präglats av västerländska värderingar och synsätt samt hur dessa har förändrats genom historien. Vissa saker hade inte skrivits för låt oss säga 200 år sedan, även om filosofer ofta har utmanat det vardagsmoraliska tänkandet och gör så fortfarande.

Parfitt skriver bland annat om hur vi människor ser på liv och död och om våra moraliska skyldigheter mot våra medmänniskor. Detta gör det intressant att diskutera vilka textens **deltagare** är. **Sändaren** är tydlig genom att det finns en namngiven författare och ett dito förlag, men det intressanta i det här fallet är textens **mottagare**. Just fokuseringen på vardagsmoraliska värderingar gör att mottagarna och deras personliga uppfattningar i olika moraliska frågor dras in i texten. Det finns på något sätt ett slags allmängiltighet inbyggd i det moralfilosofiska tänkandet genom att det fokuserar på exempelvis människans rättigheter och skyldigheter eller på vad som är rätt eller fel och därigenom på de handlingar vi utför och de beslut vi ställs inför. Man kan därmed säga att många människor berörs av texten. Ingen kan undgå att någon gång i livet komma i kontakt med moraliska frågor. Det går inte att leva i världen utan att ha några föreställningar om vad som är rätt och fel eller varför. Därmed inte

sagt att moralfilosofiska texter eller tankarna de för fram når ett större antal människor. I praktiken är just den här textens mottagare troligen främst fackmän, filosofistudenter, vissa andra akademiker och kanske en liten del av den filosofiintresserade allmänheten. Texten är tydligt knuten till en **plats**, nämligen universitetsvärlden eller den akademiska världen. Det är i detta sammanhang den har kommit till och det är främst där den får sin spridning. Samtidigt finns det säkert en önskan bland många som sysslar med moralfilosofi att texterna och tankarna ska spridas till andra mottagare i större utsträckning, då de så att säga berör oss alla.

Det finns en egenskap hos just den här texten som talar för att den kan rikta sig till människor både utanför och inom den akademiska världen samtidigt, något som inte är fallet med alla filosofiska texter. Den är nämligen påfallande tillgänglig genom att utmärkas av tydlighet och språklig enkelhet. Detta är så konsekvent genomfört att man är böjd att tolka det som en medveten strategi (även om det också skulle kunna handla om ett stildrag av ett mer omedvetet slag) och det kan i så fall finnas både en vilja och språkliga förutsättningar att nå ett större antal människor, även om det är svårt att säga hur många texten *faktiskt* når. (Jag kommer längre fram i analysen att visa på vilka sätt texten är språkligt enkel.)

När det gäller **deltagarrelationerna** kan man säga att de är varierande. En viktig faktor här är naturligtvis sändarens ställning. Man kan säga att Parfit har en stark ställning inom ett snävt område (det västerländska akademiska filosofiska) utanför vilket han troligtvis är helt okänd. *Reasons and Persons* har allmänt framhållits som ett viktigt verk och "... någonting som man alltid måste förhålla sig till vare sig man är sympatisk eller avvisande i sin inställning" (Ahlenius 2004:14). Parfit har alltså auktoritet trots att hans påståenden ofta är kontroversiella. Jämfört med exempelvis filosofistuderande är relationerna så klart **asymmetriska** eftersom den etablerade filosofen har en kunskapsmässig och statusmässig maktposition. På ett annat sätt är de **symmetriska** genom att texten också är ett samtal mellan filosofer, där man refererar till och ifrågasätter varandra och har ungefär lika stark ställning. I det här sammanhanget måste sändaren dock också vara försiktig när han använder andras teorier eftersom han har en skyldighet att tolka dem rätt. Eftersom textens intertextualitet är så pass utpräglad som den är blir detta extra relevant.

Man kan också se frågan om deltagarrelationer på ett mer personligt plan. Som jag konstaterade ovan ifrågasätter Parfit några av våra starkaste föreställningar om rationalitet, moral och personlig identitet. Han vill alltså säga att vi har misstagit oss i många frågor och bevisa varför. Det handlar ofta om kontroversiella påståenden, och jag tror att många kan reagera på vad Parfit diskuterar och även på sättet att diskutera i filosofiska texter i allmänhet. Både frågor som rör liv och död och frågor om huruvida vi har en fri vilja diskuteras ur alla

tänkbara synvinklar och på ett ganska pragmatiskt sätt. Filosofi kännetecknas av ett slags ingenting-är-heligt-attityd. Allting går att ifrågasätta och alla frågor är möjliga att ställa. Att "tänka fritt" är ett ideal inom all vetenskap men vad som gör detta extra provokativt när det gäller filosofi är att man berör så pass personliga och existentiella ämnen. Att ifrågasätta huruvida någons liv är värt att leva (som Parfit faktiskt gör) är betydligt mer känsligt än de flesta andra vetenskapliga frågor, något som också präglar deltagarrelationerna. Genom att sändaren försöker överbevisa mottagaren är det den senare som befinner sig i maktposition. Om sändaren inte lyckas övertyga mottagaren måste det ses som ett misslyckande. Samtidigt kan texten eventuellt stöta bort läsare på grund av det pragmatiska sättet att diskutera känsliga och personliga frågor. Också detta försätter sändaren i ett underläge, även om det handlar om en risk man nog inte kan undkomma som filosof.

På flera sätt är Parfits text typisk för sin **genre**, som har flera utmärkande drag. Även om filosofer inte alltid är överens eller är anhängare av samma teorier och synsätt utgår de ändå från en viss grund, ser världen ur en speciell synvinkel, har samma sätt att diskutera saker och ett likartat förhållningssätt. Vissa frågor är relevanta och det finns ett visst sätt att närma sig dem och diskutera dem på. Hur man diskuterar frågorna är minst lika viktigt som de eventuella svaren. Trots att en filosof kanske inte håller med om en annan filosofers slutsatser kan denne ändå tycka att diskussionen som ledde dit var värdefull och tankeväckande.

När det gäller den filosofiska texten som genre måste man dock påpeka att vi snarast har att göra med ett flertal genrer. Genom historien har det funnits flera skolor inom filosofin som har producerat olika typer av texter. Platons nästan litterära dialogform är ett känt exempel, och filosofiska texter kan vara allt från metaforrika och fulla av bildspråk och symbolik till väldigt tekniska till enkla och pedagogiska. Dock har alla filosofiska texter ett retoriskt drag, något som givetvis är naturligt för texter som byggs upp av argument och motargument. (Se Nordin 2003:599-609). Även på ett mer konkret sätt följer majoriteten av filosofiska texter ett visst mönster och vissa komponenter finns nästan alltid där. Parfits text är ett bra exempel på detta. Den inleds av en presentation och illustration av ämnet samt redogörelser för olika teorier på området och en diskussion av om de är hållbara eller inte. I flera fall kommer Parfit fram till att de åtminstone delvis måste förkastas och utreder naturligtvis varför. Diskussionerna illustreras med sammansatta och detaljerade exempel eller så kallade filosofiska tankeexperiment.

Även om den alltid har varit omdebatterad och kan skilja sig mycket från text till text kan man säga att det finns en filosofisk **terminologi** och att den är viktig. "De filosofiska termerna

har varit nödvändiga för att beteckna innebörder och distinktioner som inte förekommer i vardagsspråket, de har samma legitimitet som den tekniska vokabulären inom varje vetenskap” (Nordin 2003:606). Ord och ords betydelse har alltid varit viktiga inom filosofin. Hos Parfit signaleras detta genom att han på flera ställen i texten förtydligar vad han menar med vissa ord och gör en distinktion mellan vad ett ord betyder i hans egen textvärd och vad det betyder till vardags. Följande är ett exempel på detta: ”These people give their second answer because they use ’benefit’ in its ordinary sense. As I argued in Section 25, we ought for moral purposes to extend our use of ’benefit’.” Till vardags är ett ords betydelse oftast inte lika fastlagd och entydig som i en filosofisk text.

Även när det gäller terminologin finns det en stor spännvidd inom filosofin. Vissa texter är så pass tekniska och terminologiska att de uppenbart är skrivna för experter, medan andra författare strävar efter enkelhet och klarhet då de vill att ett större antal människor ska kunna förstå deras argument. Parfits text tycks höra till bägge kategorierna på en och samma gång. Texten är till sitt innehåll mycket teknisk, komplex och exakt, men likväl lyckas författaren som sagt var utforma den på ett språkligt enkelt och tydligt sätt. Jag vill dock förtydliga att även om det finns olika filosofiska genrer så ligger skillnaden främst i den språkliga utformningen och alltså inte i kravet på exakthet. Detta är gemensamt för all filosofi, eller åtminstone för all fackfilosofi.¹

Trots att Parfits verk har beskrivits som svårt rör det sig alltså om en tankens svårighet snarare än språkets. Jag tror dock att texten kan uppfattas som enklare än den faktiskt är, och även som mindre terminologisk. Många läsare har nog en tendens att tänka på termer som ovanliga specialord, något som inte är fallet hos Parfit. Istället handlar det om ord som tillhör det vanliga språkbruket men har en speciell och mer avgränsad betydelse i det här sammanhanget. Dessa återkommer genom hela texten, oftast genom identisk upprepning. Jag kommer att kalla dem **nyckelord** och avser då följande: ”view”, ”claim”, ”belief”, ”objection”, ”believe”, ”accept”, ”object”, ”reject”, ”deny”, ”qualify”, ”justify”, ”imply”, ”assume”, ”defend”, ”revise”, ”controversial”, ”necessary”, ”plausible”, ”implausible”, ”in fact”, ”appeal”, ”restricted”, ”ever”, ”no”, ”some”, ”full” och ”whole”. Det skulle eventuellt kunna finnas fler ord i texten som kan räknas till nyckelordsgruppen, men jag anser att de ovanstående är de viktigaste.

Texten innehåller också fasta uttryck och formuleringar, däribland uttrycket ”cause to exist” och namnen på de teorier och uppfattningar som Parfit diskuterar. Några exempel på de

¹ Man kan däremot säga att det ofta finns en skillnad mellan fackfilosofi och filosofi som är skriven för allmänheten när det gäller kravet på exakthet.

senare är "the Time-Dependence Claim", "the Featureless Cartesian View" och "the Same Number Quality Claim".² Något som förhöjer den terminologiska statusen hos de senare är att Parfit ibland refererar till en uppfattning genom en förkortning av namnet. "The Same Number Quality Claim" benämns exempelvis som Q genom större delen av texten.

När det gäller filosofiska texter som Parfits ser man att syftet styr **formen**. Den är **tydlig** och **exakt** och dessutom **språkligt enkel**. Det första kan tänkas bero på att en text som presenterar en så komplex och avancerad tankevärld har behov av ett exakt språk. Parfits förmodade vilja att göra sig förstådd av många snarare än ett fåtal insatta kan vara förklaringen till den språkliga enkelheten.

Det finns flera saker som gör texten språkligt enkel, särskilt i relation till dess akademiska status. Ett sådant textdrag gäller **ord- och meningslängd**. Det finns som sagt inte många komplicerade ord och inte heller är meningarna långa eller komplexa. När jag undersökte ett par slumpmässigt utvalda textstycken på sammanlagt ungefär 300 ord kom jag fram till ett genomsnitt på tretton ord per mening, ett snitt som enligt Hellspång och Ledin är normalt för genren nyhetsartiklar (1997:75). Med ett fåtal undantag (meningslängden spänner från tre ord till 34) ligger de flesta meningarna relativt nära snittet. Jag utgår ifrån att det är ett relativt lågt snitt för att vara en akademisk text. Orden är också anmärkningsvärt korta. I ett slumpvis undersökt stycke på 100 ord låg snittet på knappt fem bokstäver per ord. Enligt Hellspång och Ledin har ett långt ord minst sju bokstäver medan ett överlångt har minst fjorton (1997:71). Både gränserna för ord- och meningslängd gäller förstås svenska och inte engelska men jag tycker att det är rimligt att säga att tretton ord per mening och knappt fem bokstäver per ord är kort även för en engelsk akademisk text.

Den språkliga enkelheten manifesteras också genom att författaren inte broderar ut utan använder ett sakligt och **konkret språk** som saknar abstraktioner och passiviseringar samt är väl förankrat i tid och rum. Parfit säger exakt det han behöver och varken mer eller mindre. Texten är inte heller särskilt målande. Parfit använder inte fler adjektiv än han behöver för att förklara att något är rimligt eller orimligt, sant eller falskt, acceptabelt eller oacceptabelt. Enligt Hellspång och Ledin fungerar adjektiv ofta som "... målande och värderande" (1997:68), och det känns naturligt att man vill undvika dem i den här typen av text som vill ge ett objektivt och sakligt intryck. Man kan genomgående säga att Parfits text har vad Hellspång och Ledin kallar ett **jämförelseperspektiv**, men jämförelserna presenteras genom analogier

² De flesta benämningarna på de uppfattningar som Parfit diskuterar är hans egna, och de är därmed inte etablerade.

snarare än bildspråk. En analogisk jämförelse bygger på att man jämför två fall beträffande skillnader eller likheter. Texten bygger till stor del på att Parfit diskuterar skillnader och likheter mellan olika belysande fall (eller tankeexperiment) och olika uppfattningar. I det avsnitt jag översatte hittade jag bara en liknelse (*like ripples in a pool*) och få metaforer³.

Parfits text är också ett tydligt exempel på en text med **subjektperspektiv**. Jag-formen används genomgående, och läsaren tilltalas ofta genom en imperativ **språkhandling**, det vill säga ett slags direkt uppmaning från sändare till mottagare. Precis innan Parfit tar upp ett exempel eller introducerar en ny uppfattning uppmanar han oss att läsa och ta ställning genom imperativ som ”consider”, ”suppose” och ”assume”.

Ibland varierar jag-formen med ett ”**kollektivt vi**”. Man får en känsla av att vara ute på en resa i tanken med Parfit som informativ guide. Han vinnlägger sig om att tala om för läsaren vad han precis har gjort och varför, vad han tänker göra härnäst och så vidare. Användningen av kollektivt vi ger dessutom läsaren en känsla av delaktighet, av att det är jag och Parfit som tillsammans har kommit fram till slutsatserna. Det här perspektivet är vanligt i filosofisk litteratur. Eftersom det ofta rör sig om ganska komplicerade tankegångar och tankeexperiment kan det vara ett sätt att verka mindre abstrakt och mer konkret. Likaså är tankeexperimenten oftast väldigt konkret beskrivna. Parfit namnger ofta sina fiktiva agenter, något som gör det både lättare att ta till sig som läsare och lättare för författaren att referera till senare i texten. Ett exempel på detta är Ruth och Jane i tankeexperimentet med de två kvinnorna som planerar att skaffa barn. Eftersom texten rör sig på ett extremt abstrakt och hypotetiskt plan kan det vara viktigt att vara konkret när man så kan. En filosofisk text är som ett pussel där man måste lägga bitarna i en viss bestämd ordning. Och man kan inte gå vidare till nästa pusselbit utan att ha läsaren med sig.

En annan sak som är utmärkande för texten är **konnektivbindningen**. Det finns genomgående en stark tendens till **implicit** konnektivbindning. Ett av flera exempel är: ”I claim that this is *in fact* true. I do not claim that it is *necessarily* true” (KT:93). Ett mer **explicit** alternativ hade kunnat vara att binda ihop meningarna med ”but” eller inleda den andra meningen med exempelvis ”however”. Detta undviks dock i det här och många andra fall vilket torde handla om en medveten strategi. Stilen kan alltså beskrivas som enkel, koncentrerad och exakt. Ett annat exempel på detta är övergången från den löpande texten till presentationen och definitionen av de olika uppfattningarna, som ofta signaleras med ett ensamt ”Consider”.

³ Givetvis innehåller texten metaforer, men de är oftast av ett så konventionellt och lexikaliserat slag att de inte uppfattas som bildliga. Se Lakoff & Johnson (2003).

Hellspong och Leding menar att akademiska texter tenderar att vara både **under- och överartikulerade** på samma gång (1997:128). De menar att dessa texter tar vissa (ofta ganska komplicerade) saker för givna samtidigt som de upprepar och förtydligar andra (ibland till synes enkla) ting. Jag skulle vilja hävda att det här draget är extra tydligt i just filosofiska texter. Man kan säga att de på ett plan utmärks av färre **presuppositioner** än många andra texter, genom att inte ta saker för givna utan istället vara uttömmande och detaljerade. På ett annat plan är dock texttypens presuppositioner tydligare, genom att den ger uttryck för en viss världsbild och kräver kunskaper om specifika filosofer (i Parfits text nämns exempelvis Descartes) och deras verk och teorier.

Ett bra exempel på Parfits tydlighet är utformningen av de tidigare nämnda tankeexperimenten. De används för att ”testa” hur olika uppfattningar fungerar i hypotetiska fall och kännetecknas av en kombination av enkelhet och komplexitet. Författaren redogör mycket noggrant för de olika fallen och till synes oviktiga detaljer beskrivs uttömmande, något som dock är viktigt för den efterföljande diskussionen. På ett par ställen förtydligar Parfit detta genom den inledande frasen ”Given the details of the case...”, för att visa att det han tänker säga gäller just den här beskrivningen av fallet och ingen annan. Det skulle räcka att ändra en enda detalj för att resultatet skulle kunna bli ett annat. Återigen är alltså exaktheten viktig, och man ser så långt det är möjligt till att lämna så lite som möjligt åt läsaren att tolka. Med andra ord kan man säga att man åtminstone på ett plan vill kontrollera och begränsa läsarens **inferenser**. Som Hellspong och Ledin påpekar kan ingen skribent säga allt, men jag skulle tro att filosofer åtminstone försöker. De säger inte bara ungefär vad de menar utan gör det på ett sätt som undanröjer alla tvivel och alternativa tolkningar, detta för att bemöta invändningar i förväg.

Även **teman** och **propositioner** anges på ett explicit sätt. Parfit konstaterar redan i avsnittets första stycke att det finns ett ofta förbisett problem förknippat med personlig identitet som uppkommer i den del av moralen som handlar om hur vi påverkar framtida generationer. Han säger också att detta är vad den aktuella delen av boken kommer att handla om: ”One of my aims in part four is to discuss this problem. My other aim is to discuss the part of our moral theory in which this problem arises” (KT:7). **Makrotemat** presenteras alltså klart och tydligt. Kapitlet har rubriken *Future Generations* och det aktuella avsnittet heter *the Non-Identity Problem* (som Parfit kallar problemet). Innehållet i texten signaleras alltså genom både **positionering**, **fokusering** och **rubricering**. Ovanstående citat är också ett exempel på de återkommande **metatexterna**. Metatext används enligt Hellspong och Leding för att ”... möta genrekraven på en exakt, explicit och systematisk framställning” (1997:101).

Textens första underrubrik är ett bra exempel på textens explicita **propositioner**: "How our identity in fact depends on when we were conceived" (KT:16). Genom hela texten presenterar och diskuterar Parfit olika uppfattningar (som var och en i sig är en proposition), och han utsäger alltid tydligt sin uppfattning i frågan ("I claim that this is *in fact* true", "This claim is plausible", "This view is too implausible to be worth discussing" och så vidare). Texten är alltså **understrykande snarare än garderande**, vilket är ganska naturligt för en argumenterande text. Hellspong och Ledin menar att understrykningar ofta används av dem som vill "tillvälla sig diskursiv makt" (1997:171). Jag tror dock inte att detta nödvändigtvis är skälet i Parfits text, utan att även detta skulle kunna vara en tydlighetsstrategi. Texten skulle definitivt ha varit mer oklar om den hade varit garderande.

2.2 Förutsättningar för översättningen

Jag har själv valt att översätta avsnittet ur *Reasons and Persons* och översättningen är alltså inte ett autentiskt uppdrag. Filosofiska texter översätts inte i någon högre utsträckning, troligtvis eftersom de vanligtvis inte når en tillräckligt stor grupp människor. Trots sin tillgänglighet tror jag att Parfits verk ändå brukar räknas som fackfilosofiskt och man kan därför anta att det inte heller som översatt skulle få någon större spridning. Dock används den engelska texten idag på ett flertal universitetsutbildningar runtom i Sverige, och man kan alltså säga att verket har fått ganska stor spridning i ett litet sammanhang.

Det svenska bokförlaget Thales har som målsättning "... att försöka hålla i lager filosofiska böcker som vi tycker bör finnas tillgängliga, att översätta filosofisk litteratur till svenska, såväl klassisk som samtida, och att utgöra en möjlighet för inhemska filosofer att ge ut böcker på svenska" (*Bokförlaget Thales* 2005). Förlaget drivs genom en stiftelse och har inte som motiv att gå med ekonomisk vinst. Det är troligtvis den här typen av förlag som skulle kunna tänkas ge ut en svensk översättning av *Reasons and Persons*. Inte för att det finns en stor efterfrågan på den, utan för att man anser att den skulle berika den svenska utgivningen av filosofi och stärka svenskan som filosofispråk. Detta skulle alltså kunna vara syftet med en utgivning. En möjlig utgivningsidé är alltså bokförlaget Thales, och jag kommer därför att tänka på dem som ett slags *hypotetisk* uppdragsgivare.

Den tänkta målgruppen kommer inte förändras särskilt mycket vid övergången från engelska till svenska. Det rör sig fortfarande om en sluten grupp fackmän, övriga akademiker och filosofistudenter samt kanske en handfull andra specialintresserade. Majoriteten av läsarna kommer att vara väl insatta i filosofiämnet och dessutom vara vana att läsa filosofiska texter på engelska (en stor del av kurslitteraturen vid filosofistudier är på engelska, särskilt på

högre nivåer). Jag tror alltså inte att kulturanpassningen kommer att vara något större problem. Istället tror jag att problemen kommer att handla om just de saker som fick mest utrymme i min analys av källtexten, nämligen komplexiteten hos tankarna som förs fram i kombination med den språkliga enkelheten och genrens stränga krav på exakthet. Den stora utmaningen under översättningsarbetet blir därmed att bevara allt detta vid överföringen till svenska.

Det är uppenbart att man måste förstå de komplexa tankegångarna till fullo för att kunna göra en bra översättning. Men man måste också vara helt säker på varför varje ord finns med. Jag har redan konstaterat att författaren har ett behov av att vara exakt, och det är lätt att av misstag förbise hur minutiöst vissa passager är formulerade. Tankeexperimenten är ett prov på detta och är då en fråga om detaljerade beskrivningar. Mer intressant är dock de nyckelord (och jag menar då ibland också fasta uttryck som består av fler än ett ord) som jag ovan hävdade fick terminologisk status och som förekommer genom hela texten och så också i de flesta andra filosofiska texter. Genom sin i sammanhanget avgränsade betydelse och identiska upprepning måste de behandlas med särskild försiktighet.

Kravet på exakthet gör också att det inte får råda någon tvekan om vad man menar när man använder ett visst ord. Som vi alla vet är ju språket och tolkningen av det svårt att styra från en författares eller talares sida, något som gör att det inom filosofi är vanligt att stipulera betydelser: Just i det här sammanhanget menar jag Y när jag säger X. Att inte uppfatta den här skillnaden mellan ett ords vardagsbetydelse och specialbetydelse kan leda till att man tolkar det som sägs svagare eller något annorlunda än vad som avses, något som i sin tur påverkar argumentationen. I en översättningssituation är detta förstas något att vara uppmärksam på. Förutom att verkligen förstå texten måste man också försöka reda ut huruvida författaren använder ordet X utan några variationer för att det är det mest lämpliga ordet på engelska och/eller för att det helt enkelt har ett egenvärde att hela tiden använda samma ord.

Något som gör översättningen extra problematisk är det faktum att texten har några år på nacken i kombination med att textens presumtiva mottagare främst är fackmän. Eftersom verket har fått relativt stor spridning i den svenska filosofivärlden är vissa av originaltextens begrepp och formuleringar redan kända. Ett begrepp som "the non-identity problem" är alltså på sätt och vis redan etablerat i sin engelska form. Att många i den tänkta målgruppen redan är bekanta med den engelska texten gör det ännu svårare att avvika vid översättningen. Experten bör kunna koppla ihop den svenska översättningen med motsvarigheten i källtexten.

Strategin vid översättningen blir alltså att försöka identifiera och vara uppmärksam på vilka ord som har den terminologiska status som jag har beskrivit. Det gäller att hela tiden

hålla tungan rätt i mun för att inte missa något. Jag kommer att eftersträva att ligga nära den engelska texten för att bevara exaktheten och övriga stildrag, fast naturligtvis samtidigt åstadkomma en text på en ur filosofiskt perspektiv naturlig svenska. Detta är något som stundtals ger upphov till konflikter. Enligt Björn Petersson på filosofiska institutionen i Lund är det vid översättning av fackfilosofitexter "... dessvärre oundvikligt att man ibland måste välja mellan trogenhet och en stilistiskt bra lösning. Då bör man välja det förra" (2005).

3. Forskningsuppgift

3.1 Syfte, metod och material

3.1.1 Syfte

I denna fördjupningsdel kommer jag analysera nyckelord i källtexten för att efter en sådan analys bättre kunna hantera de problem som uppstår under översättningen och bättre kunna bedöma vilka svenska översättningsalternativ som är lämpliga och konsekventa. De problem som har uppkommit handlar ofta om oklara gränsdragningar mellan och betydelsemässiga tolkningar av nyckelorden. Jag misstänker att "view" och "belief" respektive "reject" och "deny" är (åtminstone delvis) synonyma. Det har varit svårt att göra en tydlig gränsdragning mellan orden och deras betydelsefält. Dessutom har jag haft svårt att avgöra hur "belief" och "believe" bör tolkas i sammanhanget, något som kan tyda på att orden används i mer än en betydelse. Dessa problem hänger som vi kommer se ihop och kommer att behandlas tillsammans.

Ett annat, mera avskilt, problem har varit relationen mellan de kvantifierande pronomina "no", "some" och "full". Dessa står i ett slags komparativt förhållande till varandra men under översättningen har det varit oklart exakt hur detta förhållande ser ut. Främst har jag varit osäker på hur man bör översätta ordet "some". Befinner det sig på en skala mellan fullständig/ofullständig eller på en skala mellan stark/svag?

Att de här problemen uppstår har att göra med textdragen konsekvens och exakthet. Genom att undersöka gränsdragningarna mellan vissa centrala nyckelord undersöker jag samtidigt hur konsekvent Parfitts språk egentligen är. Jag vill förtydliga att när jag i det här sammanhanget använder ordet "konsekvent" menar jag att alltid använda samma ord när man hänvisar till en viss sak samt att dessa ords betydelser går att avgränsa från varandra. Detta

innebär att alltid säga A när man syftar på A och B när man syftar på B. Man säger alltså inte A och C parallellt även om de skulle vara synonyma och båda hänvisa till B.

Problemet handlar inte alls om att det är svårt att hitta översättningsalternativ till nyckelorden. Det finns flera lämpliga översättningsalternativ som är representerade i filosofisk text på svenska. Istället vill jag undersöka vilket alternativ som i de olika fallen betydelsemässigt och konventionellt är det mest adekvata och hur viktigt (och möjligt) det är att använda det konsekvent.

Det senare tycks det råda delade meningar om inom filosofivärlden. Jag har varit i kontakt med två fackmän med översättningserfarenhet och kännedom om Parfit, Björn Petersson och Jan Österberg, som såg olika på vikten av bevarad konsekvens. Båda såg det som önskvärt, men hade något olika uppfattningar beträffande prioriteringen mellan trohet mot källtexten och stilistiskt bra svenska lösningar.

3.1.2 Metod

För att komma fram till hur vissa problematiska ord bör översättas kommer jag att ringa in det ordfält som de ingår i. Jag har valt att utgå från en grupp av fyra centrala ord, nämligen substantiv som uttrycker uppfattningar eller ställningstaganden. Dessa är "view", "claim", "belief" och "objection". Ovanstående ord alla är uttryck för filosofiska påståenden, och dessa påståenden och hur man på olika sätt förhåller sig till dem är centrala i alla filosofiska texter. Förhållningssättet till de fyra substantiven signaleras genom de verb som tar substantiven som objekt. Motiveringen till mitt urval är att det här ordfältet utgör själva stommen i filosofiska resonemang och att det därmed är synnerligen viktigt att överföra till svenska på ett exakt och konsekvent sätt. Jag kommer att identifiera vilka verb som tar vilka substantiv som objekt och vidare undersöka vilka ordkombinationer som är vanligast förekommande. Utöver detta kommer jag också att titta närmare på vilka andra ord- och textsammanhang som dessa specifika ord och ordkombinationer förekommer i. Jag kommer därefter att gå vidare och göra en djupare analys av en viss kategori verb.

Efter ovanstående avsnitt kommer jag att diskutera de kvantifierande orden "no", "some" och "full" och översättningsalternativ till dessa. Jag kommer främst att analysera orden i förhållande till varandra, men också i förhållande till de ord de bestämmer.

Genom att i detalj granska textställen där ord och ordkombinationer förekommer ska jag försöka sluta mig till hur konsekvent Parfit faktiskt är vid användningen av orden samt hur relationer och avgränsningar mellan dem ser ut. Utifrån resultatet ska jag sedan diskutera mina svenska översättningsalternativ och relationer och avgränsningar mellan dessa. I den

diskussionen måste jag förstås, förutom att ta hänsyn till de svenska alternativens lexikala aspekter med denotationer och konnotationer, ta hänsyn till den filosofiska texten som genre med de konventioner som finns när det gäller bruket av vissa ord. Jag kommer här alltså att arbeta med ordböcker och grammatikböcker på både svenska och engelska samt med svenska parallelltexter.

3.1.3 Material

När jag har valt parallelltexter har jag försökt att hitta texter som behandlar samma slags ämne som källtexten, det vill säga moralfilosofi. Jag har studerat både svenskskrivna texter (Bergström, Tännsjö och Furberg) och en svensk översättning från engelskan. Detta är en artikel av Parfit i översättning av Jan Österberg⁴. Artikeln och översättningen har jag främst använt som exempel på hur nyckelorden kan översättas till svenska. Vad gäller de svenskskrivna texterna har jag funnit Bergström mest användbar och därför fokuserat på hans text. (Övriga svenskskrivna texter har jag främst använt för att identifiera huruvida ett översättningsalternativ är en del av det svenska filosofiska språket eller inte.) Bergströms bok *Värdeteori* (1997) behandlar filosofiska problem som rör olika typer av värdeomdömen. Av de texter jag har studerat är detta den som enligt min mening rent språkligt påminner mest om Parfit. Intrycket av Bergström är nämligen att också han är relativt konsekvent med de ord och begrepp han använder. Boken rör sig i gränslandet mellan filosofi och språkvetenskap. Man kan enligt Bergström formulera en viss teori, exempelvis utilitarismen, både som normativ princip (hur man bör handla) och som värdeteoretisk doktrin (innebörden i vissa språkliga uttryck) (Bergström 1997:11). Boken igenom gör han en mängd distinktioner mellan ord och betydelser. Detta visar att han är språkligt medveten och därför troligtvis är uppmärksam på vilka ord han använder.

Jag vill dock påpeka att de parallelltexter jag använder inte kan sägas utgöra en heltäckande bakgrund, och resultaten jag kommer fram till genom att studera dem kan inte sägas vara generellt giltiga. Som jag konstaterade i textanalysen finns det flera sätt att skriva filosofi på och gränserna är inte helt tydliga. Parallelltexterna ger därmed främst en bild av hur filosofiska texter på svenska *kan* se ut, och är alltså *exempel* snarare än representativa för genren som helhet. Jag har också haft svårt att bedöma hur pass vanligt Parfits tekniska och konsekventa språkbruk är i svenska texter. Det finns bara bland de få verk jag har studerat en

⁴ Universitetslektor i praktisk filosofi vid Uppsala universitet.

stor spridning, från konsekvent identisk upprepning av centrala ord (Bergström) till ett omväxlande språk med flera synonyma ord parallellt (Tännsjö).

3.2. Nyckelordsundersökning

3.2.1 Uttryck för filosofiska påståenden – att ringa in ett ordfält

Orden "view", "claim", "belief" och "objection" betecknar alla filosofiska påståenden eller ställningstaganden, alltså det att hålla någonting för sant. Detta kan illustreras med följande definition av "påstående": "inom filosofin vanligen benämning på antingen en talakt i vilken något hävdas eller det som hävdas i en sådan akt, men ibland avses endast tankeinnehållet i det som hävdas" (NE 1994). I en filosofisk text handlar det framförallt om det senare, det vill säga tankeinnehållet i det som hävdas eller det mentala och intellektuella ställningstagandet. En annan distinktion som kan vara intressant är den "mellan ett påstående och dess språkliga uttryck, en *påståendesats*" (NE 1994). Om vi tar "the Time-Dependence Claim" som exempel på ett påstående i texten så är den efterföljande definitionen det språkliga uttrycket eller påståendesatsen. Hela diskussionen i källtexten bygger på dessa filosofiska påståenden och olika sätt att förhålla sig till dem. De olika förhållningssätten anges genom en uppsättning verb som tar ett substantiv eller en fras som objekt. Verben uttrycker därmed en språkhandling, som enligt Hellspong och Ledin kan vara "ett medel för [...] att inta en position" (1997:188). Om vi utgår från grundkombinationen "påstå ett påstående" bör man alltså kunna ersätta "påstående" med ett av ovanstående substantiv och "påstå" med ett av de aktuella verben. Det finns dock ett system för vilka verb som tar vilka substantiv som objekt och därmed ett mönster för hur man anger förhållningssätt till olika typer av filosofiska påståenden. Genom att urskilja vilka kombinationer som förekommer hoppas jag kunna åskådliggöra den logiska struktur som finns gömd i texten.

De verb vi omedelbart kan identifiera är substantivens verbmotsvarigheter. Substantivet "claim" uppträder exempelvis också som verbet "claim" i texten och växlar alltså mellan substantiv- och verbform. Ett substantiv kan alltså i sin verbform ta ett av de andra substantiven som objekt. Innan jag går vidare till analysen kommer jag att redovisa statistik över vilka ord som växlar mellan två olika skepnader och vilka verb som tar vilka substantiv som objekt. Jag kommer dessutom att ange numeriska värden i en parantes efter ordet. Siffran efter substantiven och deras verbformer anger hur många gånger ordet förekommer i texten. Siffran efter övriga verb anger hur många gånger en viss kombination förekommer i källtexten.

Statistik

Substantiv:	Verb:
View (87)	View (0)
Claim (58)	Claim (48)
Belief (9)	Believe (52)
Objection (39)	Object (3)

Substantiv:	Substantiv:	Substantiv:	Substantiv:
View	Claim	Belief	Objection
Verb:	Verb:	Verb:	Verb:
Accept (12)	Accept (9)	Have (3)	Provide (6)
Reject (8)	Appeal (8)	Revise (1)	Meet (4)
Appeal (6)	Make (6)	Doubt (1)	Undermine (2)
Believe (2)	Justify (5)	Lose (1)	Reject (1)
Revise (1)	Imply (4)	Defend (1)	Reply (1)
	Believe (2)		
	Qualify (2)		
	Reject (2)		
	Deny (1)		

3.2.2 Analys av ordfältet

Statistik säger som bekant inte allt och jag vill därför börja med att göra vissa tillägg. När det gäller de numeriska värdena ovan är det ibland så att det finns ytterligare, vad jag kallar *underförstådda*, kombinationer. Verbet kombineras inte direkt med ett substantiv utan tar en fras som objekt, vilken representerar substantivet. Detta gäller främst kombinationerna "believe a view" och "believe a claim" som inte är särskilt frekventa i texten (2 förekomster vardera). Däremot är det mycket vanligt att "believe" tar en påståendefras som objekt (cirka 30 förekomster). Som jag ser det skulle man kunna kalla dessa fraser antingen "view" eller "claim", även om det inte görs explicit i texten. Här aktualiseras den ovan beskrivna distinktionen mellan ett påstående och dess språkliga uttryck.

De ovanstående verben kan delas in i olika semantiska grupper efter den sorts språkhandling de uttrycker. Samtliga verb beskriver ett förhållningssätt till ett visst filosofiskt påstående. (När det gäller verben inom parantes har jag varit osäker på placeringen):

- Språkhandlingar som anger accepterande: "accept", "believe", "defend", "have", "make".
- Språkhandlingar som anger förnekande: "reject", "deny", "doubt", "undermine".
- Övriga sätt att förhålla sig till ett påstående (kan ofta handla om att förändra påståendet eller använda det på ett visst sätt): "revise", "qualify", "justify", "apply", "imply", "appeal", "meet", "provide", "reply", ("lose").

Om vi tittar närmare på substantiven och börjar med ordet "view" bestäms det av adjektiven "plausible/implausible" och "hard/easy to believe". Mer allmänt kan man också säga att ordkombinationen "on this view" är mycket vanlig i texten och att de av Parfit myntade namnen på de olika uppfattningarna som diskuteras ofta beskrivs som en "view", exempelvis "the Featureless Cartesian View". Parfit talar också ofta om "the holders of a view".

"Claim" bestäms främst av adjektiven "plausible/implausible", "true/false", "competing" och "controversial". Relationen mellan "claim" och "view" handlar om att "view" på ett sätt kontrollerar "claim". Titta på följande mening: "It is a **claim** that is true on *all* of these views" (KT:50). Vilka "claims" man gör beror alltså på vilken "view" man utgår ifrån.

Enligt min bedömning finns det ingen väsentlig betydelseförskjutning mellan substantivet "claim" och verbet "claim". I stycket "I **claim** that this is *in fact* true. I do *not claim* that it is *necessarily* true. The different views about this subject make competing **claims** about what is necessary. It is because I **claim** less that my **claim** is not controversial" (KT:93) förefaller det vara så att det inte finns någon väsentlig betydelseskilnad mellan de båda formerna.

"Objection" bestäms av adjektiven "good", "no/some/full", "moral" och "plausible". Verben som tar "objection" som objekt visar hur man förhåller sig till substantivet, men säger ingenting om vad en "objection" bygger på eller vad den är en "objection" mot. Man kan därför tillägga att en "objection" ofta bygger på rättigheter eller moraliska principer vilket kan illustreras med meningen "an appeal to their rights may provide some **objection** to our choice" (KT:1151). En "objection" framförs mot substantiven "view", "decision", "choice" och "act". Verbet "object" tar samma ord som objekt, vilket pekar på att det inte finns någon viktig betydelsemässig skillnad mellan "object" och "objection". De jämföras också i texten: "If we reject Godwin's view, we could not **object** to the choice of Lesser Depletion by appealing to the rights of those who will live in the further future. Our **objection** would appeal to the Principle of Beneficence" (KT:1124).

"Belief" bestäms av adjektiven "true" och "false". En viktig fråga här är huruvida något man "believe" alltid kan sägas vara ett "belief" och tvärtom. Det finns stöd i texten för att de är relativt starkt sammanbundna, något som följande mening är ett exempel på: "Do we cease to **believe** that it would have been better if this girl had waited, so that she could give to her first child a better start in life? I continue to have this **belief**, as do most of those who consider this case" (KT:597). Här är alltså det man "believe" ett "belief" och det finns fler liknande exempel. Dock anar jag en glidning mellan fackspråk och allmänspråk när det gäller ordet "believe". Redan under grovöversättningen anade jag en varierande användning av

”believe”, och jag fann det svårt att översätta det med ett och samma ord på svenska. Som jag redan påpekat är den filosofiska terminologin hos Parfit typisk för mycket filosofiskt språk och består till stor del av vardagliga ord som fått en specialbetydelse. Det skulle alltså kunna vara så att ”believe” ibland används som specialord men ibland också som allmänord. Jämför följande tre meningar:

- 1) ”With one qualification, I **believe** *The Time-Dependence Claim*” (KT:21).
- 2) ”Though they **believe** that this might have happened, most holders of the Descriptive Views would accept my claim [...]” (KT:233).
- 3) ”Most of those who **believe** in rights would reject this view” (KT:1105).

Min tolkning är att mening 1 är ett tydligt exempel på när ”believe” uppträder i sin specialbetydelse, alltså att i en filosofisk kontext hålla ett påstående för sant. Denna betydelse kan definieras: ”to be sure that something is true” (Longman 2005). Mening 2 handlar mer om en sannolikhetsbedömning av huruvida något kommer att inträffa eller inte. Detta kan uttryckas ”to think that something is true or possible, although you are not completely sure” (Longman 2005). I mening 3 signalerar prepositionen ”in” en något annorlunda betydelse av ”believe”, nämligen: ”to be sure that someone or something exists” eller ”to think that something is effective or right” (Longman 2005). Vi talar alltså här om att tro att något är bra, är rätt eller existerar. Frågan blir då vilken eller vilka av dessa betydelser som är starkast kopplad till ”belief”. ”Belief” i den här kontexten bör som jag ser det definieras som: ”an idea that you believe to be true, especially one that forms part of a system of ideas” (Longman 2005) och är då starkast knuten till mening 1.

Om termerna i en text är identiska med allmänord är det antagligen ofrånkomligt att olika betydelser av ett och samma ord ibland används parallellt, och det tyder som jag ser det inte på inkonsekvens. Som översättare gäller det att urskilja på vilka ställen i texten specialbetydelsen av ”believe” används. Som vi såg ovan uttrycker specialbetydelsen av ”believe” störst säkerhet vilket signaleras med ”be sure that”. Om man uppfattar att ordet ”believe” används i olika starka betydelser skulle detta kunna ”smitta av sig” även på ”belief” som därmed kommer att uppfattas som mindre exakt. Ordet är dock främst relaterat till specialbetydelsen av ”believe”, och det är den betydelsen som tar andra nyckelord, som exempelvis ”view”, som objekt och därmed anger ett ställningstagande.

Vi har nu en förklaring till att jag under översättningen tvekade om huruvida jag konsekvent borde översätta ”believe” med ett och samma ord på svenska. Att det finns ett ord som fungerar i tre (olika starka) betydelser på engelska behöver inte betyda att det finns ett ord som fungerar på *exakt* samma sätt på svenska. Som jag ser det är det absolut viktigast att

vara konsekvent när det gäller översättningen av "believe" på de ställen det uppträder i sin specialbetydelse och anger förhållningssätt till ett uttryck för ett filosofiskt påstående, även om det förstås är önskvärt att hitta ett svenskt ord som fungerar på samma sätt som det engelska även i den övriga användningen. Vilken strategi jag väljer beror på vilka svenska översättningsalternativ jag har att tillgå, något som jag kommer in på i ett senare avsnitt.

Låt oss gå över till ännu en fråga som gäller "belief". Precis i slutet av avsnittet *Conclusions* i *Reasons and Persons* (Parfit 1986:378) förefaller "view" och "belief" att användas synonymt: "This belief I call the No Difference View". Föregående mening är det tydligaste exemplet, men det finns åtminstone en till:

"I believe that, while it is defensible to answer No to both these questions, **it is also defensible to answer Yes to both**. For those who doubt this second **belief** I have written Appendix G. Since I believe that it is defensible both to claim and to deny that causing to exist can benefit, I shall discuss the implications of both **views**." (KT:540)

Parfit refererar till frasen "it is also defensible to answer Yes to both" först som "belief" och till sist också som "view". Detta synonyma bruk av orden är absolut inte genomgående i texten, men väcker ändå en intressant fråga – handlar det om språklig oaktsamhet eller om att Parfit inte sätter konsekvens så högt som jag utgår ifrån? En annan teori är att orden syftar på olika sidor av samma begrepp, exempelvis att en "view" bygger på "beliefs" och uttrycks genom "claims". Om vi tittar på de verb och adjektiv som kombineras med de här tre orden ser vi att det finns vissa likheter. Både "view" och "claim" kombineras med orden "reject", "accept", "believe" och "appeal", medan både "view" och "belief" uppträder tillsammans med "revise". När det gäller beskrivande ord kan både "view" och "claim" vara "plausible/implausible" och både "view" och "belief" kan vara "true/false". De största likheterna finns alltså mellan "view" och "claim" medan "view" och "belief" inte kombineras med samma verb. Detta talar för att det finns en skillnad mellan "view" och "belief".

Om vi går till ordböckerna (*Longman* 2005) definieras "view" som "what you think or believe about something [= opinion]" och "belief" som "an idea that you believe to be true, especially one that forms part of a system of ideas". Skillnaden skulle som jag ser det kunna handla om förhållandet till sanning. Som vi såg ovan kan adjektiven "true" och "false" bestämma "belief" men inte "view". "View" handlar om vad du tycker men inte så mycket om varför du tycker det och har alltså en ganska vid betydelse. "Belief" handlar om att du tror eller anser att någonting är sant, vilket är mer specifikt och avgränsat.

En synonymordbok ger (via uppslagsordet "opinion") en jämförande beskrivning av nyansskillnaderna mellan orden:

"Opinion, view, belief, conviction, persuasion, sentiment are comparable when they mean a more or less clearly formulated idea or judgement which one holds as true or valid. [...] A **view** is an opinion more or less colored by the feeling, sentiment, or bias of the individual. [...] A **belief** differs from an opinion or a view in that it is not necessarily formulated by the individual who holds it, but may have been proposed to him for acceptance (as in the form of a doctrine, a dogma, a proposition, or an authoritative opinion). The emphasis in *belief* is placed on intellectual assent or assurance of truth."

(Merriam Webster's Dictionary of Synonyms 1984)

Här handlar "view" till sin betydelse om en åsikt som man själv har kommit fram till och som kan ha påverkats av subjektiva känslor och uppfattningar. "Belief" är snarare en färdigformulerad åsikt (ofta en del av en hel uppsättning åsikter) som man har valt att godta som sin egen. "View" skulle alltså kunna sägas komma inifrån en person, medan "belief" kan komma utifrån och ta plats bland hans eller hennes åsikter. Formuleringen "intellectual assent or assurance of truth" i samband med "belief" tyder dessutom på att det kan röra sig om en relativt väl övervägd och fast ståndpunkt. Dock har "belief" som vi vet även bibetydelsen "the feeling that something is definitely true or definitely exists" där ordet "feeling" kan skapa konnotationer som gör att man uppfattar "belief" som något som handlar om subjektiva känslor snarare än om rationalitet.

Kan man finna belägg för ovanstående distinktioner i Parfits text? Jag tror att man kan svara både ja och nej på den frågan eftersom de olika textställen där orden förekommer kan tolkas olika. Något som gör texten än mer svårtolkad är att det är åsikten i sig som står i fokus snarare än personen som har den och hur den personen kom fram till den. Dock förefaller det mig som om "belief" på de flesta ställen är något starkare och mer välgrundat och fast. Trots att "belief" förekommer på mycket färre ställen än "view" är det vanligare att Parfit personligen säger sig ha ett "belief", det vill säga talar om sig själv i jag-form och säger sig tro på något. När det gäller "view" är det oftast andra personer det handlar om, exempelvis "the holders of a view", "Tolstoy's view", "a common view in welfare economics", "the politician's view" och så vidare. Det mesta som benämns som en "view" möter invändningar eller rena avfärdanden. Om Parfit ställer sig positiv till en viss "view" använder han nästan uteslutande pronomenet "vi" istället för "jag" och det handlar oftast om formuleringen "we **accept** this view" istället för "we **have** this view", något som kan tyckas tyda på viss förbehållsamhet. Att "belief" verkar vara något som står mer orubbat än "view" bygger jag

främst på följande exempel: "For those who doubt this second **belief** I have written Appendix G" (KT:543), "I continue to have this **belief**, as do most of those who consider this case" (KT:600) och "But we cannot defend this **belief** in the natural way that I suggested" (KT:602). I den första meningen hänvisar Parfit till ett appendix som har skrivits enbart för att övertyga dem som tvivlar på Parfits "belief", i den andra står han fast vid ett "belief" trots att något i den föregående diskussionen har talat mot det och i den tredje fortsätter han att försöka hitta sätt att försvara sitt "belief" trots att detta visade sig vara mer komplicerat än han först trodde.

En annan möjlig tolkning är att "view" är ett överbegrepp. Jag har redan konstaterat att ett "claim" görs utifrån en viss "view", men skulle "view" kunna vara ett överbegrepp även till "belief"? Om "belief" är en åsikt som är en del av en uppsättning åsikter kan man fråga sig om "view" skulle kunna vara begreppet för en sådan uppsättning åsikter. Om man studerar texten tror jag dock inte att det förhåller sig så. I ovanstående beskrivning av nyansskillnaderna mellan orden avgränsas "belief" som en del av ett mer omfattande tankesystem. Att använda orden "doctrine" och "dogma" signalerar att åsiktsuppsättningen bygger på övertygelse och att det handlar om en grundläggande samling åsikter som styr en persons uppfattningar i andra frågor. Om vi tittar på de ovanstående definitionerna från *Longman* jämförs "view" med "opinion" och "belief" med "idea". En betydelse hos "idea" har att göra med principer: "a principle [...] about how something is or should be" (*Longman* 2005). Också detta signalerar att "belief" är mer grundläggande än "view". Om man tittar på hur "view" och "belief" används i texten anar man att "belief" används om åsikter som har sitt ursprung i djupt kända värderingar, medan "view" (åtminstone ofta) handlar om bedömningar av hur saker och ting förhåller sig och vad som är sannolikt. När "belief" handlar om huruvida det är fel av den 14-åriga flickan att sätta ett barn till världen och hur vi ser på abort handlar "view" om vilka som är en persons nödvändiga egenskaper och huruvida Kant hade kunnat ha ett annat ursprung. Bland de verb som tar "belief" som objekt kan man framhålla "have", "doubt" och "defend" som exempel på kopplingen till grundläggande värderingar. Att säga att man *har* ett "belief", att man kan *tvivla* på det och *försvara* det tycker jag pekar i en sådan riktning. I fallet med "view" är de vanligaste kombinationerna "accept a view" och "reject a view", något som jag tycker signalerar ett förhållningssätt som inte pekar lika starkt i en sådan riktning. Även om det tankesystem som "belief" ingår i inte kan kallas "view" skulle man ändå kunna se det som att "view" är ett överbegrepp genom att vara mer allmänt. "Belief" skulle då kunna vara en mer avgränsad form av "view".

Jag vill påpeka att ovanstående är tolkningar och tendenser som jag kan se, men att ingenting är helt entydigt. Jämställandet av "view" och "belief" i "this belief I call the No Difference View" (Parfit 1986:378) är fortfarande något förbryllande. Jag har kunnat se en betydelsemässig avgränsning mellan "view" och "belief" som handlar om att de är olika sorters åsikter (möjligtvis genom att den ena är mer allmän och den andra mer specifik) och att verben som tar dem som objekt är inte desamma. Dock kan man tänka sig att den betydelsemässiga distinktionen kan vara något flytande. På vissa textställen finns det en betydelseskilnad mellan "view" och "belief", men ibland närmar sig betydelsena varandra på ett sätt som gör dem svåra att särskilja även om man försöker. Detta kan bero på att två kärnbetydelser *till en viss del* angränsar till varandra.

3.2.3 Svenska parallelltexter

Jag kommer nu att för första gången ta in måltexten i diskussionen och lämnar därför källtexten för en stund för att istället titta på de parallelltexter som jag har studerat. Jag börjar med att redovisa hur några nyckelord i Parfit-artikeln översätts av Jan Österberg. Som vi kan se nedan använder han i några fall flera svenska motsvarigheter för samma ord i källtexten och översätter även olika ord i källtexten med ett och samma ord på svenska. Ett exempel på det senare är att både "view" och "belief" översätts med "uppfattning". Siffran efter källtextordet anger hur många gånger det förekommer i artikeln, och siffran efter översättningarna anger hur många gånger varje alternativ används i den svenska översättningen.

- **View** (26): uppfattning (17), åsikt (8), syn (1)
 - **Claim** (s) (15): påstående (14), åsikt (1)
 - **Belief** (13): uppfattning (11), övertygelse (1), antagande (1)
 - **Objection** (5): invändning (5)
 - **Claim** (v) (17): hävda (16), ordet utelämnat i översättningen (1)
 - **Object** (3): invända (3)
 - **Believe** (33): anse (22), tro (9), hävda (1), ordet utelämnat i översättningen (1)
 - **Deny** (13): förneka (12), bestrida (1)
 - **Reject** (16): förkasta (13), tillbakavisa (2), ta avstånd ifrån (1)
- (Parfit 1986b, Parfit 2004)

När det gäller den svenskskrivna parallelltexten av Bergström är resultaten inte lika handfasta, men jag har kunnat urskilja ett mönster för hur vissa centrala ord används. Dock har jag bara studerat två kortare kapitel och kan inte garantera att mönstret är representativt för hela boken.

- "Åsikt" används som överbegrepp för "sakpåståenden" och "värdeomdömen".
- "Värderingar" (och rimligtvis därmed "åsikter") kan "accepteras".
- Någonting man "anser" kan kallas en "åsikt".

- Att "anse" jämföras ibland med att "tro".
- Det någon "tror" kan en annan "förneka".
- "Teorier", "åsikter" och "omdömen" kan "rättfärdigas" eller "vederläggas".
- "Godta" används om (bland annat) "doktriner", "principer" och "moraliska ståndpunkter". De senare kan dessutom vara "sanna" eller "falska".
- Man kan ha "uppfattningar" om "värdeomdömen".
- "Doktriner", "teorier" och "principer" kan förkastas.
- "Förnekas" används om påståendefraser (att ngt är ngt).
- Följande sägs om en "invändning" mot värdeobjektivismen: "För att bemöta denna invändning har värdeobjektivismen [...] olika alternativ: (1) att förneka att kunskap i värdefrågor är möjlig [...], (2) att förkasta den empiristiska kunskapsteorin som invändningen bygger på" (Bergström 1997:71).
- En "invändning" kan man "svara på" eller "bemöta".

3.2.4 Översättningsalternativ

Om vi börjar med ordet "claim" tycker jag att översättningsalternativet "påstående" är det mest rimliga. Att verbformen "påstå" är en annan form av samma ord är en fördel eftersom detta gör det enklare att identifiera dem som olika varianter av ett och samma nyckelord. Verbet "claim" hade annars kunnat översättas med "hävda", ett ord som dock saknar substantivform med motsvarande betydelse. På svenska är "påstående" dessutom som vi såg i det inledande citatet i 3.2.1 ett lysande exempel på ett allmänord som fått en fastlagd specialbetydelse just inom filosofin.

När det gäller "view", "belief" och "believe" har jag identifierat följande översättningsalternativ:

View – "uppfattning", "synsätt", "syn", "åsiikt" och "ståndpunkt"

Belief – "övertygelse", "uppfattning" och "tro"

Believe – "tro", "anse"

I svensk filosofisk litteratur uppfattar jag det som att "uppfattning", "åsiikt" och "synsätt" är de mest frekvent använda motsvarigheterna till "view", även om andra kan förekomma. I vissa texter förekommer de dessutom synonymt. I *Norstedts svensk ordbok* (1999 hädaneftter förkortad *NSO*) definieras "uppfattning" som "personligt sätt att betrakta och bedöma ngt ofta av mer tillfälligt slag" och "synsätt" som "sätt att (intellektuellt) betrakta (ngt) eller förhålla sig (till ngt)". "Uppfattning" verkar alltså stämma relativt väl in på min tolkning av "view" som en åsiikt som kan vara färgad av personliga attityder och som är något mindre beständig.

I resultatet av min parallelltextundersökning såg vi att Österberg väljer att översätta både "view" och "belief" med "uppfattning", något som återigen visar att ordens betydelser kan vara svåra att avgränsa från varandra. Eftersom jag dock har kommit fram till att det finns en viss betydelseskillnad mellan orden vill jag inte översätta även "belief" med "uppfattning".

Istället söker jag ett svenskt ord som i jämförelse med ”uppfattning” är mer avgränsat, mer beständigt och handlar om att betrakta något som sant. Det bör även ha en något djupare förankring i och vara en del av en uppsättning värderingar. Eventuellt bör det också signalera att det rör sig om en relativt genomtänkt ståndpunkt. ”Övertygelse” definieras i *NSO* (1999) som ”det att hålla (ngt) för sannolikt efter vad som kan härledas ur kända fakta” och uppfyller vissa av kraven. Dock uppfattar jag att ordet uttrycker något mindre säkerhet i och med användningen av ordet ”sannolikt” snarare än ”sant”. Dock tror jag att de konnotationer ordet har genom släktskapen med ”övertygad”, ”absolut säker på” (*NSO* 1999), kan leda till att även ”övertygelse” upplevs som något man är övertygad om. Jag upplever också att ordet används på ett sådant sätt. Efter en Internetsökning i *Språkbanken* (2005) kan jag se att ”övertygelse” ofta bestäms av adjektiv som ”genuin”, ”fast” och ”absolut” och dessutom att det används i samband med frågor som ofta handlar om grundläggande värderingar, exempelvis ideologiska, politiska och moraliska.

När det gällde översättningen av ”claim” och ”claim” med ”påstående” och ”påstå” var det en fördel att översättningarna bevarade källtextens bruk av samma ord både i substantiv- och verbform. Detta går inte att åstadkomma med ”belief” och ”believe”, åtminstone inte om jag väljer att översätta ”belief” med ”övertygelse” som ju inte har en verbmotsvarighet som fungerar i sammanhanget. Det enda alternativ jag ser, om man skulle vilja prioritera ett ord som fungerar som både verb och substantiv, är ”tro” och ”tro”. Jag har inte kunnat hitta några belegg för att detta är ett ord som används flitigt inom svensk filosofi, något som är en stark invändning mot att använda dem. ”Tro” och ”tro” är dessutom problematiskt, dels eftersom det på svenska kan ha alltför starka konnotationer till religiös tro, dels för det på vissa ställen verkar vara en alltför svag tolkning av åtminstone ”belief”. Det här är en klassisk valsituation för en översättare. Det finns två olika strategier som båda har fördelar och nackdelar, men man måste välja vilka fördelar som är viktigast. Jag prioriterar då den betydelsemässiga aspekten och översätter ”belief” med ”övertygelse”.

När det gäller ”believe” handlar problemet om huruvida ”tro” fungerar på samtliga ställen i texten och i hur hög grad jag ska prioritera en konsekvent översättning. På ett mindre antal ställen i texten har jag bedömt ”anse” som en något lämpligare översättning som bättre överför den betydelse av ”believe” som jag uppfattar uttrycker större säkerhet än ”tro”. Jag finner stöd i den översatta parallelltexten (se 3.2.3) för att en viss betydelse hos ”believe” kan tolkas som starkare än ”tro”. Vid en jämförelse mellan originalartikeln och översättningen hade, av 33 textställen, 9 översatts med ”tro” men hela 22 med ”anse”. Naturligtvis betraktar

jag inte denna översättning som något slags facit, men den visar att jag inte är ensam om denna intuition.

”Tro” definieras som ”hålla för sannolikt” och ”anse” som ”ha som sin åsikt [...] ofta relativt genomtänkt och rationellt grundad” (NSO 1999). Som vi såg i nyckelordsundersökningen handlar ”believe” på vissa ställen om en sannolikhetsbedömning, vilket signaleras bäst med ”tro”, medan det på andra ställen snarare är fråga om tyckande, varför ”anse” på ett antal ställen framstår som den bättre översättningen. ”Believe” i meningen ”Suppose we **believe** that each person has a right to live a full life” (KT:1903) handlar enligt min bedömning om tyckande varför ”tro” kan kännas alltför svagt. Här kan det vara intressant att diskutera kopplingen mellan tolkningen av ”belief” som något starkt, fast och välgrundat och specialbetydelsen av ”believe”. Denna koppling kan förklara varför jag på vissa textställen (som har specialbetydelsen av ”believe”) gärna vill tolka ”believe” på ett starkare sätt jämfört med vissa andra textställen.

Min bedömning är alltså att den betydelsen hos ”tro” som uttrycker större säkerhet inte är uttrycker lika stor säkerhet som den starkare betydelsen hos ”believe”. Detta kan jämföras med att ”övertygelse” är något mindre fast och välgrundat än ”belief”. Frågan är om jag ska prioritera konsekvens eller överföring av betydelse. I det här fallet väljer jag faktiskt att prioritera en konsekvent översättning. Det handlar om ytterst få ställen där ”tro” inte är det bästa översättningsalternativet. ”Tro” är alltså en bra översättningsmotsvarighet på de allra flesta ställen, och jag bedömer den som en *tillräckligt* bra motsvarighet på de ställen där jag tidigare valt ”anse”. Jag hoppas dessutom att kontexten hjälper läsaren att tolka ”tro” olika på olika ställen i texten.

3.2.5 Resultat av nyckelordsundersökningen

- När det gäller Parfits konsekvens kan jag konstatera att det finns två olika sätt att se på saken. Jag har i de flesta fall lyckats göra vissa avgränsningar mellan de nyckelord han använder, men det finns fall då betydelseerna ligger så pass nära varandra att det är svårt att tala om två *helt* olika betydelser. Man kan alltså se det som att han är konsekvent men att betydelseskilnaderna är hårfina. Ett annat sätt att se på saken är att om två ords betydelser ligger så pass nära varandra bör orden räknas som åtminstone delvis synonyma, och Parfit är i så fall inte helt konsekvent. Jag lutar dock åt det första alternativet och det är också vad jag har utgått från vad gäller översättningen.

- Relationen mellan de fyra uttrycken för filosofiska påståenden, "view", "claim", "belief" och "objection", är komplex. När det gäller sätten att förhålla sig till dessa påståenden är de vanligaste kombinationerna "accept a view", "reject a view", "accept a claim" och "appeal to a claim" (12, 8, 9 respektive 8 förekomster). Eftersom "view" dessutom förekommer på fler ställen än alla andra nyckelord (90) kan man konstatera att det som står i fokus i texten är huruvida man förhåller sig positiv eller negativ till olika "views". Även "claim" är centralt i texten, antagligen eftersom en "view" ofta verbaliseras genom "claims", något som ger "claim" en tydlig roll i argumentationen. "Claim" är också det av substantiven som kan kombineras med flest verb.

3.3 Språkhandlingar som anger förnekanden: "reject" och "deny"

Som vi såg i början av 3.2.1 kan verben som tar "view", "claim", "belief" och "objection" som objekt delas in i olika semantiska grupper eller olika sorters språkhandlingar. Av dessa är det främst grupp B, uttryck för språkhandlingar som anger förnekande, som har vållat problem under översättningen och främst då relationen mellan "reject" och "deny" som fortfarande är outredd. Därför ska jag nu gå vidare med och göra en analys som enbart handlar om dessa verb.

3.3.1 Källtexten

Innan jag diskuterar lämpliga översättningsmotsvarigheter till "reject" och "deny" behöver jag identifiera ordens exakta betydelser och sedan avgränsa betydelserna från varandra för att till sist hitta ett ordpar med samma inbördes relationer på svenska. Det kan exempelvis vara intressant att undersöka om man kan rangordna orden i styrka – vilket är det starkast kritiserande och vilket är det svagaste? Det kan också röra sig om andra typer av avgränsningar, som att det handlar om olika sorters kritik snarare än variationer i styrka. Jag kommer till att börja med att diskutera "reject" och "deny" i relation till "object/objection" som också uttrycker språkhandlingar som anger förnekande.

Den betydelse av "objection" som intresserar mig här är "a reason that you have for opposing or disapproving of something, or something you say that expresses this" (Longman 2005). Som jag redan i föregående kapitel konstaterade görs en "objection" ofta mot "view" eller mot val, beslut och handlingar samt hänvisar till rättigheter, moraliska principer och påståenden.

"Deny" används på ett ställe i texten som motsats till "claim": "it is defensible both to **claim** and to **deny**" (KT:545). När det gäller "deny" har vi återigen att göra med ett ord som

används både med sin specialbetydelse och med sin allmänbetydelse. Följande är ett exempel på när det används i sin allmänbetydelse: "When Ruth conceives her child, it inherits the disease that will **deny** it a full life" (KT:2000). Här är det betydelsen "to refuse to allow someone to have [...] something" (Longman 2005) som avses, det vill säga "att hindra någon från att få något". Den speciella betydelse av "deny" som jag diskuterar i relation till bland annat "claim" är däremot "to say that something is not true, or that you do not believe something" (Longman 2005). I de fall "deny" förekommer i den här betydelsen tar det som objekt ordet "claim" eller påståendefraser som "that causing to exist can benefit".

"Reject" tar både "view", "claim" och "objection" som objekt. Dessutom ställs det på ett ställe i betydelsemässig motsats till "accept": "If we cannot **accept** (3), we must **reject** (1)" (KT:706). Betydelsen är: "to refuse to accept, believe in, or agree with something" (Longman 2005).

Vilka betydelsemässiga avgränsningar kan man då identifiera med utgångspunkt i ovanstående? Både likheter och skillnader redovisas tydligast genom en uppställning:

Verb:	Verb:	Motsatsförhållanden i KT:
Reject	Deny	Reject – Claim
Substantiv:	Substantiv:	Deny – Accept
Claim	Claim	
View		
Objection		

Om man tittar närmare på definitionen av "object/objection" ser man att där finns en betydelsekomponent som handlar om att ge argument. "Object" definieras "to state a fact or opinion as a reason for opposing or disapproving of something" (Longman 2005). Om det i "reject" och "deny" främst ligger att inte hålla något för sant ligger det alltså i "object/objection" också att ge skäl för denna åsikt. "Objection" blir således den kortare beskrivande beteckningen för en viss sorts "claim", exempelvis frasen "... that each person's life could have been very different" i den redan nämnda meningen "One **objection** to the Descriptive Views **is that each person's life could have been very different**" (KT:197). Man kan säga att orden "object/objection", "reject" och "deny" representerar olika *sorters* språkhandlingar, snarare än olika starka sådana. Sammanfattningsvis kan man alltså säga att det finns en betydelsekomponent hos "object/objection" som "reject" och "deny" saknar och de senare, vilket jag redan har konstaterat, ligger närmare varandra betydelsemässigt.

Om vi sammanfattar skillnaderna mellan "reject" och "deny" ser vi att "reject" tar tre ord som objekt medan "deny" bara tar ett. Dock tar "deny" i de allra flesta fall en påståendefras

som objekt. I källtexten används "claim" som motsats till "reject" och "accept" som motsats till "deny". Frågan är om man skulle kunna tydliggöra en avgränsning mellan "reject" och "deny" genom att studera förhållandet mellan "claim" och "accept". Om man tittar närmare på dessa kan man säga att "claim" är en språkhandling medan "accept" snarare är en inre mental process. "Accept" handlar om att godta något som någon annan säger snarare än att själv yttra sig medan "claim" handlar om det motsatta. Överför man det till ordparet "reject" och "deny" leder det till att det första handlar om en språkhandling medan det senare handlar mer om en mental process. Man skulle dock kunna argumentera för den omvända tolkningen om man studerar ordboksdefinitionerna av "reject" och "deny". Som vi såg i definitionen av "deny" (to say that something is not true, or that you do not believe something) signalerar "say" att det rör sig om en språkhandling. Definitionen av "reject" (to refuse to accept, believe in, or agree with something) (Longman 2005), verkar snarare handla om en mental process. De i källtexten angivna motsatsförhållandena och ordboksdefinitionerna talar alltså delvis emot varandra varför förslaget om att använda förhållandet mellan "claim" och "accept" som vägledning tycks alltför osäkert att förlita sig på.

Det är med andra ord mycket svårt att skilja ordens betydelser åt, och om det finns en skillnad är den onekligen hårfin. Man kan misstänka att Parfit använder orden utan någon tydlig avgränsning och att man i så fall skulle kunna byta ut "reject" mot "deny" (och tvärtom) på de olika textställena. Jag upplever att detta inte alltid skulle vara möjligt, men det är svårt att avgöra om det beror på att det finns en betydelseskillnad eller på att vissa ord kombineras på grund av språkliga konventioner. Jag återkommer till detta i nästa avsnitt.

3.3.2 Översättningsalternativ

Genom att använda ordböcker, synonymordböcker och svenska filosofiska parallelltexter har jag kommit fram till följande översättningsalternativ:

Object/objection: "invända/invändning", "protestera/protest"

Reject: "förkasta", "avvisa", "tillbakavisa", "ta avstånd ifrån"

Deny: "förneka", "bestrida", "avvisa", "tillbakavisa"

När det gäller översättningsalternativen till "object/objection" kan vi notera att bägge har både en verbform och en substantivform, något som är önskvärt ur översättningssynpunkt. Det naturliga valet är "invända/invändning", bland annat eftersom det är detta alternativ som figurerar i de svenska parallelltexterna. Det fungerar också bra innehållsmässigt eftersom "invända" definieras "uttrycka (och ge skäl för) avvikande ståndpunkt" (NSO 1999) och är alltså ett bra översättningsalternativ både konventionellt och semantiskt.

De problematiska orden "reject" och "deny" har i Parfit-artikeln översatts med "förkasta", "tillbakavisa" och "ta avstånd ifrån" respektive "förneka" och "bestrida". Hos Bergström (som också använder orden "invändning" och "invända") kan jag utläsa "vederlägga", "förneka" och "förkasta" som exempel på ord för språkhandlingar som anger förnekanden.

"Vederlägga" definieras som "bevisa den fullständiga felaktigheten hos utsaga, resonemang etc." (NSO 1999). Eftersom det är just bevisföringen som står i fokus här (vilket inte är fallet med "reject" och "deny") så kommer jag inte att diskutera det vidare, utan fortsätter istället med "tillbakavisa", "förneka" och "förkasta".

I källtexten är "claim" det substantiv som både "reject" och "deny" tar som objekt och jag har tidigare valt att översätta "claim" med "påstående". Eftersom bägge orden måste kunna fungera i kombination med "påstående" har jag tittat på hur vi använder ordet "påstående" på svenska. I kombinationsordboken *Svenskt språkbruk* nämns fraserna "tillbakavisa ett påstående", "förkasta ett påstående" och "förneka ett påstående". Enligt Internetsökmotorn *Google* (2005) förekommer alla kombinationerna (1, 11 respektive 8 träffar). Om man omformulerar fraserna till "tillbakavisa påståendet" och så vidare är kombinationerna ungefär lika frekventa (20, 23 respektive 23 träffar) och även kombinationen "bestrida påståendet" får 22 träffar. "Förneka", "förkasta", "bestrida" och "tillbakavisa" har följande definitioner enligt NSO (1999):

Förkasta: "förklara sig på intet sätt kunna godta"

Tillbakavisa: "bestämt förneka riktigheten av"

Förneka: "hävda avsaknad av sanning i visst påstående"

Bestrida: "tillbakavisa eller förneka påstående, anklagelse etc."

"Reject" och "deny" definieras enligt *Longman* (2005):

Deny: "to say that something is not true, or that you do not believe something"

Reject: "to refuse to accept, believe in, or agree with something"

I föregående avsnitt diskuterade jag "reject" och "deny" ur ett perspektiv som bygger på en distinktion mellan ord som uttrycker språkhandlingar och ord som uttrycker mentala processer. Kan man särskilja de svenska alternativen på samma sätt? Att "**hävda** avsaknad av sanning" och "**förklara sig** inte kunna godta" tycks såvitt jag kan bedöma uttrycka språkhandlingar, varför både "förneka" och "förkasta" bör räknas som sådana. Ordet "förneka" ingår dessutom i definitionerna av "tillbakavisa" och "bestrida" och ordet "tillbakavisa" i definitionen av "bestrida", vilket för in en sådan betydelsekomponent även hos dessa ord. Det är alltså slående hur likartade de här fyra ordens betydelser är enligt

ordböckerna. När jag undersökte hur det synonyma förhållandet mellan orden ser ut visade det sig att de enligt *Stora synonymordboken* (1998) är parvis synonyma på följande sätt:

”Förkasta” – ”tillbakavisa”

”Tillbakavisa” – ”förkasta”

”Förneka” – ”bestrida”

”Bestrida” – ”förneka”

”Förkasta” och ”tillbakavisa” tycks alltså enligt denna källa ligga närmare varandra än ”förneka” eller ”bestrida” medan de två senare verkar ligga närmare varandra än något av de två tidigare. Detta förhållande återspeglas också i Österbergs översättning av ”reject” och ”deny” i Parfit-artikeln, där ”reject” översätts med ”förkasta” eller ”tillbakavisa”⁵ och ”deny” med ”förneka” eller ”bestrida”. Detta kan vara en fingervisning men hjälper mig ändå inte att avgränsa ordens betydelser från varandra. Dock kan det kanske vara lämpligt att välja ett alternativ från vardera synonymparet vid översättningen av ”reject” och ”deny”. Att jag inte kan uppfatta vad betydelseskillnaden består i betyder inte att den inte existerar.

Man brukar säga att det är sällsynt med total synonymi och att två ord sällan fortsätter att ha samma betydelse någon längre tid; ”antingen försvinner det ena eller också utvecklas någon form av skillnad (i betydelse eller stilvärde)” (*NE* 1994). Det verkar då ännu mer osannolikt att det skulle finnas *fyra* ord med total synonymi. Dock kommer jag inte längre i utredningen av ordens betydelsemässiga skillnad.

Även om jag inte kan se skillnad i betydelse eller stil mellan orden finns det en sak kvar att diskutera. Jag nämnde i föregående avsnitt att vissa ord kombineras med vissa andra på grund av språkliga konventioner. Kan det vara så att skillnaden mellan de här orden ligger i att de används om olika saker eller ingår i olika kollokationer? Det finns en viss tendens i källtexten att ”reject” används om nyckelord som ”view” och ”claim” medan ”deny” främst används om påståendefraser. Något liknande kan man observera hos Bergström (1997) som tycks använda ”förneka” och ”förkasta” på ett liknande sätt. Påståendefraserna ”att förneka att kunskap i värdefrågor är möjligt” och ”att förkasta den empiristiska kunskapsteorin som invändningen bygger på” (se avsnitt 3.2.3) är exempel på detta. ”Förkasta” verkar användas när man talar om *ordet* påstående (eller ordet princip eller ordet teori och så vidare). ”Förneka” verkar däremot användas när man *med en fras återger innehållet* i ett påstående, en princip eller en teori.

⁵ Även ”ta avstånd ifrån” var ett alternativ som jag dock har valt att inte diskutera.

Slutsatsen blir att de svenska översättningsalternativ till "reject" och "deny" som jag har diskuterat ligger så pass nära varandra betydelsemässigt att jag som översättare får låta mig vägledas av i vilka sammanhang orden används. Mitt val blir därför slutligen att översätta "deny" med "förneka" och "reject" med "förkasta". Jag vill också påpeka att jag på de ställen där "deny" förekommer i sin andra betydelse har valt översättningarna "förvägra" eller "neka", eftersom "förneka" inte har samma betydelsemönster som "deny". Jag anser dock att detta inte bryter mot konsekvensen eftersom det handlar om olika betydelser av samma ord och eftersom det saknas en motsvarighet som fungerar exakt likadant på svenska.

3.4 Kvantifierande pronomen: "no", "some" och "full"

Diskussionen av den här ordgruppen handlar om att klargöra vilken typ av graderbar skillnad vissa ord i källtexten signalerar. Att just orden "no", "some" och "full" står i fokus är på grund av att frasen "some objection" är problemets kärna och har skapat osäkerhet under översättningsarbetet. Ett exempel på att det inledningsvis kan vara lätt att missa nyanserna och exaktheten i det här fallet är att jag har översatt "all the difference" med "en milsvid skillnad" i mitt första utkast. Kanske en idiomatisk motsvarighet men inte en exakt. I det här fallet är det direkt nödvändigt att diskutera orden som ordgrupp eftersom de står i relation till varandra och får sin betydelse i förhållande till varandra. Dock kommer även orden "whole", "all" och "strong" att vara till hjälp under utredningen. Genom att undersöka de andra orden hoppas jag kunna komma fram till en bra översättning av "some objection" och även mer exakta översättningar av "full" och "whole".

Fyra textställen kommer att stå i fokus: "Does this make a moral difference? There are three views. It might make **all** the difference, or **some** difference, or **no** difference. There might be **no** objection to our choice, or **some** objection, or the objection may be just as strong" (KT:872), "But it cannot provide the **whole** objection" (KT:1979), "there is a **strong** objection to Ann's choice" (KT:2039) och "That we kill these people is the **full** objection to our choice" (KT:2010).

Eftersom de här nyckelorden har en kvantitativ betydelse i texten är det viktigt att reda ut deras exakta betydelse inför en översättning. Man skulle exempelvis kunna tolka "some objection" som antingen en syftning på en del av en invändning eller på invändningens styrka. Ligger något delvis till grund för vår invändning mot något eller är det en svagare invändning mot något?

Ordens relation påminner om, men är *inte* detsamma som, relationen mellan komparerade adjektiv, exempelvis stark-starkare-starkast. Relationen mellan de kvantifierande pronomina

handlar inte om olika grader av en och samma egenskap (som stark) utan om två motpoler, exempelvis tom-full, och deras mellanting.

Orden bestämmer främst "objection", men även "difference", "importance", "solution" och "moral reason". Om vi tittar på det första källtextstycket ovan hittar vi skalan "no-some-all". Varken "no" eller "all", det vill säga ytterligheterna, är graderbara utan snarare absoluta. Det finns alltså inget som kan vara mer eller mindre "all". Om vi går vidare förhåller det sig likadant med "whole" och "full", medan däremot "strong" (som är ett adjektiv) är graderbart och därmed mindre exakt. "Some" är däremot svårt att bedöma. Det är inte graderbart men heller inte absolut. "Just as strong" i den första meningen uttrycker att invändningen är lika stark som den skulle ha varit i ett annat möjligt utfall och ger därmed ingen vägledning i frågan.

Så vilken är då relationen mellan "full" och "whole"? "Whole" beskriver uppenbarligen en helhet bestående av delar, varav vissa kan saknas, medan "full" vittnar om att något är utfyllt eller totalt. Bägge är alltså absoluta och därmed inte graderbara. När "whole" dyker upp för första och enda gången i texten är det tillsammans med "objection". "Full" förekommer på två ställen i texten och då tillsammans med "solution" och "objection". Mycket tyder på att orden är synonyma. De är båda etablerade bildliga uttryck, så kallade konventionella metaforer (Lakoff & Johnson 2003:139). Om en metafor handlar om att förstå något, ofta abstrakt, i termer av något mer konkret (*NE* 1994) kan man säga att skillnaden mellan orden ligger i vilken konkret företeelse man använder vid betydelseöverföringen. "Full" bygger på bilden av att något, exempelvis ett kärl, är så fullt det kan bli medan "whole" bygger på att någonting är komplett. När det gäller "full" kan alltså ingenting läggas till eftersom det inte finns mer plats i ett visst utrymme, och när det gäller "whole" kan ingenting läggas till eftersom alla bitar redan är på plats och ingenting fattas. "All", som i "all the difference" i den inledande exempelmeningen är samma typ av absolut ord som "full" och "whole", fast inte metaforiskt.

I den svenska grammatiken skulle ord som "no" och "full" mer exakt kunna räknas till en undergrupp till kvantifierande pronomen som kallas "totalitetsbetecknande" medan "some" skulle höra till undergruppen "myckenhetspronomen" (*Svenska akademiens språklära* 2003). Namnen säger också tydligt vad det är frågan om, nämligen det totala respektive en viss mängd. Om vi leker vidare med metafortanken kan man säga att "some" är antingen "halvfull" eller "ofullständig".

Jag har valt att översätta "no objection" med "ingen invändning", "all the difference" med "en absolut skillnad", "full objection" med "fullständig invändning" och "whole objection"

med ”total invändning”. En översättning av ”some” bör alltså ligga någonstans mellan ”ingen” och ”total” eller ”ingen” och ”fullständig”.

”Delvis” fungerar bra betydelsemässigt, men inte grammatiskt eftersom det inte kan bestämma ”objection” (*”En delvis invändning”). ”Ofullständig” är ett annat alternativ som dock kan ligga för nära ”ingen” på skalan. ”Partiell” är däremot ett bra betydelsemässigt alternativ, främst när det gäller relationen ”ingen” – ”total”. Det återger innehållet hos ”some” och passar in i relationen med översättningarna av de andra kvantifierande pronomina. Jag har funderat på om man borde ge mellantinget mellan ”ingen” och ”absolut” en annan översättning eftersom det egentligen handlar om skalan tom – full. Dock tycker jag inte att det finns någon i sammanhanget relevant betydelseskilnad. Bägge metaforiska sätt att tala om kvantitet kan ses som två olika sätt att säga ungefär samma sak och jag översätter därför samtliga varianter av ”some” med ”partiell”, både när ”some” fungerar som mellanting mellan ”no” och ”whole”, mellan ”no” och ”full” samt mellan ”no” och ”all”. Detta gör dessutom översättningen tydligare eftersom källtexten använder ett och samma ord. Dessutom vet jag inte alltid vilken skala ”some” är tänkt att vara en del av och det är därför en fördel att kunna använda ett och samma ord på svenska.

Trots att ”partiell” fungerar bra betydelsemässigt skulle man kunna invända att formuleringar som ”ett partiellt moraliskt skäl” eller ”en partiell skillnad” kan låta onaturliga. Jag anser dock att min analys har visat att andra alternativ antingen inte fungerar grammatiskt eller inte till fullo överför hela betydelsen från källtexten. Därför betraktar jag det som nödvändigt att etablera ”partiell” i det här sammanhanget.

3.5 Sammanfattning

De generella slutsatser man kan dra efter min nyckelordsundersökning handlar om dolda eller svårupptäckta element i texten. Under grovöversättningen noterade jag visserligen att vissa ord återkom men tänkte inte riktigt på dem som termer som man behövde ta speciell hänsyn till. Detta är det förrådiska vid översättning av texter med en terminologi som består av allmänord med specialbetydelser. I alla texter är inte konsekvens vad gäller ordval något man till varje pris måste bevara. I den här typen av text kan det dock ofta vara så.

Även om en text verkar ha ett konsekvent språkbruk kan ett sådant intryck förändras något om man studerar orden och deras inbördes relationer i sömmarna. Man kan säga att jag har pendlat mellan olika intryck av Parfits konsekvens allteftersom analysarbetet har fortskridit. Det finns främst två anledningar till detta. Eftersom Parfit använder en terminologi som bygger på allmänbetydelser som har fått specialbetydelser är det ofrånkomligt att vissa ord

används med både allmänbetydelsen och specialbetydelsen. Detta betyder inte att Parfit inte är konsekvent men leder till att man får intrycket av en mindre konsekvent text. Den andra anledningen handlar om att det i några fall har visat sig att två ord som är vanliga i filosofisk text på engelska ligger väldigt nära varandra betydelsemässigt och därför är svåra att avgränsa från varandra på ett tydligt sätt. När jag undersökte de svenska översättningsalternativen framträdde samma sak. Jag tänker då främst på "view" och "belief" ("uppfattning" och "övertygelse") och "reject" och "deny" ("förkasta" och "förneka"). Detta resultat kan leda till två olika sätt att se på saken, och skillnaden mellan dem handlar om hur betydelsefull man uppfattar att betydelseskillnaden är. Antingen finns det en relevant men liten betydelseskillnad mellan orden eller så bör man räkna dem som synonyma.

Jag har genomgående valt att översätta ett ords specialbetydelse konsekvent. Detta betyder dock inte att jag alltid har översatt ett visst ords samtliga betydelser med ett och samma ord på svenska. När vissa ord används med flera och dessutom väldigt olika betydelser på engelska är det inte alltid så att det finns en svensk motsvarighet som fungerar i samtliga fall. Eftersom det handlar om ord med olika betydelser ser jag dock inte detta som ett brott mot Parfits konsekventa språkbruk.

4. Översättningskommentar

4.1. Svenska sammansättningar och engelska flerordsuttryck

Bara i den korta del av texten som jag har översatt presenterar Parfit ett relativt stort antal olika uppfattningar och påståenden som sedan diskuteras och ställs mot varandra. Vissa av dem återkommer genom hela texten medan andra diskuteras mer kortfattat. Sättet de presenteras på kännetecknas av tydlighet. Varje uppfattning eller påstående har fått ett namn och när den eller det för första gången dyker upp i texten sker det enligt följande mönster:

The Origin View, each person has this distinctive necessary property: that of having grown from the particular pair of cells from which this person in fact grew.
(KT:117)

Namnet anges alltså i kursiv stil, därefter följer en beskrivning av uppfattningen och hela stycket markeras ytterligare genom blankrad före och efter samt genom indrag. Bara genom att bläddra genom sidorna i boken kan man alltså snabbt urskilja vilka uppfattningar och påståenden det är som är centrala.

Tydligheten manifesteras också i den mängd information som namnen i flera fall innehåller. Ovanstående exempel har ett ganska kort namn, liksom "the Descriptive View". De andra är längre och är därmed mer informationstäta. Namnen på dessa uppfattningar lyder: "the Time-Dependence Claim", "the Featureless Cartesian View", "the Descriptive Name View", "the Backward Variation View", "the Same Number Quality Claim" (Q) och "the Person-Affecting View" (V). De två sista, som också har de två längsta namnen, har dessutom fått en bokstavsförkortning. De fullständiga namnen används i de här två fallen alltså bara när uppfattningarna första gången presenteras och ersätts därefter av bokstavsförkortningen, troligtvis av smidighetsskäl. När en så pass lång språklig enhet återkommer gång på gång i en text (ibland dessutom ganska tätt) skulle det bli alltför klumpigt att skriva ut hela namnet varje gång.

Det stora problemet när det gäller de längre namnen är att skapa en fungerande språklig enhet på svenska som har en tydlig form och som på ett tydligt sätt innehåller all information. Problemet har till stor del att göra med grammatiska skillnader mellan svenskan och engelskan, framförallt när det gäller hur man kombinerar ord. I *Svenska skrivregler* (2000:96) skiljer man mellan sammansättningar och flerordsuttryck, exempelvis "förstnämnda" och "först nämnda". I de fall man kan kombinera två ord både som sammansättning och flerordsuttryck med likartad betydelse är det oftast ett adjektiv som utgör förledet. Adjektiven fungerar som bestämmingar till det avslutande ledet. Vissa av namnen i källtexten går också lätt att översätta just eftersom man då ett adjektiv utgör förled ofta helt eller delvis kan behålla formen av ett flerordsuttryck på svenska. Detta fungerade med "the Featureless Cartesian View" och "the Descriptive Name View" som översattes med "den opersonliga cartesianska uppfattningen" och "den deskriptiva namnuppfattningen". I de flesta andra fall är dock sammansättning, ren eller med bindestreck, det mest korrekta, detta även när man bildar helt nya sammansättningar.

På engelska har man större valfrihet när det gäller att kombinera ord eller så kallade "compound nouns". De olika leden i dessa kan kombineras på tre olika sätt, nämligen som sammansättning, som sammansättning med bindestreck eller som två ord (*Skrivregler* 2001:154). Namnen i källtexten är av den sistnämnda typen. När engelskan kan placera flera ord efter varandra i en språklig enhet måste svenskan sätta ihop orden eller använda en fras. Det vi kallar särskrivning är norm i det engelska skriftspråket. Svenskan är därför mer begränsad när det gäller hur många led som kan fogas ihop till en språklig enhet. Svenska sammansättningar med ett större antal led består ofta av flerordiga uttryck som förled, exempelvis "rundabordskonferens" eller "gröna vågen-perspektiv" (*Språkriktighetsboken* 2005).

De engelska flerordsuttrycken "the Time-Dependence Claim", "the Backward Variation View", "the Same Number Quality Claim" och "the Person-Affecting View" bör alltså bli sammansättningar vid en översättning till svenska. Med tanke på att översättningen också måste uppfylla kraven på tydlighet och exakthet kan man inte lösa problemet genom förenklingar. De engelska flerordsuttrycken lyckas på ett smidigt sätt ge en stor del av informationen i namnet, något som hjälper en att minnas alla aspekter när det återkommer senare i texten utan efterföljande förklaring. Dessutom känns det viktigt att namnet på centrala uppfattningar leder associationerna i rätt riktning. I fallet med vissa mer omdiskuterade uppfattningar kan det engelska sättet att tala om den redan vara relativt etablerat i svenska filosofisammanhang. Att det rör sig om en äldre text (1986) som inte tidigare översatts till svenska förstärker detta och skapar ett behov av någorlunda "genomskinliga" motsvarigheter på svenska.

I grovöversättningen laborerade jag i vissa av de just ovan nämnda fallen med förenkling som strategi, och man kan säga att jag gick ner en nivå när det gäller den detaljerade beskrivningen. Med detta menar jag helt enkelt att ta bort det man anser vara det minst viktiga ledet. Ett exempel är att översätta the "Time-Dependence Claim" med "tidpunktspåståendet". Betydelsen av "dependence" har alltså strukits, något som leder till att beskrivningen blir mindre specifik, men fortfarande inte felaktig. Det är fortfarande ett påstående som handlar om tid men till skillnad från källtextens formulering vet man inte exakt på vilket sätt påståendet handlar om tid. Det man vinner på ingreppet är en stilistiskt smidigare svensk lösning. Om jag ska prioritera exakthet måste jag dock hitta ett sätt att föra in en sådan betydelsekomponent i den svenska sammansättningen "tidpunktspåståendet". Det finns då två strategier. Den första är förstås att hitta ett sätt att bilda en svensk sammansättning, något som dock visade sig vara svårt i det här fallet. Det rimligaste alternativet är "tidsavhängighetspåståendet", som dock känns långt och inte helt naturligt på svenska. Även om man delar upp det med bindestreck ("tidsavhängighets-påståendet") för att underlätta läsningen förblir sammansättningen krånglig och svårläst. Den andra strategin är att skapa en svensk fras, exempelvis "påståendet om tidpunktens avgörande betydelse". Detta blir mer idiomatiskt och lättläst, men mindre sammanhållet och konsekvent. Om man tittar på svenska parallelltexter är det emellertid ett vanligt grepp att namnge uppfattningar och teorier på det här sättet, och man kan se att både sammansättningar och fraser förekommer. Ett exempel är Tännsjö som i *Du skall understundom dräpa* (2001:19) diskuterar synen på dödande genom att granska tre olika uppfattningar. En av dessa kallar han "läran om livets helgd". När det gäller översättningen av Parfit fungerar det här greppet naturligtvis bäst i de fall namnet i fråga inte återkommer flitigt i texten. När uppfattningen först

introduceras markeras ju detta med kursiv stil och indrag kring definitionen, men så fort den sedan dyker upp i löpande text kan en fras lätt flyta ihop med resten av texten. Eftersom svenskan till skillnad från engelskan inte använder sig av stor begynnelsebokstav i sådana här fall (*Skrivregler* 2001:59 och 149) blir den språkliga enheten mindre tydlig. ”The Time-Dependence Claim” återkommer på sju ställen, något som ställer problemet på sin spets. Det är förstås möjligt att på något sätt markera frasen när den återkommer i måltexten, exempelvis genom att kursivera den eller placera den inom citattecken. Om man väljer det här sättet måste man dock markera alla namn på uppfattningar eller påståenden på det här sättet. Jag vill helst undvika den här typen av grafiska markeringar. Ett skäl är att de i vissa textpartier skulle komma alltför tätt, något som kan göra texten mindre tydlig istället för tvärtom. Detta förstärks förstås av att det ibland är en hel fras som om och om igen skulle markeras på detta sätt. *Svenska skrivregler* (2000:24) uppmanar till sparsamhet med grafiska markeringar, bland annat av ovanstående skäl, men också eftersom ett alltför flitigt bruk av grafiska markeringar kan leda till att man ”förlorar [...] möjligheten att framhäva enskildheter i texten”. Även utan grafisk markering anser jag dock att frasen ”påståendet om tidpunktens avgörande betydelse” är tydligare och mer läsarvänlig än det sammansatta alternativet.

Jag ställdes inför liknande frågor vid översättningen av nästa exempel: ”The Same Number Quality Claim”. Påståendet förklaras som följer: ”If in either of two possible outcomes the same number of people would ever live, it would be worse if those who live are worse off, or have a lower quality of life, than those who would have lived” (KT:677). Vad påståendet säger är alltså att både kvantitet och kvalitet ska räknas när man bedömer olika utfall. Av två utfall med samma antal människor är alltså utfallet med den högsta livskvaliteten att föredra. Jag valde inledningsvis översättningsalternativet ”livskvalitetspåståendet”. Snart insåg jag dock att det var problematiskt på grund av att en betydelsekomponent faller bort, nämligen att det handlar om utfall med samma antal människor (”same number”). Jag har dock inte lyckats skapa en annan sammansättning där en sådan betydelsekomponent finns med. Mitt förslag på en fras är ”påståendet om kvantitet och kvalitet” men jag tycker inte att denna är särskilt talande. Dock kan man säga att även källtextens formulering är mindre tydlig och talande än de övriga. Därför bestämde jag mig i det här fallet för att behålla ”livskvalitetspåståendet”, trots bortfallet av en betydelsekomponent. Min bedömning är att jag inte vinner i tydlighet på att gå längre än så, och då väljer jag hellre en idiomatisk och lättillgänglig lösning.

”The Backward Variation View” valde jag att översätta med ”ursprungs-variations-uppfattningen”. Jag är medveten om att ”backward” och ”ursprung” inte betyder samma sak. ”Backward” betyder ungefär ”bakåtriktad” och i det här fallet riktad eller fokuserad mot det

förflutna (*Norstedts stora engelsk-svenska ordbok* 2000). Eftersom det tycktes mig omöjligt att skapa en fungerande översättning med den betydelsekomponenten valde jag dock att sikta in mig på en annan sak i definitionen av uppfattningen: "this reference need not be to the point of origin, or to the cells from which a person grew. The reference can be made at any time in this person's life. By making such a reference, we can describe how this person might have had a different origin" (KT:301). Vi ser ovan att man även talar om ursprung ("origin"). Jag har helt enkelt hittat ett annat sätt att beskriva uppfattningen på, som bättre passar i den svenska sammansättningen.

"The Person-Affecting View" förklaras: "It will be worse if people are affected for the worse" (KT:1426). Här handlar det alltså om att det som är viktigt är hur människor påverkas. Även här kom jag fram till att det bästa är att använda en fras på svenska, närmare bestämt "uppfattningen om personpåverkan". I det här fallet finns en bokstavsförkortning i källtexten, något som innebär att frasen kommer att användas i sin helhet bara på ett enda ställe i texten. I och med detta får jag inte samma problem som med "The Time-Dependence Claim" ovan, det vill säga att frasen i sin helhet kommer att behöva upprepas i den löpande texten.

4.2. Tempusfrågan

Även det här problemet handlar om behovet av att vara exakt och uppkommer på grund av att gränserna mellan olika (särskilt sammansatta) tempus i svenskan är något luddiga samt på grund av olikheter mellan engelskan och svenskan. De ställen i källtexten där det blir problem är främst sådana där flera olika tempusuttryck ställs i kontrast till varandra i hypotetiska jämförelser av olika tänkbara utfall. Mina problem har främst handlat om olika användningar av preteritum (förfluten tid) och det kan, när det handlar om de verkligt fina nyanserna, vara svårt att skilja mellan olika tempus i språket. Preteritum handlar i dessa fall inte enbart om tid utan även om modalitet, och dåtida modalitet är extra komplicerat.

Jag ska diskutera två passager i källtexten som varit särskilt besvärliga, och börjar med följande:

"Though they believe that this **might have happened**, most holders of the Descriptive Views would accept my claim that it **would not in fact have happened**. If they claim that it **would have happened**, they must accept an extreme version of Tolstoy's view, stated in the epilogue of *War and Peace*, that history does not depend on the decisions made by particular people." (KT:233)

De olika formerna av preteritum handlar om att skilja mellan olika sorters tid som alla befinner sig "inom den förflutna tiden" ur författarens eller läsarens perspektiv. Detta kan

handla om att kunna beskriva vad som är framtid från ett visst perspektiv i förfluten tid eller att ange i vilken ordning saker händer i förfluten tid. Mening 1 uttrycker vad som hade kunnat hända (might have happened) respektive vad som (inte) skulle ha hänt (would (not) have happened) i det förflutna om saker hade varit annorlunda. Det handlar alltså främst om en sannolikhetsbedömning uttryckt som ett tankeexperiment och alltså inte om några verkliga händelser i det förflutna. I mening 2 anges först vad "de" skulle hävda om en viss sak hade hänt. Därefter anges vad som skulle ha hänt i det förflutna. Hypoteser brukar oftast inte innefatta exakta tidsangivelser, men i det här fallet handlar det ju om hypotetiska bedömningar av framtiden som bygger på hypotetiska variationer av vad som har hänt i det förflutna.

Det finns flera översättningsalternativ som är möjliga i det här fallet. På det första tempusstället kan man tänka sig "hade kunnat hända", "skulle ha kunnat hända" och "kunde ha hänt". På det andra tempusstället kan man tänka sig "skulle ha hänt" och "hade hänt".⁶ Den första frågan att ställa sig är förstås vad som egentligen är skillnaden mellan de olika alternativen. Även mycket vana skribenter kan säkert ha svårt att exakt ange vad som skiljer de olika alternativen åt. I den grammatika som jag har konsulterat (*Svenska akademiens språklära* 2003) finner jag inga uttömmande beskrivningar av detta. Jag har inte heller hittat något material som i detalj utreder skillnaden mellan olika tempus i svenskan och engelskan.⁷ Är det viktigt hur de olika händelserna tidsmässigt förhåller sig till varandra inom tidsrymden förfluten tid? Det tycks mig inte så med tanke på att det inte rör sig om angivelser av verkliga händelser i det förflutna. Därför kan man säga att ovanstående exempel är exempel på när preteritum enligt *Svenska akademiens språklära* har en modusfunktion snarare än en tempusfunktion. Tempus används då inte främst för att uttrycka tid utan snarare talarens förhållningssätt till det sagda. I *NEO* (2004) kan vid uppslagsordet "modalitet" läsa "grad av visshet hos en utsaga från 'möjlig' till 'nödvändigtvis sann' (filosofi). Betydelsenyans: (uttryck för) förhållningssätt till yttrande (språkvetenskap)".

På det första tempusstället "might have happened" i relation till det andra "would have happened", handlar det alltså inte om händelser som står i tidsmässig relation till varandra. Istället rör det sig om en sannolikhetsrelation. Den första är mer osäker medan den andra är säker. Det är alltså främst detta som en svensk översättning bör spegla. Med det i åtanke är jag osäker på hur stor roll det spelar vilket av mina översättningsalternativ vid de olika

⁶ Jag diskuterar inte den negerande formen eftersom alla alternativ kan formuleras negativt utan några förändringar i övrigt.

⁷ Även om jag så klart inte kan utesluta att en sådan kontrastiv studie finns. Den här översättningskommentarens omfattning tillät inga djupgående efterforskningar.

tempusställena jag faktiskt väljer. Jag finner en förklaring till denna osäkerhet i *Engelsk universitetsgrammatik* (Svartvik & Sager 1996). I tempuskapitlet anger man som svensk motsvarighet till "would have been" både "det hade varit" och "det skulle ha varit" (s. 97). Man säger att svenskan när det gäller villkorssatser i förfluten tid mycket ofta kan ha "pluskvamperfekt, som kan bytas ut mot konditionalis II. Engelskan kan då endast ha konditionalis II" (s. 96). Det verkar alltså som att svenskan, åtminstone i vissa fall, har fler tempus att välja mellan än engelskan.

I valet mellan "hade kunnat hända" och "skulle ha kunnat hända" väljer jag det första eftersom det är smidigare utan att, som jag upplever det, ändra betydelsen.

I valet mellan "skulle ha hänt" och "hade hänt" väljer jag med stöd i *EUG* "hade hänt" på det första stället och "skulle ha hänt" på det andra.

Resultatet blev alltså:

"Trots att de tror att detta **hade kunnat hända** skulle de flesta anhängare av de deskriptiva uppfattningarna godta mitt påstående att detta *de facto* **inte skulle ha hänt**. Om de hävdar att det **skulle ha hänt** måste de godta en extrem version av den uppfattning som Tolstoj uttrycker i epilogen till *Krig och fred*, nämligen att historien inte är en följd av beslut fattade av specifika människor." (MT:233)

Nästa passage jag vill ta upp är:

"On the Backward Variation View, Kant **might have had** a different origin. But holders of this view would accept my claim that, in fact, this **would not have happened**. They would agree that, if Kant **had not been conceived** within a month of the time when he was conceived, he **would in fact never have existed**." (KT:329)

Då vi återigen har att göra med hypotetiska händelser i det förflutna står vi återigen utan vägledning. Vid översättningen har jag alltså fokuserat på att verkligen tydliggöra den hypotetiska formen. Min översättning ser ut så här:

"Enligt ursprungssvariationsuppfattningen **kunde Kant ha haft** ett annat ursprung. Uppfattningens anhängare skulle dock godta mitt påstående att detta *de facto* **inte skulle ha hänt**. De skulle hålla med om att Kant, om han inte **hade avlats** inom en månad från då han avlades, *de facto* **aldrig skulle ha existerat**." (MT:229)

Jag är fortfarande osäker på huruvida de översättningsalternativ jag har valt leder till betydelsemässiga skillnader mellan källtext och måltext. Eftersom jag inte har funnit tillräckligt omfattande grammatiska källor och inte heller haft möjlighet att göra en grundlig utredning av problemet har jag ibland helt enkelt fått gå på känsla.

Referenser

Primärlitteratur

Parfit, Derek, 1986a (återutgivning). *Reasons and Persons*. Oxford: Oxford University Press.

Sekundärlitteratur

Ahlenius, Henrik (red.), 2004. *Vad är moraliskt rätt?* Stockholm: Thales.

Bergström, Lars, 1997. *Värdeteori*. Stockholm: Thales

Furberg, Mats, 1987. *Allting en trasa*. Lund: Bokförlaget Doxa AB.

Hellspong, Lennart & Ledin, Per, 1997. *Vägar genom texten: Handbok i brukstextanalys*.

Lund: Studentlitteratur.

Hultman, Tor g., 2003. *Svenska akademiens språklära*. Stockholm: Norstedts.

Lakoff, George & Johnson, Mark, 2003 (andra upplagan). *Metaphors We Live By*. Chicago: The University of Chicago Press.

Longman Dictionary of Contemporary English, 2005 (fjärde reviderade upplagan). Harlow: Pearson Higher Education.

Merriam Webster's Dictionary of Synonyms, 1984. Springfield: Merriam-Webster.

NE, Nationalencyklopedin, 1994. Höganäs: Bokförlaget Bra Böcker.

NEO, Nationalencyklopedins ordbok, 2004 . Höganäs: Bokförlaget Bra Böcker.

Norstedts svensk ordbok, 1999 (3 upplagan). Stockholm: Norstedts.

Nordin, Svante, 2003. *Filosofins historia*. Lund: Studentlitteratur.

Norstedts stora engelsk-svenska ordbok, 2000 (tredje upplagan). Stockholm: Norstedts.

Parfit, Derek, 1986b. "Overpopulation and the Quality of Life". I: Singer, Peter (red.), 1986 (s. 145-164). *Applied Ethics*. Oxford: Oxford University Press.

Parfit, Derek, 2004. "Överbefolkning och livskvalitet" (Översatt av Jan Österberg). I:

Ahlenius, Henrik (red.), 2004 (s. 244-259). *Vad är moraliskt rätt?* Stockholm: Thales.

Skrivregler för svenska och engelska från TNC (2001), Solna: Terminologikum TNC.

Språkriktighetsboken, 2005. (Utarbetad av svenska språknämnden.) Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Strömberg, Alva, 1998. *Stora synonymordboken*. Stockholm: Strömberg.

Svartvik, Jan & Sager, Olof, 1996. *Engelsk universitetsgrammatik*. Stockholm: Liber.

Svenska språknämnden, 2000. Svenska skrivregler. Stockholm: Liber.

Svenskt språkbruk: ordbok över konstruktioner och fraser, 2003. (Utarbetad av svenska

språknämnden.) Stockholm: Norstedts.

Tännsjö, Torbjörn, 2001. *Du skall understundom dräpa*. Stockholm: Bokförlaget Prisma.

Internet

Bokförlaget Thales. Om Thales. (2005)

<http://www.bokforlagetthales.se/index.php?sida=om>

Google, 2005. Internetsökmotor.

www.google.se

Språkbanken, korpusar, konkordanser (2005).

<http://spraakbanken.gu.se>

Otryckta källor

Petersson, Björn, 2005. Universitetslektor i praktisk filosofi vid filosofiska institutionen, Lunds universitet. E-postmeddelande 2005.10.18.

Österberg, Jan, 2005. Universitetslektor i praktisk filosofi vid filosofiska institutionen, Uppsala universitet. E-postmeddelande 2005.11.14.